

Matieland

In eie bodem lê ons rykdom.

Diep lê die Federale Groep in die ekonomie van Suid-Afrika ingegrawe. Ons myn die metale en minerale waarom die hele wêreld vra. Ons ontwikkel die nywerhede waarom Suid-Afrika vra. Tot voordeel van iedereen — put ons uit eie bodem 'n rykdom aan geleenthede.

Federale Volksbeleggings Bpk.

NOMMER EEN
JAARGANG AGTTIEN
APRIL 1974

Matieland

UITGEGEE VIR OUD-STUDENTE EN DONATEURS
VAN DIE UNIVERSITEIT VAN STELLENBOSCH
DEUR DIE DEPARTEMENT VAN ONTWIKKELING
ONDER REDAKSIE VAN LOUIS WESSELS

In hierdie uitgawe :

Redaksioneel en
Uit die huis . . .
bladsy drie

T. V. -geweld en
ons kinders . . .
bladsy twee-en-dertig

Matieland se
oud-redakteurs
bladsy vyf

Drie wyse
manne vereer
bladsy vier-en-dertig

Paul Martens laat kinders
stryk en straal
bladsy ses

Prikkelende navorsing
deur nuwe doktore
bladsy ses-en-dertig

Dr. Albert Wessels waarsku
teen sluipende sosialisme
bladsy agt

Prof. Erika Theron
maak geskiedenis
bladsy agt-en-dertig

Jong Stellenbosse digters
dui pad aan vir ons poësie
bladsy elf

N. P. van Wyk Louw-borsbeeld
vir Universiteit
bladsy nege-en-dertig

Wie gaan stryd
op Loftus wen ?
bladsy veertien

'Vaal wêreld' se Piet word
redakteur by Landbouweekblad
bladsy nege-en-dertig

Vinniger, hoër,
verder . . .
bladsy twee-en-twintig

Nuwe aanstellings
by Universiteit
bladsy veertig

Nuwe
navorsingsgroepe
bladsy sewe-en-twintig

Ontwikkeling
se span
bladsy twee-en-veertig

Nog twee fakulteite
kry heeltidse dekane
bladsy sewe-en-twintig

Só het die Ontwikke-
lingsfonds gegroei
bladsy vyf-en-veertig

Universiteit gee meer
geld vir beurse
bladsy dertig

Voorblad :

Karnaval in Matieland ! Die drie nooiens wat
vanjaar almal se aandag getrek het —
selfs meer as die reuse-karnavalkoppe —
is Elizabeth Archer van Constantia
in die Kaap, Elsa Rabie van Port Elizabeth
en Margot de Villiers van Kuilsrivier.

Stellenbosch vereer 'n eie
profeet - Dr.D.F.Malan
bladsy sestien

Watter bank gee nog al u geldsake die persoonlike aandag wat u soek?

Beleggings, oophand-finansiering soos huurkope, huur van toerusting, lenings en verbande...

Of boedelbeplanning; agentskapwerk soos die verhuring van geboue; spaarrekenings; vendusiereëlins; koop en verkoop van vaste eiendom; opstel en indiening van inkomstebelasting-opgawes; sekretariële werk...

U loop nie meer aldag 'n bank raak wat ál u geldsake in 'n persoonlike lig beskou nie. Daarom is Santam Bank so 'n buitengewone bank. Kom, laat u sake positief koers kry by Santam Bank.

Santam Bank

SANTAM BANK BEPERK (GEREGISTREERDE ALGEMENE BANK)

Om ons te ken is om van ons te hou.

ABIS 535/136A/1

REDAKSIONEEL

Die Universiteit van Stellenbosch het sy probleme en bekommernisse. Gelukkig is daar ook vreugdes! Só is daar groot blydschap oor die aanstaande inwyding van die D. F. Malan-Gedenksentrum op 22 Mei vanjaar, wanneer die honderdste herdenking van die geboortedag van wyle dr. D. F. Malan gevier word.

Hierdie sentrum sal, in teenstelling met die meeste ander monumente in Suid-Afrika, van praktiese nut wees. Die feit dat dit in 'n universiteitsdorp verrys het, bring vanselfsprekend mee dat jong mense dit sal besoek en in hierdie geval daaglik sal gebruik. Dit sal daarvan 'n lewende monument maak en nie een wat net in tye van emosionele opswelling betekenis kry nie.

Nog iets wat groot vreugde verskaf, is die gesindheid van ons oud-studente en donateurs. Dit het onder meer geblyk uit die skenkings vir die Ontwikkelingsfonds van die Universiteit – die mooi bedrag van R72 285 in 1973!

Die vertroue wat daardeur in die Universiteit gestel word, sterk hom in sy taak om nuwe uitdagings die hoof te bied en noodsaaklike uitbreiding aan te pak.

Die groei van Suid-Afrika se blanke bevolking en die toenemende behoefte aan geriewe vir hoër onderwys, plaas 'n groot finansiële las op alle universiteite in ons land en geen universiteit wat werklik in diens van die gemeenskap wil staan, kan daarvoor terugdeins nie.

In die proses lei botsende belange en behoeftes onvermydelik tot beslissings en besluite wat nie in almal se smaak val nie. Ongelukkig gebeur dit dan ook dat individue en sake wat óók die Universiteit na aan die hart lê soms daaronder ly en uitloop op teleurstelling en frustrasie waarin kwaadwilligheid 'n vrugbare teelaarde vind.

Heeltemal onuithoubaar word dit wanneer individue en groepe dan die situasie wat daaruit ontstaan vir persoonlike of seksionele gewin probeer uitbuit. En dit is iets waaraan dese en gene, sowel as mense van wie meer nugterheid en waardering vir perspektief verwag kan word, hulle skuldig maak.

In 'n komplekse opset soos 'n universiteit ondervind jy dit op uiteenlopende terreine.

Losies is maar een daarvan, ondanks die prominensie wat dit in die jongste tyd te beurt geval het.

Die teleurstelling wat talle ouers en studente ondervind het, is baie begryplik. Dat almal wat wel losies gekry het nie ewe gelukkig is nie, is ook bekend. Gelukkig het baie begrip getoon vir die situasie en dit aanvaar of in hul teleurstelling berus. Diegene wat opstandig en selfs vyandig geword het, het die turksvy net nog meer dorings gegee.

Aan die feit dat universiteite self 50% van die kapitaal- en rentedelging op lenings vir nie-akademiese geboue, soos koshuise, moet bekostig, verander dit geen snars nie!

UIT DIE VUIS ...

Die W.N.N.R. verskaf werk aan meer as 4 000 mense. Hiervan is meer as 3 000 blankes waarvan sowat 1 000 vier jaar en langer aan 'n universiteit gestudeer het. Die W.N.N.R. stel elke jaar 150 ingenieurs en wetenskaplikes aan en die personeel neem jaarliks met sowat 5% toe. Vyftig van ons land se knapste skoliere word elke jaar gekies om met beurse van die W.N.N.R. as ingenieurs en wetenskaplikes aan 'n universiteit opgelei te word. Altesame 134 professore van S.A. se 16 universiteite is op die een of ander manier by die aktiwiteite van die W.N.N.R. betrek – dikwels om die Raad in buitelandse komitees te verteenwoordig.

● Die grootste enkele groep beurshouers van die W.N.N.R. – altesame 34 – studeer aan die Universiteit van Stellenbosch – Prof. C. v. d. M. Brink by geleentheid van 'n beurshouersdinee op Stellenbosch.

'n Mens se studentedae is een van die interessantste tydperke in jou lewe. Jy vergeet baie dinge uit jou kinderjare, jou skooljare – party mense vergeet selfs wat op hulle wittebrood gebeur het – maar jy vergeet nooit wat in jou studentejare gebeur het nie. Een van die redes is dat 'n mens met so baie soorte trekkers te doen kry, veral in die koshuise ... dwarstrekkers, neusoptrekkers en kurktrekkers – Dr. J. S. Gericke, Vise-Kanselier, by die verwelkoming van die eerstejaars.

Die Stellenbosse student is betrokke by die landspolitiiek en -probleme en moet sy bydrae lewer. Ek wil egter skynbaar gewilde metodes om 'n standpunt op te dring – versoekskrifte en demonstrasies – afkeur en die hoop uitspreek dat Stellenbosch se studente eerder sal voortgaan om die kanale wat vir hulle aan U.S. bestaan te benut om hul mening tuis te bring – Mnr. Willem Doman, voorsitter van die S.R. by die opening van die akademiese jaar.

Die druipersentasie aan die Universiteit van Stellenbosch is laer as die gemiddelde van al die ander S.A. universiteite. In 1972 was dit 24% aan U.S. Uit die jongste Jaarverslag van die Departement van Nasionale Opvoeding het dit ook geblyk dat die Universiteit van Stellenbosch in 1971 van alle universiteite die hoogste persentasie eersteklassestudente in die skoolindeksamen onder sy eerstejaarstudente gehad het.

Met ons spesiale studenteaanbod kan ons jou van die begin af help.

Barclays-Nasionaal verstaan die probleme wat 'n student vanaf sy eerste dag op universiteit ondervind. Daarom het ons 'n spesiale aanbod om jou deur jou studiejare te help.

Soos spesiale laerentekooers-lenings om boeke, elektroniese rekenaars of 'n teodoliet te koop. Geld om jou deur noustroptye te help en miskien 'n vliegkaartjie huis toe te betaal. Selfs bystand met studiegeld. En hierdie spesiale laerentekooers-lenings kan oor 'n ruim tydperk terugbetaal word.

Tjekrekenings teen spesiale lae koste.

Met 'n tjekboek het jy een van die beste

maniere om jou begroting uit te werk en presies te weet waarop jou geld bestee is. Dis natuurlik ook die maklikste metode van betalings doen. En vir studente hou ons die koste van 'n tjekrekening op sy laagste.

Wanneer jy 'n Barclays-Nasionale tjek- of spaarrekening open, of 'n Barclaykaart aanskaf, ontvang jy 'n nuttige studentestel – heeltemal gratis. Dis maar net nog 'n manier waarop ons jou graag help.

Gesels gerus met jou Studentesakebestuurder op die kampus of by die tak van Barclays-Nasionaal naaste aan die universiteit.

**BARCLAYS-
NASIONAAL**

Barclays-Nasionale Bank Bpk (Geregistreerde Handelsbank)

(WJ) 2197

MATIELAND SE OUD- REDAKTEURS

Matieland, wat vanjaar in 'n nuwe gedaante onder 'n nuwe redakteur verskyn, het sy buiging in 1957 gemaak toe die Universiteit van Stellenbosch ná 'n onderbreking van tien jaar besluit het om weer 'n blad vir oud-studente en weldoeners te publiseer.

Toe het Matieland gekom in die plek van Die Stellenbosse Oudstudent, wat in 1947 ná 'n eervolle bestaan van sestiën jaar van die toneel verdwyn het. Matieland het reeds in 1972 sy sestiende bestaansjaar beleef en die Desember-uitgawe verlede jaar was die 51ste sedert Maart 1957.

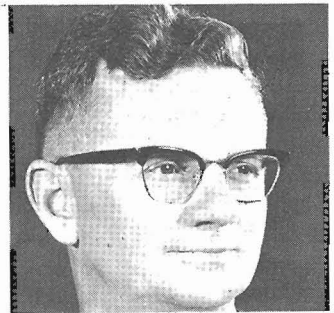
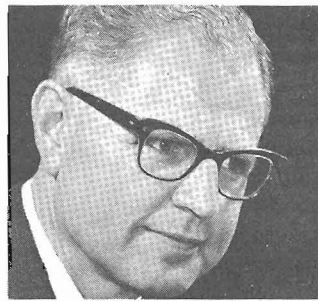
Hierdie uitgawes was die werk van ses redakteurs. Laaste in die tuig was mnr. J. J. Oosthuysen, wat verlede jaar ná sewe jaar uitgespan het.

Mnr. Oosthuysen, wat op 1 Januarie 1967 die persoonlike assistent van die Rektor en terselfdertyd ook redakteur van Matieland geword het, kan daarmee spog dat hy die langste termyn – sewe jaar – as redakteur agter die rug het. Voordat hy na Stellenbosch gekom het, was mnr. Oosthuysen hoof van die Hoërskool Swellendam en 'n bekende in kultuurkringe. In sy onderwysdae was hy o.m. ook mede-outeur van 'n skoolhandboek oor Aardryskunde vir senior sertifikaatleerlinge.

Mnr. Oosthuysen se voorganger, mnr. R. P. Conradie, was net soos hy ten tyde van sy redakteurskap die persoonlike assistent van die Rektor. Mnr. Conradie, wat deesdae Registrateur (Akademies) is, het die redakteurskap in 1962 oorgeneem en altesame veertien uitgawes van Matieland het onder sy redaksie verskyn.

Nog 'n oud-redakteur van Matieland is die bekende prof. Bun Booyens, wat van April 1960 tot Junie 1962 redakteur was. Hy het die leisels oorgeneem by mnr. Piet Lombard, wat die April-uitgawe in 1960 as Hoof van die Inligtingsburo behartig het.

Prof. Booyens is destyds vir sy oorspronklike benadering geprys. Sy gewilde rubriek, “Só onthou ek Matieland”, het onmiddellik die aandag getrek en talle Oud-Maties het lustig bygedra tot Matieland se leeswaardigheid. Ook die

Matieland se oud-redakteurs wat meer as een uitgawe die lig laat sien het. Van links is hulle: BO: Prof. Ernst van Heerden en prof. Bun Booyens. ONDER: Mnr. R. P. Conradie en mnr. J. J. Oosthuysen.

rubriek, “So bou hulle Matieland”, waarin hy die oog op die studente laat val het, was 'n treffer.

Prof. Booyens, wat ná sy redakteursdae 'n draai in die departement van Geskiedenis gemaak het as senior lektor, is deesdae hoogleraar en hoof van die departement Afrikaanse Kultuur en Volkskunde aan die Universiteit. Die digter Ernst van Heerden is nog 'n gewese oud-redakteur van Matieland. Hy het van Augustus 1957 tot Desember 1959 die blad uitgegee voordat hy in 1960 as letterkunde-dosent aan die Universiteit van die Witwatersrand aangestel is. Hy is deesdae hoogleraar in Afrikaanse en Nederlandse letterkunde in die plek van wyle prof. N. P. van Wyk Louw.

Matieland se eerste redakteur was die destydse hoof van die Inligtingsburo, mnr. C. R. Kotzé. Net een uitgawe van Matieland het onder sy redaksie verskyn, omdat hy Stellenbosch in Junie 1957 verlaat het om hoof van die Transafrika-Korrespondensiekollege in Johannesburg te word. Ten tyde van sy dood, twee jaar gelede, was hy hoogleraar in Geskiedenis aan die Universiteit van Wes-Kaapland.

Met die redakteursbesem nou in 'n nuwe hand, is dit onvermydelik dat sy vee dopgehou sal word.

Matieland het hom nog altyd ten doel gestel om die oud-studente van hierdie universiteit en die donateurs op die hoogte te hou van dit wat op Stellenbosch gebeur – op alle fronte – en hulle te vertel van die doen en late van Oud-Maties en van hul prestasies en vordering. Volledig was en kan dit nouliks wees, maar met die samewerking van alle oud-studente kan dit steeds uitgebrei word.

Dit kom dus neer op 'n gesprek wat gevoer sal word en ons wil die hoop uitspreek dat dit nooit eensydig sal wees nie. Laat dus gerus van u hoor.

Van ons kant af sal ons probeer om die ware feite te verstreken en ons wil u by voorbaat waarsku dat dit nie altyd sal strook met die „stories” wat oor Stellenbosch versprei word nie!

Paul Martens laat kinders stryk en straal

Soos die kinders van Hameln stryk die kleintjies agter hom aan - maar anders as die fluit-speler in die legende betower 'n musiekdosent van die Universiteit van Stellenbosch die kinders van die Eikestad - en omliggende dorpe - met sy viool.

deur

LOUIS WESSELS

'n Mens hoef maar een keer na hulle gesigte te kyk. Klein en groot s'n straal. Soos die oggend teen die einde van verlede jaar in die Konservatorium-saal. Die geleentheid was die jaar se afsluitingskonsert. Pa's en ma's het die saal volgeblom - en op die verhoog het hul spruite kordaat gepronk, elkeen met 'n viool onder die ken. By tye het die groep gespeel. Ander kere net een of drie of vyf . . . Maar almal se spel het getuig van die welslae wat met die Suzuki-metode van vioolonderrig behaal kan word.

Die man wat dit alles met oorweldigende entoesiasme bereik, was ook op die verhoog - en toe die konsert verby was, het die kleinspan, soos in die legende, met die trappies af en toe tussen die stoele deur deur die sydeur gestryk.

Terwyl die kleintjies - talle met haasbekkies - toffie-appels geëet en die grotes koeldrank gedrink het, het ek mnr. Paul Martens, senior lektor in viool aan die Konservatorium vir Musiek op Stellenbosch, voor-gekeer.

Ons het weer gesels, 'n paar weke later . . . in die dakkamer van sy huis.

„Suzuki glo die voorskoolse kind kan al leer viool speel. Trouens, die kind hoef nog nie eens drie te wees om te begin nie. Hoe gouer hoe beter . . .” het mnr. Martens beitel in die hand vertel.

„Dit kom alles daarop neer dat 'n mens daardie ongelooflike leervermoë van die kind tussen die ouderdomme van twee en vyf ook vir die musiek moet benut.

„Maar Sinichi Suzuki - hy is al 76 jaar oud

Mnr. Paul Martens, senior dosent in viool aan die Konservatorium vir Musiek aan die Universiteit van Stellenbosch, saam met 'n paar van sy studente.

- se metode is nie net anders omdat hy so vroeg begin om kinders te leer viool speel nie; hy glo ook daaraan dat die kind se ouers bygehaal moet word. Hulle moet ook leer, saam met die kind, al is dit net vir drie of ses maande.

„Hy glo nie daaraan om 'n kind onder dwang of druk te leer speel nie, maar het ook al bewys dat 'n mens selfs by die onwillige kind 'n liefde vir musiek kan kweek!”

Mnr. Martens, wat in 1947 uit België na Suid-Afrika gekom het en sedert 1969 aan die Universiteit van Stellenbosch verbonde is, het met die Suzuki-onderrigmetodes kennis gemaak toe hy in 1972 genooi is om 'n vioolfees in Japan by te woon.

Dáár het hy nege dae lank met genooies uit onder meer die Verenigde State, Kanada, Australië, Korea en Nasionalistiese China die kans benut om onder leiding van die vermaarde Suzuki self sy leeskennis van hierdie metode van vioolonderrig uit te brei. Daar is elke dag konsert gehou - tot drie per dag - en by tye was daar tot 600 vioolspelers op die verhoog.

Ná afloop hiervan is mnr. Martens genooi om 'n kursus oor kamermusiek aan te bied en het hy nog sowat 2½ weke in Japan gebly. Hy het 'n groepie van twintig van die gevorderde studente uitgesoek en sowat tien dae lank met hulle gewerk.

„Nou moet 'n mens onthou dat die deursnee Oosterling musiekgesproke monofonies dink,” vertel mnr. Martens. „Hulle speel 'n melodie op een toonhoogte, almal tegelyk en sonder harmoniese begeleiding.

„Vir die groepie was dit hul eerste kennismaking met harmoniese samespel en dit was 'n belewenis om te sien hoe hulle, én die mense wat ons uitvoerings bygewoon het, hierdie konserte geniet het. Hulle was eenvoudig in vervoering!” gesels hy met sigbare plesier aan die herinnering.

„Die gewone musiekleerling in Japan memoriseer alles in die kortste moontlike tyd en bring byna nooit musiek saam na 'n musiekles nie,” vertel hy.

„Ek was daar vaagweg bewus van, maar het nie naastenby verwag dat die mense so fantasties is nie. En nadat ek op die eerste dag vir hulle die musiek van Vivaldi se Concerto Grosso gegee het, het ek op die tweede dag ergerlik geraak toe hulle net nie sover kom om die musiekstaanders uit te haal nie. Naderhand het ek moeilik geraak en gebrom. Toe sê hulle dat hulle geen musiek nodig het nie; hulle ken dit. En daar staan ek toe . . . die enigste met musiek!”

Hierdie kennismaking met Suzuki, sy metodes en die Oosterling se ongelooflike geduld en toewyding het mnr. Martens begeester en by sy terugkeer op Stellenbosch het hy dadelik met sy senior studente gesels oor die

„Dit kom alles daarop neer dat 'n mens daardie ongelooflike leervermoë van die kind tussen die ouderdomme van twee en vyf ook vir die musiek moet benut.”

Een of meer van sy studente kry 'n mens feitlik altyd in die dakkamertjie van mnr. Martens se huis . . . besig om aan een van die klein viooltjies te vyl en te kerf.

moontlikheid om ook op Stellenbosch met vioolonderrig volgens die Suzuki-metodes te begin.

Vandag het hulle reeds sowat tweehonderd leerlinge wat hulle elke week onderrig, die kleintjies van drie, vier jaar sowat vyftien minute per les en die grotes sowat driekwartier per les . . . van die Kaap tot in Somerset-Wes en die Paarl.

Een van die probleme waarvoor hulle baie gou te staan gekom het, was die gebrek aan instrumente. Viole is duur en baie kinders se ouers kan net nie bekostig om hul kind of kinders 'n viool in die hand te stop nie. Ook hiervoor had die veelsydige mnr. Martens 'n plan, danksy 'n ou stokperdjie van hom. Waar hy maar 'n ou viool kon raakloop, maak nie saak hoe verrinnereerd dit was nie, het hy dit aangeskaf en na sy dakkamertjie by die huis gedra. Daar het hy elke bietjie vrye tyd gebruik om die viole te herstel.

Vioolbou is vir hom geen nuwigheid nie en hy het reeds groot welslae daarmee behaal. Trouens, sy gunsteling-konsertviool is een wat hy in 1971 binne drie weke in België gebou en waarmee hy 'n kompetisie gewen het!

Daarom was die feit dat hy nêrens sestien-de-maat viooltjies kon koop nie ook vir hom geen probleem nie. Hy het gou-gou met behulp van kontakte oorsee die nodige hout begin invoer en self aan die werk gesprong om die klein viooltjies te maak waarop die ou heel kleintjies kan leer speel, of dan ten minste net „die gevoel kan kry”.

Hierdie vioolbouery het nou 'n nuwe wen-

ding geneem en deesdae kry 'n mens feitlik altyd een of meer van sy studente in die dakkamertjie . . . besig om te kerf en te vyl aan die viooltjies wat hy op afronding na by die dosyne maak.

„Ons kom dikwels op 'n weeksaand saam,” vertel mnr. Martens. „En terwyl ons dan na musiekuitvoerings oor die radio luister of selfs na 'n radiohoorspel of -drama, sit en werk ons hier saam. Sô leer ons almal iets en dit is vreeslik interessant om te sien hoe elkeen van die studente 'n aanleg toon vir 'n deel van die werk; nou begin hulle al spesialiseer in die een of ander aspek van die afrondingswerk – alles baie prettig.

„En dit gee 'n mens ook die kans om te gesels en werklik rustig te kommunikeer en mekaar te leer ken; ek vir die studente en hulle vir my,” voeg hy by.

Wanneer die viooltjies klaar gemaak en vernis is, sit hy die snare en brug op en stem hy elkeen.

Sô word die versameling steeds groter waarmee hulle elke Saterdagoggend in sy kombi in die pad val om die sowat vier-en-twintig groepies leerlinge te gaan onderrig. Die kinders se ouers huur die viooltjies en die geld wat die groep sô verdien, gebruik hulle om groot viole te koop – vir later se regmaak – of nog hout te koop vir die maak van die heel kleintjies.

Sedert verlede jaar het daar egter 'n nuwe aansporing bygekom. Die studentestryk-ensemble is deur die Belge genooi om in Vlaandere te toer en uitvoerings te gee!

„Nou het ons ook 'n uitnodiging om Oostenryk te besoek en as alles volgens plan verloop, sal ons van 30 November tot 31 Januarie 'n toertjie maak . . . benewens optredes in België ook tien dae na Wenen en na Salzburg met 'n paar konserte in elkeen. Dit is wonderlik, nê!” borrel die sjarmante man.

„Dit is vir ons 'n groot kans om oorsee te gaan. Ek dink veral vir die studente . . . maar ook vir ons land . . . sodat die mense oorsee kan sien dat Suid-Afrika nie net wilde diere het nie,” gesels hy verder.

„Ons besef dat die verantwoordelikheid groot is, maar ons dink dat ons opgewasse is vir die uitnodiging. Terselfdertyd het ons geen illusies oor ons vermoë nie; dis alleen maar 'n studente-ensemble wat baie móoi speel en ons dink almal sal dit geniet.”

Sô roerend eerlik en opreg is Paul Martens . . . en daarmee verower hy almal se hart sonder slag of stoot. Indrukwekkendste van alles is die stralende gesiggies van die kinders wanneer hulle kans kry om, soos by die afsluitingskonsert, saam met hom „op te tree”.

Dan kom 'n mens eers mooi agter watter liefde vir musiek hy by die kinders kweek! ○

Dr. Albert Wessels,
bekende nyweraar en
voorsitter van Wesco,
aan die woord by die amptelike opening van die
akademiese jaar.

„Suid-Afrika as jong nywerheidsland het onbeperkte moontlikhede: Ons beskik oor 'n verskeidenheid van grondstowwe, groot potensiële energiebronne en 'n arbeidsmag wat ryp is om verder geskool en tegnies opgelei te word. Hierdie hulpbronne kan egter alleen ontwikkel word as dit gedra word deur voortdurende navorsing, deur die opleiding van leiers en deur vertroue. Die Universiteit van Stellenbosch is waarskynlik die beste toegerus om hierin die leiding te neem.”

Só het dr. Albert Wessels, voorsitter van Wesco, gesê toe hy die Universiteit op 18 Februarie vanjaar amptelik geopen het. In sy toespraak oor *Sluipende Sosialisme* het dr. Wessels sy ernstige kommer saam met dié van ander nyweraars uitgespreek oor die groeiende deelname van die staat in die handel en nywerheid. Dit sluit nie slegs die beheer van die volkshuishouding in nie, maar ook daadwerklike toetrede en deelname.

Die staat, het hy gesê, speel vandag op drie wyses 'n al groter rol in ons land se ekonomiese aktiwiteite: Eerstens as direkte werkgever in die staatsdiens, tweedens as verskaffer van dienste, en derdens as nyweraar deur staatskorporasies soos Sasol, Foskor, Yskor en die Nywerheidsontwikkelingskorporasie. Hierdie indringing van die staat, hetsy as aanvulling tot of in mededinging met private inisiatief, mag verreikende ekonomiese sowel as sosiale en politieke gevolge hê. Maatskaplike en politieke leiers sal 'n standpunt teenoor die verskynsel moet begin inneem.

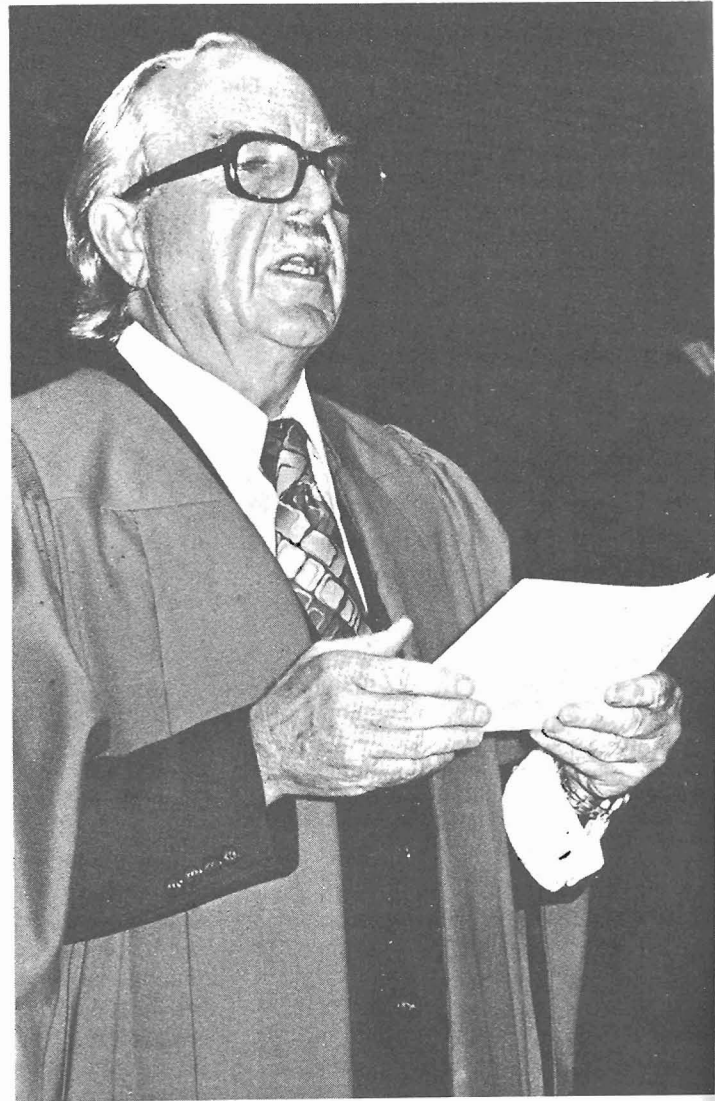
Belangrike strukturele veranderings ontwikkel uit staatsdeelname in primêre ekonomiese aktiwiteite, en potensiële gevare skuil in die onopsigtelike aftakeling en vervaging van die verskille tussen kommunisme, sosialisme, gemengde ekonomieë en die tradisionele begrip van private inisiatief.

Die staatsdiens absorbeer tans 19% van die totale ekonomiese aktiewe blanke bevolking. Die staatsdienspersoneel het oor 'n tydperk van dertig jaar, beginnende in 1937, toegeneem met 276%, terwyl die blanke bevolking se aanwas oor dieselfde tydperk slegs 87% was.

In die afgelope vier jaar het die staat se besteding t.o.v. verbruik en vaste belegging tot 2½% per jaar vinniger toegeneem as die ekonomiese groeiakoers. Dit het daartoe gelei dat die staat tans verantwoordelik is vir 17% van totale verbruik en vir 26% van die totale vaste investering, teenoor slegs 15% twaalf jaar gelede.

Verder het die staatskorporasie se beleggings gegroei van R39 miljoen in 1950 tot R480 miljoen in 1972. Dit verteenwoordig 12% van die totale vaste belegging vir hierdie jaar. Dit het egter al gebeur dat die gesamentlike vaste belegging van die staat, die staatskorporasies en staatsinstellings byna 50% van die totale nasionale vaste investering verteenwoordig het, 'n persentasie wat, as dit nie in bedwang gehou word nie, daartoe kan lei dat Suid-Afrika nie vir lank nog as 'n vry kapitalistiese ekonomie sal kan kwalifiseer nie.

Daar moet natuurlik baie goeie redes wees waarom die staat in die meeste lande van die vrye wêreld 'n steeds groter rol in die ekonomiese aktiwiteite speel. Twee hiervan is die bekampings van werkloosheid en die beheer van die besigheidsiklus en uitskakeling van depressies.

Daarby het 'n gevoel ontstaan dat groot basiese nywerhede wat noodsaaklik is vir die totale ontwikkeling van 'n land nie geheel en al aan private inisiatief oorgelaat kan word nie. Die kapitaal wat vir sulke nywerhede vereis word en die lang tyd wat nodig is voordat hulle tot produksie en veral tot winsgewendheid kan kom, is meermale te groot en te lank vir private beleggers. Dit het byvoorbeeld negentien jaar geneem voordat Sasol 'n dividend kon betaal. Geen private belegger of institusie kan negentien jaar vir 'n dividend wag nie.

Waar Sasol bygedra het tot die vestiging en ontwikkeling van die belangrike chemiese en petro-chemiese bedryf en nou ook 'n belangrike aanvulling mag word tot ons olie- en petrolbehoefte, is Yskor gestig om te kompeteer met gevestigde buitelandse handelsbelange en invoerders wat op daardie tydstep ons hele ekonomie beheer het.

Dit was 'n noodsaaklike basiese nywerheid vir die vestiging van talle ander nywerhede, soos die ingenieurs- en konstruksiebedryf en al die vertakkings daarvan. Dit het dus 'n verreikende ekonomiese betekenis gehad, en is tereg beskou as een van die belangrikste skeppers van werkgeleenthede.

Die staalbedryf is nie die enigste nywerheid wat deur die staat geïnisieer en gevestig is nie. Ook die woltekstielbedryf is die skepping van die staat deur sy eie instrument – die Nywerheidsontwikkelingskorporasie.

DR. ALBERT WESSELS WAARSKU TEEN SLUIPENDE SOSIALISME

Tot in 1946 is geen enkele jaart kamgaring wolmateriaal in Suid-Afrika geproduseer nie. Ten spyte van ons betreklik groot invoer van sulke stowwe, en ten spyte van die beskikbaarheid van die grondstof, kon geen enkele oorsese fabrikant oorreed word om 'n woltekstielywerheid hier te stig nie.

En vandag, agt-en-twintig jaar nadat die Nywerheidsontwikkelingskorporasie die inisiatief geneem het met die oprigting van 'n fabriek, is Suid-Afrika potensieel selfvoorsienend in dié opsig, en word werk verskaf aan etlike duisende van ons mense. Naas die vestiging van nuwe nywerhede, moes Suid-Afrika se bestaande nywerhede ook teen oorname deur buitelandse maatskappye beskerm word.

Die staat is nie altyd suksesvol in sy bestuur van ondernemings wat hy beskermend onder sy vleuel neem nie, het dr. Wessels gesê. In Engeland, byvoorbeeld, het die oorname van die Rolls Royce-enjinfabriek en die skeepsboubedryf op 'n fiasko uitge-loop.

Wat betref die redes vir en die aanvaarbaarheid van die groeiende rol wat die staat in sy eie huishouding speel, het dr. Wessels gesê: „Ek voorsien dat in die toekoms selfs in gedeeltelik geïntegreerde lande soos in die Europese gemeenskapsmark, state hul nywerhede sal ondersteun, oorneem en selfs oprig, ten einde as nasionale identiteit kompetender te bly en só werkgeleenthede vir eie burgers te bly voorsien. Op dié wyse mag 'n land voorberei word om sy hele ekonomiese en politieke struktuur te verander in sy strewe om internasionaal mededingend te bly.

„Anders gestel: Sosialisering kan gebore word, of voortvloei nie

uit opstand van die arbeid nie, maar uit die strewe en stryd van die staat om homself te handhaaf in 'n stygende internasionalisering van handel en nywerheid.”

Dr. Wessels het gewys op die kommer wat in Suid-Afrika, veral by nyweraars, bestaan oor die groeiende deelname van die staat in handel en nywerheid. Die twee belangrikste nywerheidsorganisasies, naamlik die Afrikaanse Handelsinstituut en die Gefedereerde Kamer van Nywerhede, het reeds ernstige bedenkinge daaroor uitgespreek. Die onderwerp is op kongresse bespreek, en komitees is gestig om die verskynsel verder te bestudeer en 'n wakende oog te hou.

„Die groot probleem met die bekampings van so 'n proses van sluipende sosialisme is dat dit in die meeste lande van die wêreld, maar veral hier in Suid-Afrika, nie berus op 'n bepaalde staatsbeleid of staatsbeskouing nie. Staatsinmenging in die private ekonomie is nie 'n beplande proses nie.

„Geen Suid-Afrikaanse eerste minister of minister van ekonomiese sake het hom nog ooit ten gunste daarvan uitgespreek nie. Intendeel – lede van die Regering het by herhaling hul geloof in en ondersteuning van 'n vry kapitalistiese ekonomie bevestig en die wens uitgespreek dat die winsmotief 'n waardevolle

„... potensieële gevare skuil in die onopsigtelike aftakeling en ver-vaging van die verskille tussen kommunisme, sosialisme, gemengde ekonomieë en die tradisionele begrip van privaat inisiatief.”

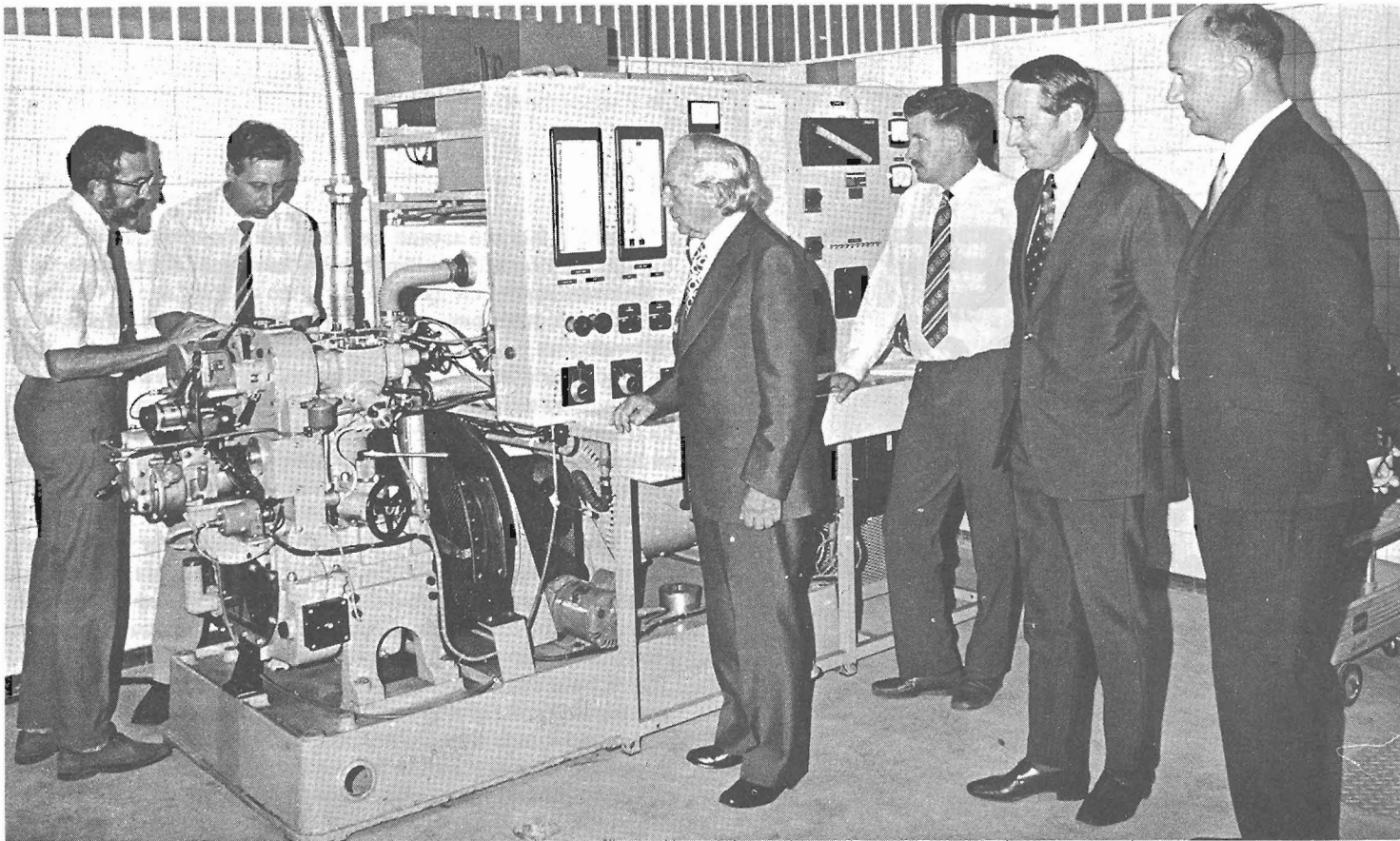
faktor moet bly in die ontwikkeling van nywerheid en in die bepaling van prioriteite in die aanwending van die verskillende faktore van produksie.

„Staatsinmenging was sover nog altyd pragmaties, nie beplan of bepleit nie. Nóg die georganiseerde arbeid, nóg ons ekonomiese beplanners het nog ooit oorwoë voorstelle daaromtrent gemaak nie.

„Tog is dit besig om plaas te vind. Vandaar my benaming – sluipende sosialisme. Juis die onbeplandheid daarvan is die kern van die kommer van Suid-Afrikaanse nyweraars.”

Volgens dr. Wessels is nyweraars krities en opstandig teen enige vorm van staatsinmenging, omdat hulle beswaar het teen kompetisie van bedrywe wat nie verplig is om winste te verdien of te openbaar nie, en ook omdat hulle vermoed dat staatsinstellings teen gunstiger tariewe mag invoer, en nie altyd onderworpe is aan dieselfde belastingverpligtinge nie.

„Mededinging op gelyke basis met staatsinstellings is egter nie die eerste kommer van die private nyweraars nie. Hul kommer is eerder dat daar te veel pragmatiese redes gevind word, eers vir die skepping van 'n staatsinstelling of staatsnywerheid en dan vir sy uitbreiding deur 'n netwerk van takke en filiale, en filiale van filiale.

„Ek kan verskillende voorbeelde hiervan noem. Daar is Metkor, wat 'n filiaal van Yskor is, en op sy beurt beherende beleggings het in nie minder nie as vyftig staal-, ingenieurs- en verwante maatskappye, almal bedrywe wat in direkte konkurrensie is met soortgelyke sake.

„Die onrus onder die private maatskappye berus hier op die vermoede, gegrond of ongegrond, dat in tye van staalskaarste, voorkeur gegee mag word aan fabriek waar die staat 'n belang het.

„Solank die staat nie sy beleid formuleer en toesien dat dit toegepas word deur staatskorporasies nie, sal die onrus onder nywerars en potensieel nuwe beleggers 'n deprimerende invloed op ontwikkeling hê.”

Met verwysing na toestande in Engeland, het dr. Wessels gesê Suid-Afrikaanse nywerars vrees dat 'n toenemende deelname van die staat aan die nywerheid mag lei tot 'n arbeidskonfrontasie wat politieke en maatskaplike gevolge kan meebring wat nóg die staat, nóg die nywerheid sal aanvaar.

As antwoord op die gevaar van sluipende sosialisme het dr. Wessels 'n stelsel van geleide ekonomie aan die hand gedoen, wat berus op 'n vry kapitalistiese stelsel met al die faktore van produksie in private besit.

Vraag en aanbod bepaal die prioriteite van entrepreneurs en nywerars. Die kernverskil is dat vraag en verbruik nie uitsluitlik persoonlike voorkeur verteenwoordig nie, maar beïnvloed word, indien nie bepaal nie, deur die staat se behoeftes en sy beleid.

Die staat kan aanvraag en verbruik reguleer deur kredietinkorting, hoër belasting, verpligte besparings, of deur koopbelasting; dit kan aangemoedig word deur die teenoorgestelde beleid: vryer krediet, laer belasting, ensovoorts. Ook produksie kan deur die staat aangemoedig of verhoog word. Maar die staat tree

Toe dr. Albert Wessels in die begin van die jaar op Stellenbosch was vir die amptelike opening van die akademiese jaar, het hy ook 'n besoek gebring aan die departement Meganiese Ingenieurswese. Hier kyk hy saam met prof. J. N. de Villiers, Rektor van die Universiteit, en prof. H. V. Hattingh, hoof van die departement (heel regs), na 'n masjien in die afdeling vir Outomobiel-ingenieurswese. Met die masjien – een van net drie in Suid-Afrika – kan kompressie en kleppe verstel word terwyl die masjien luier. Ook op die foto is van links mnr. V. H. Mobey (fynmeganikus), G. C. Kriek (senior lektor) en Bob van Niekerk (lektor).

nie self toe tot die nywerheid nie, en dit meng ook nie in met die vrye wisselwerking en die prioriteite van die faktore van produksie nie. Die winsmotief bly onversteurd en entrepreneurs maak hulle eie beleggingsbesluite.

„Vir so 'n stelsel is daar een basiese vereiste, naamlik die samewerking van die staat, navorsingsinstitute, wetenskaplikes, die arbeidsmark en entrepreneurs.

„Samewerking word vereis omdat nywerheidsontwikkeling vandag hoofsaaklik berus op nuwe ontwikkelings, uitvindings, tegnologiese verbeterings en beter bestuur – almal dinge wat net die universiteite kan verskaf. Maar dan moet daar nog 'n nouer basis van samewerking gevind word tussen navorsing en die nywerheid, sodat uitvindings en tegnologiese verbeterings wat deur universiteite en wetenskaplike institute ontwikkel word, vrylik en vinnig oorgedra word na private nywerhede om dit te omskep in 'n praktiese produksieprogram.”

Dr. Wessels het ten slotte daarop gewys dat sodanige samewerking en die formulering van 'n duidelike, nie pragmatiese staatsfilosofie alleen deur akademici uitgewerk kan word. Dit is in hierdie opsig dat die Universiteit van Stellenbosch die leiding kan neem, het hy gesê.

Nee, dit gaan nie sleg met die Afrikaanse letterkunde nie, en nou dat sensuur eers sy tande gewys en toe ook sy eerste kwaai hap gegee het, roep ons nie eensklaps uit: „Afrikaans is sy laaste nekslag toegedien” nie. Want in ons midde het ons nog diegene wat die letterkunde bedryf en nie die dawerende politiekery daaromheen nie.

Hier op Stellenbosch is jong digters en digteresse vir wie dit nie gaan om letterkundige skoorsoekery of amokmakery nie, maar om die ernstige beoefening van ’n ander vryheid: „de ware vryheid (wat) luistert naar de wetten”. Vir hulle kuns gaan dit nie om landswette nie. Dit ly nie daaronder nie en baat nie daarby nie. Dit gaan om die wette van die kunswerk, die dissipline van die kunswerk, die gedig self. Dis nie die beperkinge wat die

Matieland. Kyk maar na die name van skrywers wat die afgelope tien, vyftien jaar gedebuteer het. Daar is groot kanonne soos Abraham de Vries, Abie van Niekerk, George Louw, Hennie Aucamp, Wilhelm Knobel en meer resent nog: Lina Spies, I. L. de Villiers, Fanie Olivier en Leon Strydom.

Beoordeel volgens die opslae (in positiewe sin!) wat die jong Matie- en Oud-Matiedigters deesdae in die letterkundewêreld maak, kan mens sonder vrees van weerspreking verklaar: die jare sewentig gaan veral die tydperk van die Matiedigters wees.

Wilhelm Knobel – hoe jammer tog dat sy werk nou eers werklik in perspektief geplaas word, nou dat hy nie meer daar is nie. Die skielike dood vroeg vanjaar van hierdie baie belowende jong

Jong Stellenbosse digters dui pad aan vir ons POËSIE

deur
dr. Ronnie Belcher

Publikasieraad oplaë wat oorwin moet word nie, maar dié van die literêre struktuur.

En hierdie oorwinning vind nie plaas in die vorm van verwerping daarvan nie, maar juis deur die aanwending daarvan. Hul kuns het geen woord vooraf, geen lopende kommentaar, geen nabetragting nodig om te kan bestaan nie. Ook geen ekskuus nie. Want die huis wat op stewige fondamente gebou is, hoef nie besweer te word om te kan bly staan nie.

Ons hoef geen sieners te wees om die vormende invloed van die Universiteit van Stellenbosch op die Afrikaanse letterkunde raak te sien nie. Dit is ’n bekende feit dat van ons voorste (en vroegste) Afrikaanse skrywers hulle vormingsjare op Stellenbosch deurgebring het. Gaan jy die name na van digters, prosaskrywers en dramaturge wat hier klasgeloop of ook klasgegee het, kan jy nie anders nie as om te sê: die Afrikaanse letterkunde leun swaar op

Oud-Matiedigter het opnuut die aandag op sy werk gevestig. Een feit is seker, en dit is dat sy werk – die digbundels *Bloedsteen* (1966) en *Mure van mos* (1970) – ’n onmiskenbare merk op die Afrikaanse poësie gelaat het. Hoe groot die invloed van sy werk in werklikheid nog gaan wees, sal slegs die toekoms toon. Daar word trouens gewerk aan ’n manuskrip van ongepubliseerde gedigte.

As jong digter was hy die briljante maar tog beskeie jentleman van die Afrikaanse studenteleterkunde. Terwyl hy geworstel het met ’n siektetoestand wat in latere jare al hoe meer akuut sou word en sy digwerk sou beïnvloed, het hy drie hoofvakke vir sy B.A. gevolg, te wete Afrikaans-Nederlands, Engels en Filosofie, en aldrie met lof geslaag. In Filosofie het hy skitterend gepresteer.

Intussen het hy hom met oorgawe gewy aan twee van sy ander groot

Wilhelm Knobel

liefdes, naamlik die tjello en die skryf van gedigte. Hy het ook wyd en intensief gelees in die wêreldletterkunde, iets wat 'n baie vrugbare neerslag in sy eie poësie gelaat het.

In 1958, die jaar nadat hy die B.A.-eksamens afgelê het, het hy met besondere hoë onderskeiding 'n honneursgraad in Filosofie verwerf en terselfdertyd die Frans III-eksamen ewe suksesvol afgelê.

Die jaar daarop het hy weer skitterend afgereken met die honneurskursus in Frans.

Ná die voltooiing van sy studies op Stellenbosch het hy sy studies in Frans voortgesit aan die Sorbonne-Universiteit in Parys, en het met sy terugkeer na Suid-Afrika lektor in Frans geword aan die Universiteit van die Oranje-Vrystaat.

Terwyl 'n skitterende akademiese en digtersloopbaan voor hom gelê het, is hy deur sy telkens terugkerende siekte verhinder om tot volle verwesenliking van sy veelsydige talent te ontwikkel.

Op 4 Januarie vanjaar is hy onverwags in sy slaap in Kaapstad oorlede, en is die Afrikaanse letterkunde véél armer gelaat.

Die werk van Knobel was 'n heenwysing na die digwoede wat in die laat sestigerjare op Stellenbosch sou uitbreek. Lina Spies was tydens Wilhelm se laaste jare op Stellenbosch ook reeds hier en besig met ernstige vingeroefeninge in die poësie, terwyl Fanie Olivier en Leon Strydom op die skoolbanke gesit het – onbewus van die belangrike rol wat hulle bestem was om te speel in die poësieherlewing op Stellenbosch.

Lina Spies bring die vroulike elemente in die poësie van die „driemanskap” Spies, Olivier en Strydom. Ná aanvanklike suksesse in *Standpunte* het sy met haar bundels *Digby Vergenoeg* (1971) en *Winterhawe* (1973) haarself gevestig as digteres van formaat.

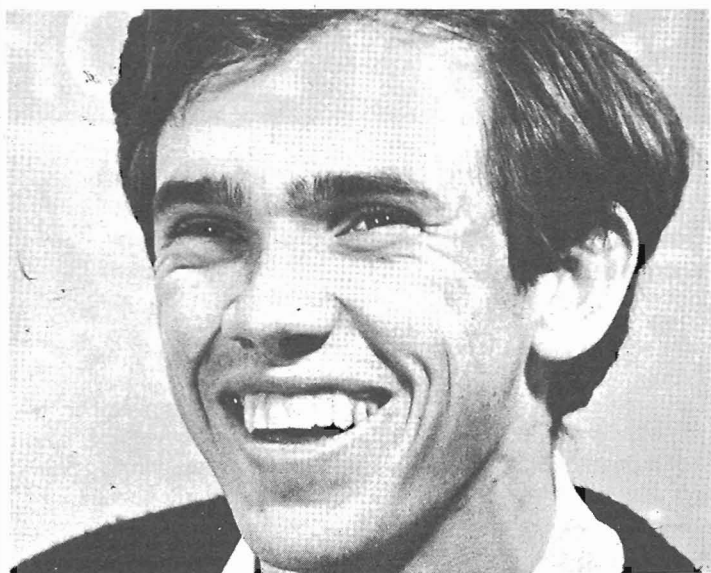
As gebore Vrystater het sy in 1957 op Harrismith gematrikuleer en die jaar daarop na Stellenbosch gekom, waar sy in 1962 die graad M.A. in Afrikaans-Nederlands verwerf het. In 1963 het sy aan die Universiteit van die Oranje-Vrystaat die U.O.-diploma verwerf. Ná etlike jare in die skool- en universitêre onderwys, het sy in 1972 na Matieland teruggekeer, dié keer nie meer as jong student nie, maar as erkende digteres en lektresse in die Afrikaanse letterkunde.

Die grootste stukrag in haar Stellenbosse digloopbaan was die „Letterkundige Laboratorium” van D. J. Opperman, professor in Afrikaanse letterkunde. Studente is aangemoedig om van hulle eie digpogings anoniem voor te lê vir klasbespreking, en dit is hier waar die jonge Lina vir die eerste keer werklik kennis gemaak het met die struktuur van die gedig en waar die deure van die wêreld van die poësie vir haar begin oopgaan het. Die eintlike keerpunt in haar lewe het gekom toe prof. Opperman haar aan die einde van haar finale B.A.-jaar oorreed het om voort te gaan met Afrikaans-Nederlands pleks van Filosofie vir die honneursgraad. Dit het gelei tot 'n ernstiger beoefening van die poësie en die verskyning van haar eerste gedigte in *Standpunte*.

Voordat sy in 1972 na Stellenbosch teruggekeer het, het sy aan die Vrije Universiteit in Amsterdam die doktorsale eksamen in Nederlandse taal- en letterkunde suksesvol afgelê. Die tydjie dat sy daar deurgebring het, was van deurslaggewende belang vir die ontwikkeling van haar poësie. Dit is daar dat sy persoonlik kennis gemaak het met die digteres Elisabeth Eybers, vir wie se poësie sy nog altyd groot bewondering gehad het en oor wie sy ook haar M.A.-skripsie geskryf het.

Lina Spies

Fanie Olivier

Dit is 'n merkwaardige prestasie vir so 'n jong digteress dat sy met altwee haar eerste bundels belangrike letterkundige pryse verower het. *Digby Vergenoeg* is in 1972 deur die Akademie vir Wetenskap en Kuns bekroon met die Eugène Marais-prys, terwyl *Winterhawwe* verlede jaar die Ingrid Jonker-prys verower het. Die werk van Fanie Olivier word allerweë beskou as van die beste beginnerspoësie in Afrikaans. Dit gebeur maar selde dat 'n Afrikaanse debuutbundel onmiddellik met sy verskyning (en in hierdie geval, nog vóór sy verskyning!) sy plek kom inneem naas dié van ons beste digters. Kan dit wees – om nou buite-tekstuele oorwegings by te bring – dat Olivier, net soos Spies en Strydom, digterlik gevorm is aan die voete van twee van ons grootste lewende Afrikaanse digters, naamlik W. E. G. Louw en D. J. Opperman? Hy het in 1967 na Stellenbosch gekom, waar hy die graad M.A. cum laude in Afrikaans-Nederlands verwerf het.

Hy was o.m. kunsredakteur van *Die Matie* en ook van *Die Stellenbosse Student*, en het 'n nuwe literêre blad, *penseel*, vir die studente geloods. Hy vertrek later vanjaar na die buiteland vir verdere studie aan die Universiteit van Utrecht.

In sy studentejare het hy twee keer die Nasionale Boekhandelprys van die Afrikaanse Studiekring vir sy poësie verower. Onder leiding van D. J. Opperman en W. E. G. Louw het sy poësie gegroei totdat 'n manuskrip, *Gom uit die sipres*, in 1971 met die Reina Prinsen-Geerligsprys bekroon en later daardie jaar as bundel uitgegee is. 'n Tweede bundel, *Om alleen te reis*, het in 1973 verskyn, en is ook onmiddellik hoog aangeslaan. Net soos Lina Spies en Fanie Olivier, is Leon Strydom die produk van die Stellenbosse departement Afrikaans-Nederlands van die sestigerjare. Hy het in 1963 na Stellenbosch gekom, waar hy in Maart 1969 die graad M.A. in Afrikaans-Nederlands verwerf het met 'n skripsie oor die slampamperlidjies van Leipoldt. In 1969 en 1970 was hy lektor in Afrikaanse en Nederlandse letterkunde op Stellenbosch. Daarná het hy na die buiteland vertrek, waar hy in 1973 aan die Rijksuniversiteit in Utrecht die doktoraaleksamen in Algemene Literatuurwetenskap afgelê het.

Op Stellenbosch het van sy eerste gedigte in universiteitsjaar-

blaaie verskyn. Sy eerste bundel, *Geleentheidsverse* (1973), is onmiddellik met dié van Olivier aangeprys as die beste wat in die sewentigerjare nog verskyn het.

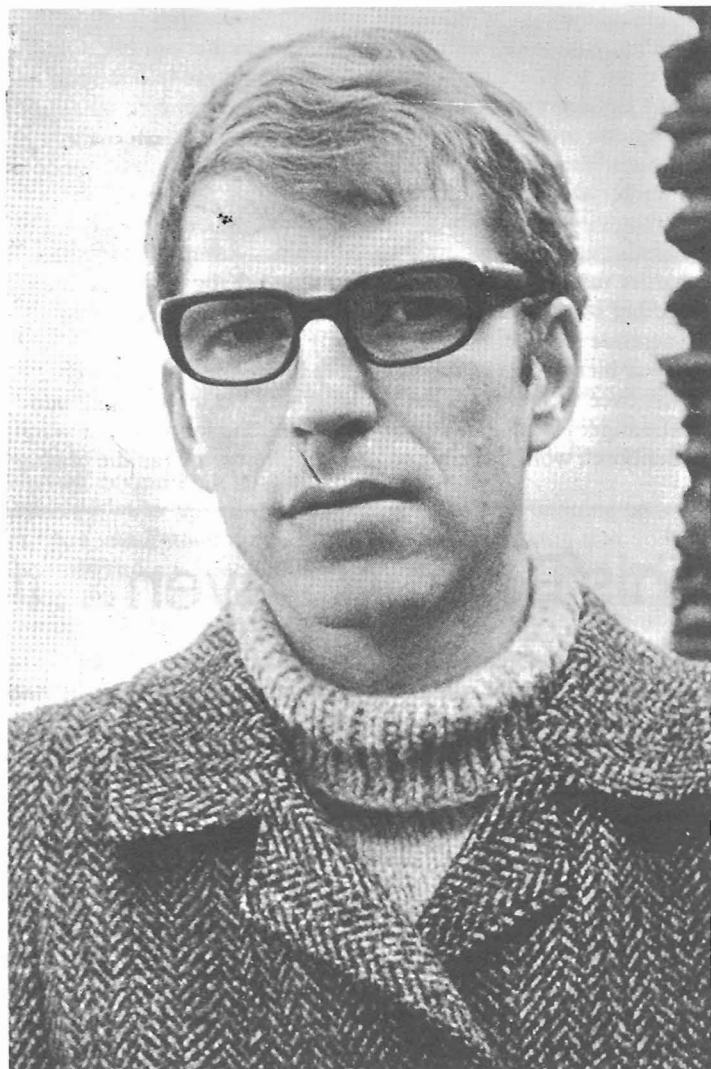
Ná die poëties stagnante vroeë sestigerjare, waarin selfs groot dele van die werk van Breyten Breytenbach struktureel té los en tematies té doelbewus is om werklik bo die bloot eksperimentele te styg, bring die werk van die Stellenbossers 'n groter opregtheid, 'n hegter, meer funksionele struktuur, 'n fynere afgewerkte geheel.

Dit is juis ook in hierdie opsig dat hulle werk uitroon bo dié van die ander jong sewentigers. Dit wil nie sê dat daar niks „gewaagd” is in hulle werk nie. Intendeel.

Maar die verskil lê daarin dat dít wat in die gedig staan, funksioneel en onafwendbaar binne die opset van die geheel is, en nie sommer by die hare ingesleep word net om snaaks te wees of te skok nie. In hulle werk word m.a.w. die „onmooie” mooi gemaak deur dit in 'n funksionele gedigstruktuur te integreer.

As die ander jong digters van sewentig die pad volg wat vir hulle deur die Stellenbosse digters aangedui word, gaan ons vorentoe 'n sterk, deeglik gestruktureerde poësie hê wat vir homself spreek.

Leon Strydom

WIE GAAN STRYD OP

Dit raak weer sulke tyd – tyd vir Intervarsity tussen die Tukkies en die Maties. Dié slag op Loftus Versfeld. Op 11 Mei . . . en al die treine loop na Pretoria!

Die oorwinning wat die Maties verlede jaar op Coetzenburg behaal het, is geskiedenis. 9 Junie 1973. Die telbord het mooi gepraat . . . vir die Maties . . . 14-3!

Maar die telbord vertel nie die volle verhaal nie.

Só staan daar niks nie van die drie drieë wat die Stellenbossers gedruk het, en dat die manne van Pretoria se enigste punte met 'n strafskop behaal is.

Die telbord sê ook niks van die 22 jaar wat die wedstryd voorafgegaan het nie, die 22 jaar tussen 1973 se kragmeting en dié van 1951. Of van die telling daardie dag nie . . . 14-6 ten gunste van die Stellenbossers.

Ook sê die telbord niks van die gevoelens wat daar in hierdie 22 jaar opgelaai het tussen ondersteuners van die Maties en ondersteuners van die Tukkies nie. Of van die aandeel wat sensasie-soekers in die koerantwêreld in die vertroebelde verhoudinge gehad het nie.

Van die manne wat agter die skerms gewerk het om twee van die wêreld se sterkste rugbyklubs weer teen mekaar te laat speel, word daar ook niks vertel nie. Of van die spanning en opwinding vóór en gedurende die wedstryd . . . of van die skitterende rugby wat die toeskouers gesien het . . . of van die gesindhede ná die wedstryd nie.

Die grootste waarde van hierdie wedstryd was dat dit die lug gesuiwer het van 'n wolk van provinsialisme wat al swarter en swaarder tussen die Noorde en die Suide gehang het en aanleiding gegee het tot allerhande minder aangename grootpraterij en kleinerende skimpe.

Heelwat hiervan het in die slag gebly in hierdie pragtige wedstryd tussen twee uithaler-spanne of is met 'n grootse vertoning van sportmangees deur die Tukkies op die agtergrond gestoot – op Stellenbosch word daar nog steeds met lof gepraat van die pragtige

Die belangstelling loop hoog en die spanning laai op. Wat gaan vanjaar op Loftus gebeur. Voorspellings leun te maklik op wensdenkery . . .

gees waarin Louis Muller en sy manne die nederlaag „gevat” het!

Dat Stellenbosch ook verlede jaar se kragmeting gewen het, het alle Maties en Oud-Maties uiteraard groot plesier verskaf. Vir die Tukkies moes dit vanselfsprekend 'n groot teleurstelling gewees het. Dit was beslis nie vir hulle maklik, nadat hulle so lank op die kruin van die golf gery en 49 agtereenvolgende oorwinnings ingeryg het, om as verloorders van die veld te stap nie.

'n Oorwinning teen die Maties in die vyftigste wedstryd sou 'n mooi kroon gespan het. Maar hulle het nie toegelaat dat teleurstelling, wat so dikwels op 'n lelike manier die oorhand kry, iets vertroebel nie.

Die gehalte van die rugby het dit vir talle die wedstryd van die jaar gemaak. Hard, meedoënloos en aantreklik.

Die Stellenbossers het uiteindelik gewen omdat hulle tagtig minute lank soos tiere verdedig, deurentyd die los bal bemeester en die spelers gehad het om halwe kanse sprankelend te benut.

Die Tukkies, daarenteen, het verloor omdat hulle te veel staat gemaak het op hul voorspelerkrag, goeie besit van die bal in die skrumme en lynstane verkwansel en in kritieke stadiums foute gemaak het.

Onvergeetlik soos die hele wedstryd was, is daar tog een stuk wat verdien om weer in detail beskryf te word . . .

Dit is die beweging wat tot die Maties se tweede drie gelei het. Die meedoënlose Boland Coetzee het 'n los bal opgeraap en gevorder totdat hy toegedam is. Hy het dadelik sy rug op sy teenstanders gekeer en die bal in Morné du Plessis se hande gegee. Hierdie uitgeslape losvoerspeler het 'n goeie ent gevorder voordat

This Danny Craven... the chap works for me!

Mnr. Jannie Krige, rugby-administrateur van die Universiteit, is 'n man wat nie maklik bloos nie. Maar daardie dag toe dr. Danie Craven na sy kantoor gekom en ewe nederig voor hom op die matjie kom staan het . . . dáárdie dag vergeet hy nie maklik nie!

Dit het alles begin op die Bloutrein na Johannesburg voor die toets teen die All Blacks in 1970. Die trein was gepak met rugby-entoesiaste, en onder die Stellenbossers was Jannie Krige en Tampan Jordaan, wat in die jare sestig kaptein van die Maties was. Ook op die trein was 'n hele trop Nieu-Seelandse All Black-ondersteuners, een van hulle 'n omie wat soos elke Nieu-Seelander, graag en lekker oor rugby kon gesels. 'n Regte kenner. Weet ook alles van Suid-Afrikaanse rugby. En toe hy hoor van watter dorp Jannie en Tampan kom, was hy die ene belangstelling.

„This Danny Craven,” vra hy vir Jannie, „you know 'm?”

„Good heavens, knów him! The chap works for me. Ask Mr. Jordan here. Mr. Jordan, does Danny Craven work for me?”

„Sure, sure he does!”

Die oom is net beïndruk en bestel aanmekaar drankies vir die twee hooggeplaaste Stellenbossers.

'n Jaar of wat later is daar 'n klop aan mnr. Krige se deur op Coetzenburg. Dis Dok Craven, pas terug van 'n rugby-vergadering in Nieu-Seeland.

„Ekskuus, meneer Krige, maar wat moet ek môre doen?”

„E, e, maar hoe bedoel Doktor dan nou?”

„Maar hoe bedoel meneer Krige dan nou? Ek werk dan vir Meneer. Een van die hoë rugby-amptenare van Nieu-Seeland sê Meneer het dit sêlf vir hom een aand op die Bloutrein na Johannesburg gesê. Ekskuus tog, Meneer!”

Dis toe dat Jannie Krige gebloos het . . .

LOFTUS WEN?

Johan Kritzinger, regtervleuel, plant die bal agter die doellyn vir die Maties se tweede drie in verlede jaar se wedstryd teen die Tukkies op Coetzenburg, waarna in die artikel verwys word.

hy besef het dat die twee Tukkies weerskante van hom hom te enige oomblik in die aarde in sal loop. Toe het hy 'n volmaak berekende grondskoppie gelos en die bal 'n ent verder met die voet vorentoe gespeel. Die Tukkies het probeer walgooi, maar die Stellenbossers het soos besetenes in die losskrum teen die kantlyn en in die Tukkies-kwartgebied ingedons.

Van die lynstaan is die bal blitsig bemeester en aan die agterspelers besorg. Die hele agterlyn was reg om te slaan waar dit dun is . . . en toe Wilhelm Landman boonop in die lyn spring, was daar geen keer aan die Maties nie. Dit was 'n klassieke drie en 'n beweging uit die boek . . . skitterend en afgerond.

Wat gaan vanjaar op Loftus gebeur?

Die belangstelling loop hoog en die spanning laai op. Die spanne is haas geslyp. Staatmakers het van die toneel verdwyn, maar jong sterre maak bespiegelings interessant. Voorspellings leun te maklik op wensdenkery . . .

Tog is dit interessant om te onthou dat spanne van albei universiteite in die lang vakansie oorsee getoer het. Veel kans vir vergelyking is daar nie, want die twee toerspanne het net twee wedstryde teen dieselfde teenstanders gespeel . . . teen Brive en teen uitnodigingspanne van die Universiteit van Parys.

Die Tukkies het met 3-10 teen Brive en 0-20 teen die Universiteit van Parys verloor. Die Maties, daarenteen, het Brive met 21-10 en die Universiteit van Parys met 13-9 geklop.

Dit sê iets . . . vir wat dit werd is!

Net so kan 'n mens ook daarop wys dat die Stellenbossers nederlae teen Béziers (22-7) en Tarbes (3-17) gely het en in een stadium met 0-7 agter was teen Bègles voordat hulle uiteindelik met 10-7 gewen het.

Dat die Tukkies nie teen hulle gespeel het nie, is 'n jammerte . . . dan kon 'n mens dalk verdere afleidings gemaak het.

By albei spanne se terugkeer het bestuurders en kapteins te kenne gegee dat die spelers baie geleer het en wanneer die twee spanne op 11 Mei op Loftus Versfeld uitdra, sal hul ondersteuners al volop kans gehad het om te sien hoeveel daarvan in hul spel neerslag gevind het.

Dat die Maties die seisoen kon intrap met 'n oorwinning teen die trappers van Petone uit Nieu-Seeland se Wellington was bemoedigend en duisende Oud-Maties sal seker Loftus toe stroom om te sien of hulle dit teen die gestreepte wit bulle van Pretoria ook kan regkry.

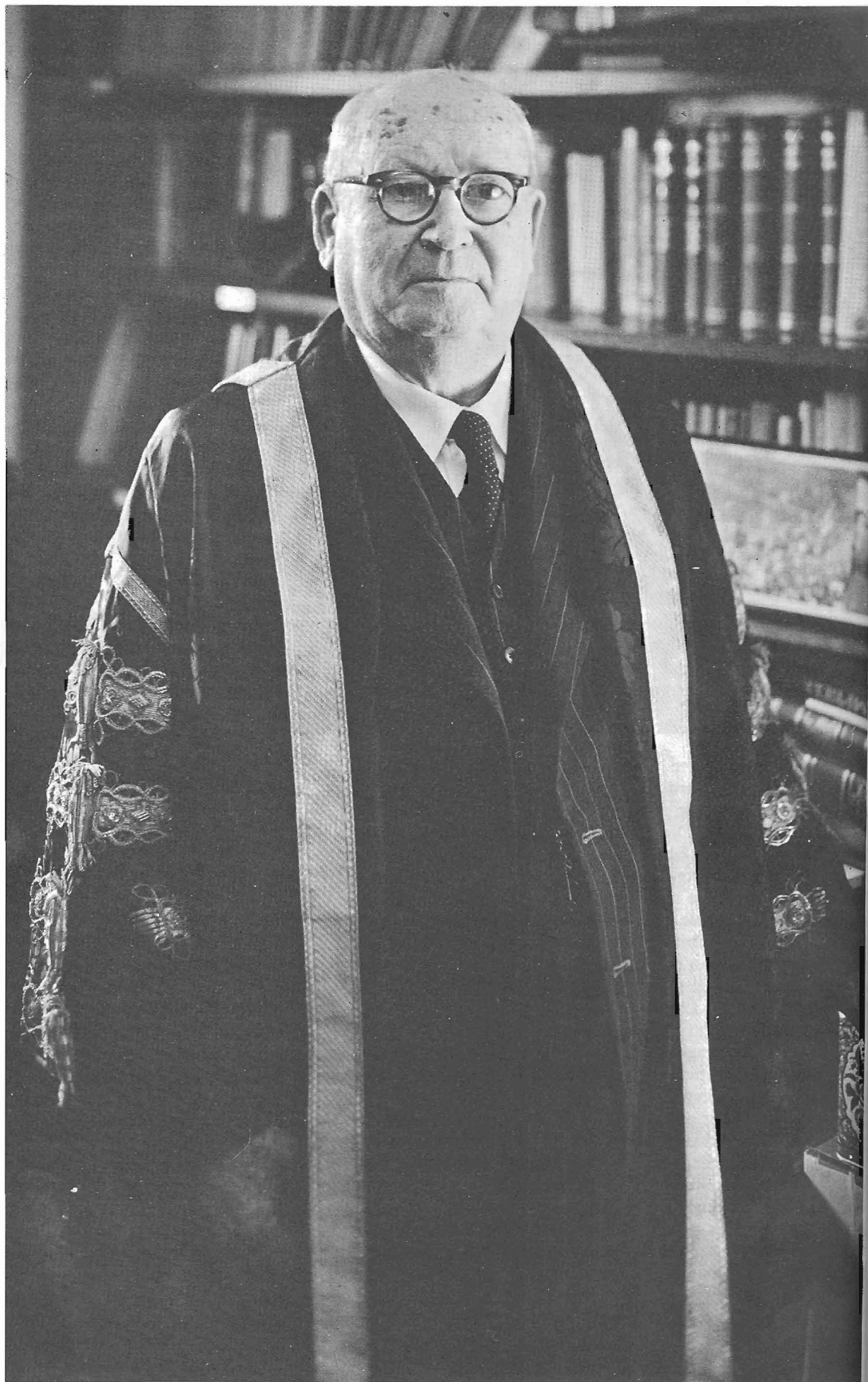
Alles dui op 'n groot stryd en 'n kragmeting soos min! ○

'n Gesellige byeenkoms vir Oud-Maties word op Vrydagaand, 10 Mei, in die Yskorsaal in Pretoria – op die vooraand van die intervarsity tussen die Tukkies en die Maties op Loftus Versfeld – gehou. Die Rektor en mev. J. N. de Villiers en dr. Danie Craven sal die eregaste wees.

Alle Oud-Maties is hartlik welkom. Tree asseblief in verbinding met mnr. Willem Dreyer, Trust Bank-sentrum 302, Johannesburg (telefoon 211417). Kaartjies vir die geselligheid en die wedstryd is by hom verkrygbaar.

Ook die Oud-Maties op Beaufort-Wes hou 'n dinee-dans op 10 Mei. Alle Oud-Maties van omliggende dorpe, asook oud-studente van ander universiteite, is hartlik welkom. Belangstellendes kan met mev. Lida Pienaar, telefoon 3730, Beaufort-Wes, in verbinding tree.

Die
D.F. Malan-
Gedenksentrum
op
Stellenbosch
sal
Matieland
se jongmense
in hul eie
idioom
herinner
aan
'n volksman
se idealisme,
strewe en
stryd...

Stellen- bosch vereer 'n eie profeet

deur

Prof. Bun Booyens

Dr. D. F. Malan . . . toe hy Kanselier
van die Universiteit van Stellenbosch was

Toe Daniël Francois Malan, die plaasseun van Allesverloren, in 1891 op Stellenbosch aanland om hom vir die *Intermediate Certificate*-kursus aan die ou Victoria Kollege in te skryf, was hy nog nie mooi sewentien jaar oud nie. Dit was die begin van 'n verbintenis met Stellenbosch wat met die jare steeds hegtter geword het, totdat dr. D. F. Malan op 7 Februarie 1959 aan sy Stellenbosse woning, Môrewag, oorlede is.

In Julie 1895 het die jong Malan die B.A. (Science)-graad van die eksaminerende Universiteit van die Kaap die Goeie Hoop verwerf en daarop ná veel wik en weeg die Admissie- bo 'n Regte-kursus gekies. Ná voltooiing van die destydse eenjarige Admissie-kursus is Malan in die begin van 1897 tot die Kweekskool toegelaat. Daarna het hy 'n M.A.-kursus aan die Kollege gelyktydig met sy Kweekskoolstudies gevolg en teen die middel van 1899 het hy dié graad in Filosofie verwerf. In September 1900 het hy na Utrecht, Nederland, vertrek met die oog op die verkryging van die doktorsgraad in die Godgeleerdheid.

Tydens sy studiejare op Stellenbosch het Malan hom op dinamiese wyse, ook buite-om sy akademiese verpligtinge, uitgeleef. In 1892 het hy lid van die Unie-Debatsvereniging geword, in 1895 is hy tot sekretaris gekies en twee keer, in 1897 en 1899, was hy voorsitter. Sy deelname aan die werksaamhede van die Unie-Debatsvereniging het onuitspreeklik veel tot die persoonlikheidsontwikkeling en selfvertroue van die ingetoë Danie Malan bygedra. Malan was verder 'n aktiewe lid van die „Studenten Zending Vereeniging” en tussen 1897 en 1900 het hy en sy maats mooi geldsommeties vir dié saak ingesamel.

Ook op studente-joernalistieke vlak het Malan na vore getree as medewerker en redaksielid van *The Stellenbosch Students' Quarterly* en die *Annual*, terwyl hy tussen-in ook bydraes vir die Joernaal van sy debatsvereniging gelewer het. Gelukkig beskik ons nog oor enkele van hierdie skeppinge. Een van die mees insiggewende hiervan is 'n opstel met die opskrif „Our Situation”, waarin Malan die heersende materialistiese tydgees teen die agtergrond van die calvinisties-protestantse erfenis van die Afrikaner behandel.

Ondanks die feit dat Malan swygsaam van geaardheid was, het hy graag aan groepbesprekings en diskoerse onder sy maats oor kontemporêre politieke, filosofiese of teologiese vraagstukke deelgeneem.

Hy het sy nagenoeg tiental studiejare in die Eikestad ten volle benut – miskien net nie op die sportveld nie! – en veral blywende lewenslesse geleer van die Gamaliëls aan wie se voete hy in die Kweekskool gesit het.

Oor hierdie ontvanklike jare het hy nie slegs 'n Stellenbosch-gesindheid nie maar tewens ook 'n grenselose vertroue in Stellenbosch as akademiese tuiste vir die Afrikanerjeug aangekweek. Vandaar dat hy voortaan steeds vreesloos in die bres getree het wanneer hy die naam van sy Alma Mater verdedig en die voortrefflikheid van Stellenbosch „als centrum van't nasionaal hoger onderwijs” bepleit moes word.

Die jare 1906 en 1909 het so 'n geleentheid gebring toe dr. Malan, die jong predikant van Montagu, die aandag van die ganse Kaapse sinode op hom gevestig het deur sy welsprekende pleidooie vir die skepping van fasiliteite vir die opleiding van onderwysers op Stellenbosch in plaas van die gebrekkige voortsetting van dié werk in die ou verengelsde „Kaapsche Normaalschool”.

In sy hoedanigheid as predikant het dr. Malan by verskeie geleenthede op Stellenbosch aan konferensies deelgeneem, maar dit was sy besielende pleidooie vir die Afrikaanse taal, kultuur en „nasionaleiteit” (sy geliefkoosde woord van destyds) op Stellenbosch wat dr. Malan en die Universiteit onsterflik gemaak het. Ons verwys na sy treffende formulering van die roeping van Afri-

kaans as kultuurtaal in sy geskiedkundige voordrag, „Het is ons Ernst”, voor die Afrikaanse Taalvereniging op 13 Augustus 1908 en sy ewe gloeiende rede voor die „Studente-Taalkonferentie” op Vrydag, 7 April 1911, oor die onderwerp „Taal en Nationaliteit”.

In hierdie voordragte het hy in Nederlands, soos Langenhoven aanstons in Afrikaans sou doen, die aanvaarding van Afrikaans as skryftaal enersyds as ’n logiese noodwendigheid, maar andersyds ook as medium tot nasionale en kulturele selfverwesenliking, voorgehou.

Dit is stof tot dankbaarheid dat die oorspronklike aantekeninge wat dr. Malan by eersgenoemde voordrag gelewer het, ongeskonde bewaar en in die D. F. Malan-Museum op Stellenbosch uitgestal is.

Dr. Malan was een van die sewentien persone wat in Januarie 1909 in Kaapstad byeengekom het vir voorlopige samesprekings oor die te stigte Suid-Afrikaanse Akademie en later in die jaar is hierdie oud-student van Stellenbosch aangewys as een van die twaalf Kaaplanders wie se name onder die dertig stigterslede van die Akademie opgeneem is. Sodoende het dr. Malan reeds vroeg die akademiese tradisie en status van sy ou Universiteit na buite gedra.

Die aanvoor- en oorredingswerk om ’n nuusblad, wat die mond-stuk vir die nasionale saak in die Suide sou wees, in die lewe te roep, is – soos bekend – in Heemstede aan Van Riebeeckstraat op Stellenbosch afgerond toe sestien vooraanstaande Afrikaners op 18 Desember 1914 daár saamgekom het.

Die aanvaarding deur dr. Malan van die redakteurskap van *De Burger* teen die middel van 1915 het dus regstreeks tot ’n versterking van die verbintenis tussen Stellenbosch en dr. Malan aanduiding gegee. Dit moes vir die eerste redakteur gerusstellend gewees het dat die oorgrote meerderheid van „die sestien” juis stoere Stellenbossers was wat bereid was om die leiding van ’n Willie Hofmeyr – siener, volksman en diplomaat – met vertroue te volg.

In sierlike, deftige styl het dr. Malan as redakteur van *De Burger* duidelike rigting aan die nasionale aspirasies van die Afrikaner gegee en uit die staanspoor status en aansien aan hierdie dagblad verleen in weerwil van die ontsenuende oorlogssituasie wat die totstandkoming en voortbestaan van die blad in daardie krisisjare bedreig het.

Die aandeel wat dr. Malan geneem het om aan Stellenbosch as opvoedingsentrum ’n eie identiteit te verleen en te verhinder dat die ou Kollege deur invloedryke en kapitaalkragtige persone en instansies ’n eie reg tot voortbestaan ontnem word, sal altyd, solank die Universiteit van Stellenbosch daar is, dankbaar onthou word. Oud-studente en ondersteuners van Stellenbosch was naamlik verontrus om pas ná Uniewording te verneem dat daar van regeringsweë maatreëls oorweeg word om, met behulp van ’n indrukwekkende, private geldskenking, ’n „Centrale Universiteit” in Kaapstad te stig waarby die Victoria Kollege en ander kleinere inrigtings moes inskakel.

Dit is bekend dat ’n afvaardiging bestaande uit nege prominente Afrikaners, waaronder ook dr. Malan, eers die betrokke Minister en daarna die volle Kabinet oor dié saak in Januarie 1911 gespreek het, dat dr. Malan oor die daaropvolgende paar jaar ’n wakker lid van die „Waaksaamheidskommissie” was wat oor die bedreigde belange van Stellenbosch moes waghou en dat hy – toe die Minister van Onderwys in 1913 met wetgewing vorendag gekom het om uitvoering aan die regeringsvoorneme te gee – saam met prof. A. Moorrees en mnr. J. G. van der Horst, die klassieke memorandum opgestel het waarin die saak van Stellenbosch as opvoedingsentrum en kulturele brandpunt met groot

oortuigingskrag gestel is.

„Stellenbosch,” só het die driemanskap betoog, „is sinds jare innig verbonden met het geestelik, zedelik, en nationaal leven van het Hollands-sprekende gedeelte van het volk. Zij is de plaats, waar het Afrikaner Volk zijn idealen het best kon verwesenliken en van waar uit het grootste invloed op Zuid-Afrika kon uitoefen. Zij is de beste vervulling die het volk nog gevonden heeft van een diep gevoelde behoefte. Zij staat voor een idee!” Hierdie leiding van Afrikanerkant het soveel druk op die Minister laat ophoop dat hy verplig was om die voorgestelde wetgewing links te laat lê en dit aan ’n Gekose Komitee oor te laat om ’n grondige ondersoek na die hele kwessie van universiteitsvestiging en -uitbreiding in te stel. Hierdie ondersoek het uitgeloopt op die wetgewing van 1916, ingevolge waarvan die Universiteit van Stellenbosch in 1918 as outonome inrigting vir hoër onderwys tot stand gekom het.

Daar kan dus in die lig van hierdie brokstuk geskiedenis beswaarlik sprake wees van ’n blote *verbintenis* van dr. Malan met sy ou Kollege wat nou tot volwaardige Universiteit uitgegroeï het. Eerder van *vereenselwinging*. Voorwaar, dr. Malan en sy Waak-

Toe die vyftigjarige bestaan van die Stellenbosch College in 1931 gevier is, het die Universiteit eredoktorsgrade aan sewe van sy oud-studente en ’n oud-hoogleraar toegeken. Onder die ver-eerdes was dr. D. F. Malan, heel links op die foto, wat by hierdie geleentheid geneem is. Saam met hom op die foto verskyn sen. C. J. Langenhoven, genl. J. C. Smuts, dr. P. J. du Toit, dr. H. J. van der Bijl en sen. F. S. Malan. Toe die foto geneem is, was hoofregter Jacob de Villiers en prof. N. J. Mansveldt afwesig.

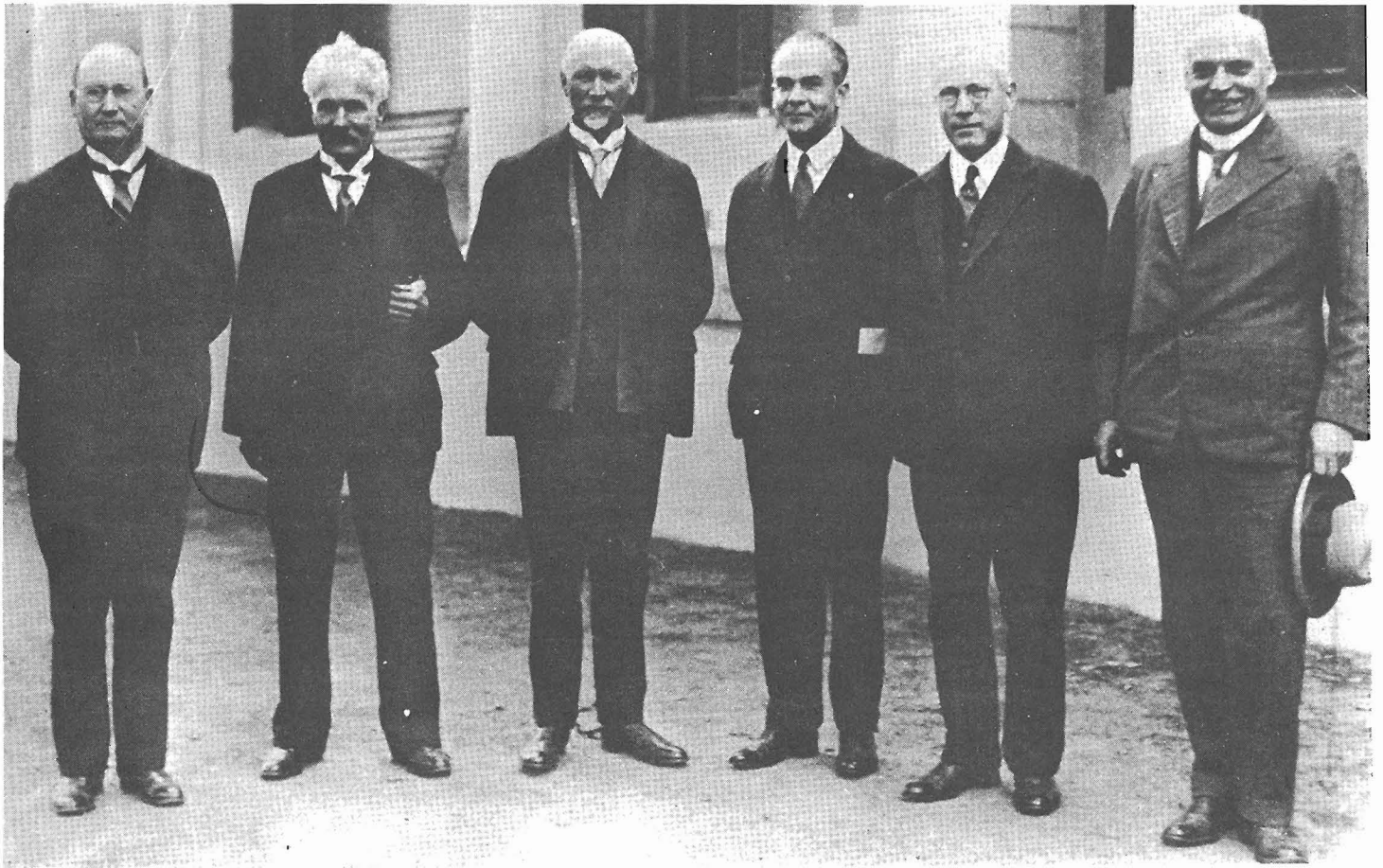
saamheidskomitee het nie tevergeefs gewaak oor die toekomst-belange van Stellenbosch en die Afrikanerjeug nie.

Dit dien ook onthou te word dat dr. Malan in ’n persoonlike verhouding tot wyle mnr. Jannie Marais, die onvergeetlike weldoener van ons Universiteit, gestaan het en dat hy ná oom Jannie se heengaan in 1915 tot een van die trustees oor die administrasie van die openbare bemakinge van die oorledene benoem is.

Met die totstandkoming van ons Universiteit in 1918 het „De Unie van Oudstudenten” dit goed gedink om die *Gedenkboek van het Victoria-Kollege* uit te gee. Hierdie waardige publikasie met sy wynrooi omslag en wapen van die ou Kollege daarop, vind vandag stellig ’n ereplek in die boekery van ’n aansienlike aantal Oud-Maties.

Ná verloop van meer as ’n halwe eeu is dit ’n verkwiklike ervaring om daardeur te blaai en hier en daar ’n paar bladsye aandagtig

Dr. Malan se deelname aan die aktiwiteite van die Unie-Debatsvereniging het onuitspreeklik veel tot sy persoonlikheidsontwikkeling bygedra. Hy het in 1892 lid van die Vereniging geword en was in 1895 sekretaris. In 1897 en 1899 was hy ook voorsitter. Op die foto, wat in 1895 geneem is, sit hy derde van links in die voorste ry. Die res van die bestuur is van links, AGTER: C. V. Nel, J. Radloff, Andrew Rowan, M. S. Daneel en C. Neethling; VOOR: Dawie Mostert, H. Gonin, E. T. F. Malan (voorsitter), C. H. Murray en G. E. Rudman.

deur te lees. Die hoofstuk oor *De Oudstudenten* is deur dr. D. F. Malan versorg.

Daarin word die leser nie alleen diep beïndruk deur die groot betekenis wat die skrywer aan die plek van die Victoria-Kollege in die volkslewe toeken en die kennelike lojaliteit en piëteit wat hy teenoor sy Alma Mater openbaar nie, maar dit is ook insiggewend hoeveel name dr. Malan reeds in 1918 kon opnoem van oud-studente wat op die verskillende terreine van die volkslewe uitnemende diens gelewer het.

Sekuer en prioriteitsgewyse baken hy dié gebiede af: die Kerk, staatkunde, pers, onderwys, regspleging, „taalgebied”, „ekonomiese ontwaking” en landbou. By die bespreking van elke terrein vermeld hy met trots en dankbaarheid die name van talle leiersfigure wat tot vandag toe deur ons in ere gehou word.

En die nuwe te stigte universiteit dan? Dit is, aldus dr. Malan, „het voorwerp van onze langgekoesterde hoop en verwachting”. In 1919 het dr. Malan Volksraadslid vir Calvinia geword. Vóór die vertrek van die Vryheidsdeputasie na Europa in 1919, het dr. Malan saam met die ander lede van die afvaardiging Stellenbosch besoek en hier ’n groot skare toegesprek.

Met die bewindsaanvaarding van die „Pakt”-regering onder genl. J. B. M. Hertzog in 1924 as Eerste Minister het dr. Malan die portefeuljes van Binnelandse Sake, Onderwys en Volksgeondheid vir sy rekening geneem. As Minister van Onderwys sou universiteitsbelange, en dus ook dié van sy Alma Mater, die voordeel van sy wyse beleid en administratiewe deeglikheid geniet.

Dit was dr. Malan, as Minister van Binnelandse Sake, beskore om in 1925 die amendement tot die Unie-grondwet te laat passeer waardeur Afrikaans as amptelike taal erkenning ontvang het.

Hierin het wyle senator C. J. Langenhoven as regterhand van die Minister opgetree. Hierdie hoë stempel op Afrikaans het die deur vir die Universiteit van Stellenbosch geopen om in die letterlike sin van die woord ’n „Afrikaanse” universiteit te word. Tydens die moeilike jare (1926-1928), toe dr. Malan die Wetsontwerp op Suid-Afrikaanse Burgerskap en dié oor ’n eie landsvlag op uikers bekwame wyse deur die Parlement geloods het, was hy hom bewus van die steun en geesdrif van die Stellenbosse studente.

Op 24 Junie 1931 het sy ou Universiteit by ’n spesiale gradeplegtigheid die eregraad van „Doctor Educationis” – soos dit daar staan – aan dr. Malan toegeken. By die motivering van die toekenning het die Universiteit veral kennis geneem „dat by die vasstelling van ’n gedragslyn op onderwysgebied, dr. Malan hom nie alleen laat lei deur die onmiddellike vereistes van die oomblik nie, maar altyd probeer het om sy beleid op te bou op die breë grondslag van groot beginsels”.

In 1941, ná die heengaan van dr. J. D. Kestell, is dr. D. F. Malan aangewys as Kanselier van ons Universiteit, ’n posisie wat hy tot sy dood beklee het. Die optrede en boodskappe van die Kanselier by gradeplegtighede was oor die jare steeds indrukwekkend en besielend.

Die Malans van Brandwacht in Seepunt wou altyd graag op Stellenbosch kom woon. Hierdie begeerte is in 1942 vervul toe dr. Malan, deur bemiddeling van mnr. Paul Sauer, ’n eiendom in die Eikestad aangekoop het. Môrewag is dit genoem en in en rondom hierdie tuiste is daar in die nag van 27 Mei 1948 deur die Stellenbossers – oud en jonk – vreugde bedryf toe dit uit die verkiesingsuitslae begin deurskemer dat *alumnus* Daniël Francois Malan die vierde Eerste Minister van Suid-Afrika sou word. Ses jaar lank het hy – reeds gevorderd in jare – as Stellenbosse burger hierdie hoë posisie op waardige wyse beklee.

Dr. Malan het te midde van sy ampspligte nooit voeling met die

werksaamhede en studentelewe van die Universiteit van Stellenbosch verloor nie. Om die onsportiewende Kanselier en Eerste Minister by Intervarsity-geleenthede met Matie-pet en -rosiet op die paviljoen te sien sit, was altyd ’n subtiel-komiese, anderwêreldse taferel! In 1955, ’n jaar ná sy uitrede uit die openbare lewe, het die studente met die mooi gebaar vorendag gekom om ’n keurige uitgawe van *Die Stellenbosse Student* aan die huldiging van hierdie groot *alumnus* te wy.

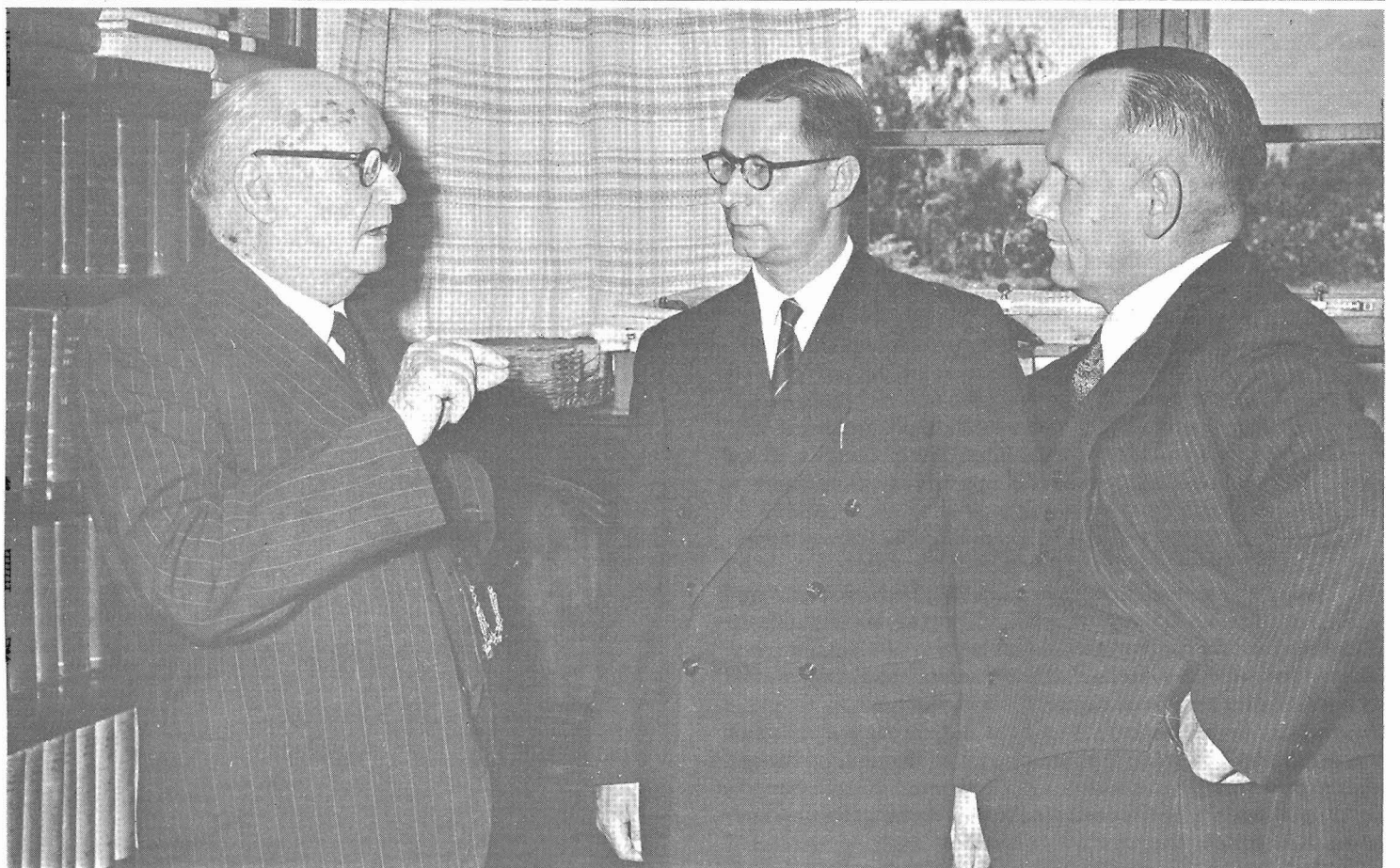
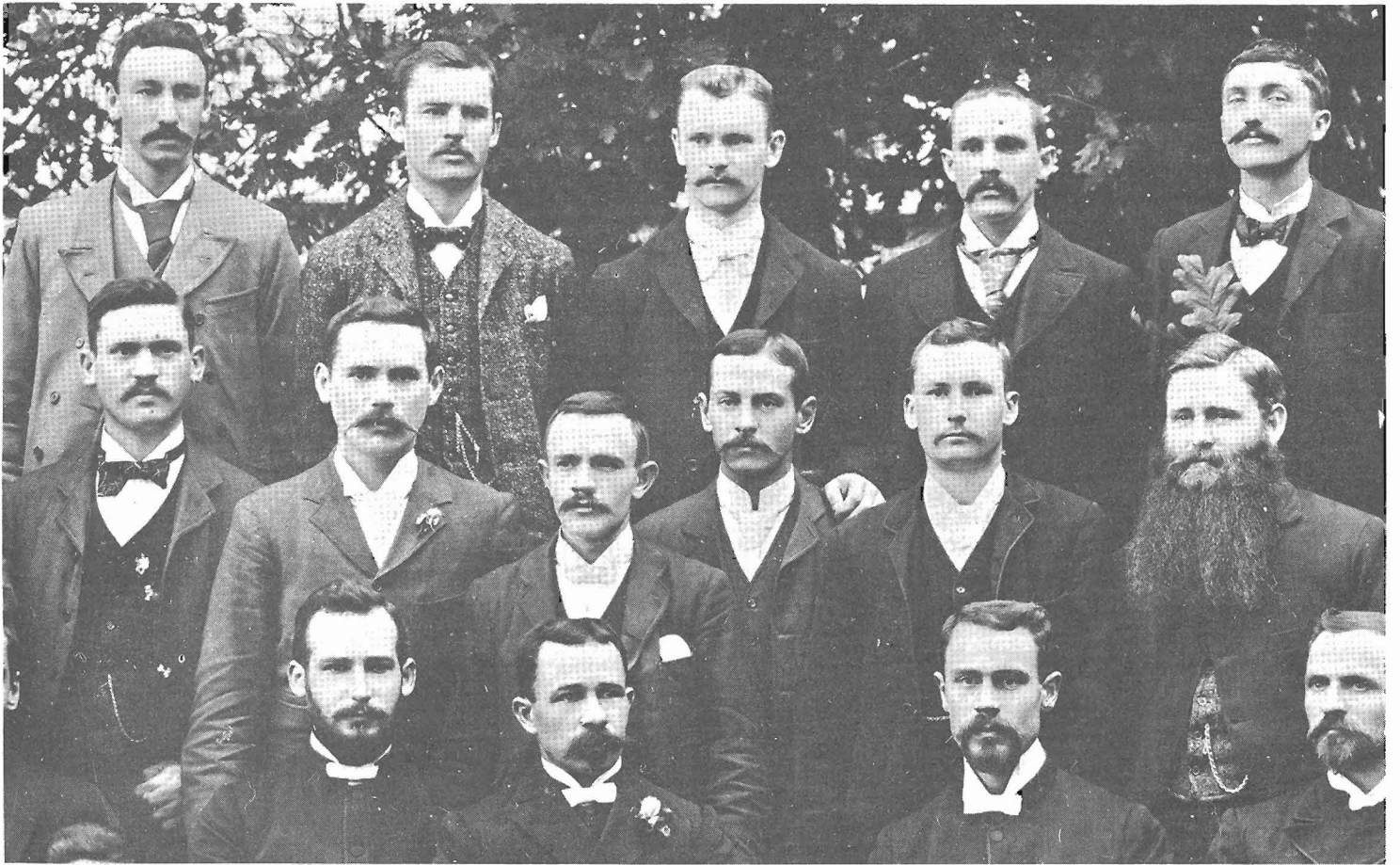
Dr. Malan het hom in die vroeë jare vyftig sterk beywer vir die daarstelling van ’n fakulteit van geneeskunde aan die Universiteit. Die eerste groep studente is in 1956 ingeskrywe en dit was ’n heuglike dag toe die gebou vir Anatomie en Fisiologie, wat sy naam sou dra, op 27 Februarie 1957 in die teenwoordigheid van die bejaarde Volksman en Kanselier ingewy is.

Toe die inwoners van Stellenbosch en almal wat ná aan die Universiteit gestaan het op Saterdag, 7 Februarie 1959 verneem van die heengaan van die 84-jarige patriarg, het die gemeenskap stil geword by die wete dat die heengegane, by al sy ander verbintenisse verby, in ’n heel besondere sin aan Stellenbosch behoort het. Dit is dan ook by wyse van ’n spontane gebaar dat die Studenteraad van ons Universiteit reeds sedert 1960 elke jaar op 10 Oktober ’n plegtige kranslegging by die graf van dr. Malan in die Stellenbosse kerkhof reël.

Die jong Danie Malan in sy Kweekskooldae saam met ’n klompie van sy medestudente in 1897. Op die foto verskyn van links AGTER: J. F. le Cius, B. J. Wessels, P. J. Marais, D. du P. Steyn, J. G. Weber; MIDDEL: J. P. Burger, J. Rabie, C. Grundlingh, P. A. M. de Vos, D. F. Malan, J. G. Steytler; VOOR: J. A. Koch, C. J. Brink, M. S. Daneel, J. A. Pienaar.

Dit was ’n gelukkige gedagte en daad van die Universiteit om, danksy die inisiatief en leiding van die toenmalige Rektor, prof. H. B. Thom, en die welwillende samewerking van wyle mev. Maria Malan, die dokumentêre nalatenskap van dr. Malan op waardige wyse in die D. F. Malan-Museum in die Carnegie-Biblioteek byeen te bring, te orden en in te rig. Die volledige, rekonstruksie van die studeerkamer van Môrewag, wat deel uitmaak van die museum, is veral ’n warm-lewende huldeblyk. En wanneer die imposante D. F. Malan-Gedenksentrum weldra op Coetzenburg voltooi en in gebruik geneem word, sal die jongmense op ons kampus steeds in hul eie idioom en simbole herinner word aan die idealisme, stryd en strewe van ’n D. F. Malan om vir die kinders van sy volk ’n akademiese tuiste daar te stel wat ook in hul fisieke, geestelike en sedelike lewensbehoefte wil voorsien. Dit sal ook daar staan as getuie en bewysstuk van sy vertroue in die jeug van sy volk.

Dr. Malan, in tipiese houding, in gesprek met prof. H. B. Thom en ds. J. S. Gericke. Hierdie foto is in 1956 geneem toe dr. Malan Kanselier van die Universiteit van Stellenbosch was, prof. Thom Rektor en ds. Gericke Vise-Kanselier. Dr. Malan het Kanselier gebly tot met sy dood in 1959 en prof. Thom Rektor totdat hy in 1969 afgetree het. Ds. Gericke, wat in 1966 ’n eredoktorsgraad van die Universiteit gekry het, is tans nog Vise-Kanselier.

VINNIGER, HOËR

Die groei van 'n universiteit word bo alles gemeet aan sy studente. Die getal voltydse studente het van 8 140 in 1972 tot 8 850 in 1973 vermeerder – 'n groei van 8,7%. Ook doseerposte moes vermeerder word en die gunstige stand van doseerposte tot studentetal kon gehandhaaf word. In 1970 was die verhouding 1 doseerpos tot 14,6 studente; in 1971 was dit 1 tot 13,4; in 1972 was dit 1 tot 13,6 en verlede jaar 1 doseerpos vir 13,5 studente.

Die fakulteit wat die grootste persentasie groei getoon het, was Natuurwetenskappe met 14,7% (van 809 tot 928) waaroor ons baie dankbaar is omdat ons land so 'n groot behoefte aan wetenskaplikes het en daar 'n wêreldwye verskynsel is dat studente wegstroom van die suiwer natuurwetenskappe. Dan volg Lettere en Wysbegeerte, die grootste fakulteit, wat 'n groeikoers van 12,8% tot 2 795 getoon het. Geneeskunde het met 11,1% van 791 tot 879 toegeneem, en Ingenieurswese met 8,1% van 895 tot 975. Handel en Administrasie is met sy 1 142 studente nog steeds op een na die grootste fakulteit.

Groei kan egter nie onbeteueld voortgaan nie, en dis lank reeds voorsien dat daar die een of ander tyd beperkings gaan kom ten opsigte van studentegetalle. Vir toelating in 1974 is dan nou ook vir die eerste keer die optimale getal eerstejaars, naamlik 200, vir Geneeskunde gekeur. Vir Tandheelkunde is 60 eerstejaars gekeur en vir Arbeidsterapie 30, vir Fisioterapie 30 en vir Verpleegkunde 50.

Weens die snelle groei in ander departemente het dit vir die Universiteit noodsaaklik geword om ook vakkeuring in te stel. Die maksimum getal eerstejaars vir die betrokke departemente is soos volg beperk: In Afrikaans 1 tot 460, Afrikaans-Nederlands 1 tot 300, Engels 1 tot 250, Spesiale Engels tot 300, Geskiedenis 1 tot 300, Sielkunde 1 tot 490, Bedryfsekonomie 1 tot 420 en Ekonomie 1 tot 510.

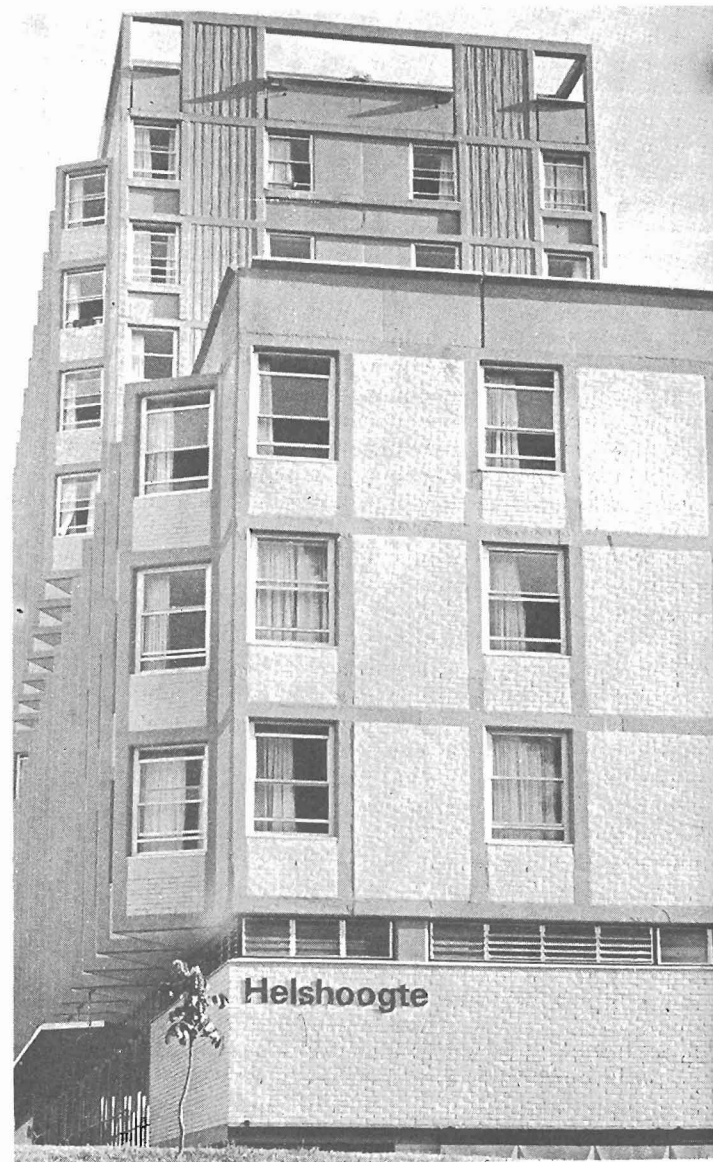
Dit het in die praktyk beteken dat vir Afrikaans en Afrikaans-Nederlands alle kandidate wat vir Afrikaans Hoër in st. X 50% of meer behaal het, toegelaat is. Vir Engels 1 het dit meegebring dat alle kandidate wat 50% of meer in Engels Hoër en 70% of meer in Engels Laer behaal het, toegelaat is. Op slegs 'n paar na is al die kandidate wat nie vir Engels I gekeur is nie, tot Spesiale Engels toegelaat. Vir die ander vakke lê die keuringstandaard prakties gesproke ook rondom 50%. Keuring was bloot 'n ad hoc-maatreël vir 1974 en sal moontlik ophef kan word sodra meer fisiese fasiliteite en doseerposte beskikbaar gestel word.

Wat huisvesting betref, is die posisie vanjaar soos volg: 3 881 studente gaan tuis in die twintig universiteitskoshuise, 120 in huise deur die Universiteit aangekoop en 150 in Huis Hombre en in Bergville. Die Universiteit verskaf dus self huisvesting aan 4 151 studente. Die aanvraag om losies oorskry die beskikbare plekke in 'n hoë mate. Die Universiteit kon net aan 1 236 nuwe aansoekers in die mans- en dameskoshuise plek verskaf.

Die manskoshuis Helshoogte is in 1973 in gebruik geneem, met huisvesting vir 317 studente. Ten opsigte van dameshuisvesting kom daar aanstaande jaar verligting. Die kontrak vir die bou van 'n indrukwekkende dameskoshuiskompleks is in Februarie vanjaar onderteken.

Die kompleks, wat ten weste van Jan Marais-park teen 'n koste

Die Olimpiese leuse, Vinniger, Hoër, Verder, kan ewe goed van toepassing gemaak word op Stellenbosch. Die Universiteit groei elke jaar vinniger, die koshuise word hoër en die kampus strek steeds verder!

VERDER..

van R2,2 miljoen opgerig word, sal uiteindelik grens aan Cluwerweg aan die oostekant, Van Riebeeckstraat aan die suidekant en De Waalstraat aan die westekant. Dit sal akkommodasie verskaf in drie aparte woonblokke, met 'n gemeenskaplike eetsaal en kombuis. Elke blok sal vier verdiepings hoog wees met enkel- en dubbelkamers.

Die kompleks sal in fases gebou word. Die eerste woonblok, wat 193 studente sal huisves, moet binne tien maande vandat met die bouwerk begin is, voltooi word en sal in 1975 in gebruik geneem word, gevolg deur die eetsaal en kombuis. Na verwagting sal die hele projek teen 1977 voltooi wees.

Die studente wat die eerste blok betrek, sal aanvanklik in omliggende dameskoshuise eet. Die kompleks, wat beplan is om in te pas by die omgewing, sal die dringende tekort aan huisvesting vir dames op Stellenbosch heelwat verlig.

Ook op die program vir vanjaar is 'n gebou wat slegs kamers sal bevat en 36 mans sal huisves. Dit word beplan om in 1975 gereed te wees. Dit sal bestaan uit wooneenhede met 'n sitkamer en 'n kombuis vir elke twaalf studente en dien as proefneming met die oog op hierdie soort huisvesting in die toekoms.

Bouwerk aan 'n nuwe koshuis vir 250 Geneeskundestudente in Tiervlei, wat by voltooiing R800 000 sal kos, sal ook nog vanjaar begin, asook aan die proefgedeelte van 'n sentrale kombuis op Stellenbosch.

Die getal studente waarvoor daar in die universiteitskoshuise voorsiening gemaak word, word dus in 1975 opgestoot tot 4 110 en teen 1977 tot 4 496. In Bellville en Tiervlei sal daar aanstaande jaar huisvesting wees vir 490 studente.

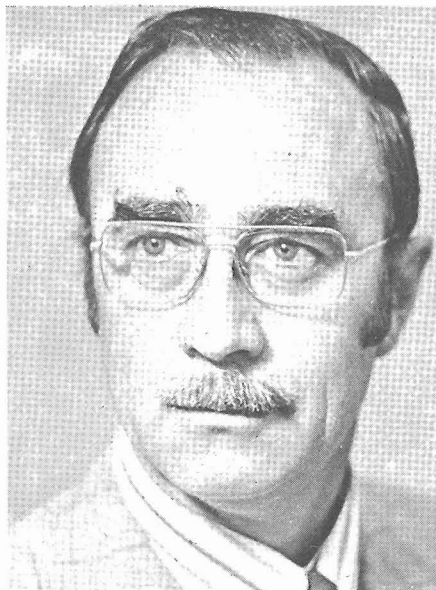
Aansoek om losies en toelating sluit op 30 Junie 1974.

Die Universiteit het besluit om vanjaar 'n gesondheidsdiens vir studente daar te stel. Die eenheid sal aanvanklik beman word deur 'n mediese beampte, 'n verpleegster en 'n sekretaresse. Dr. Jan van Heerden is as mediese beampte aangestel.

Die behoefte aan 'n gekwalifiseerde persoon wat op mediese gebied die studente kan bystaan, bestaan reeds lank op Stellenbosch. Nou is daar so 'n persoon wat die studente te woord staan en indien nodig vir verdere aandag verwys, soos in die geval van psigosomatiese probleme.

Die algemene gesondheidsopvoeding van die studente kry spesiale aandag, sowel as voorkomende gesondheidsdienste soos inenting en X-straalondersoeke. Van groot belang is die hantering van sportbaserings waar noodmaatreëls vereis word. Dit geld ook vir enige ander vorm van mediese behandeling waar die dienste van 'n praktiserende geneesheer nie onmiddellik bekombaar is nie. 'n Prinsipiële vraag wat gevra kan word, is of die Universiteit veronderstel is om verantwoordelik te wees vir die gesondheid van die studente. Die antwoord lê in die feit dat die Universiteit eerder besig is om diens te lewer as om verpligtinge na te kom. Daarom word die diens gratis aangebied en word deelname ook verpligtend gemaak vir alle studente. Alle eerstejaars word byvoorbeeld medies ondersoek, sodat daar vooraf vasgestel kan

Helshoogte, wat in 1973 in gebruik geneem is met plek vir 317 mans, is op Dagbreek na tans die grootste koshuis op Stellenbosch.

Dr. Jan van Heerden, wat as mediese beampte by U.S. aangestel is.

word watter voorkomende maatreëls in spesifieke gevalle toegepas kan word.

Talle uitbreidings ten opsigte van departemente en kursusse is ook gemaak. 'n Volwaardige nuwe departement van Biochemie het verlede jaar tot stand gekom. Die B.-graadkursus in Primêre Onderwys het 'n nuwe rigting bygekry, t.w. Leer- en Opvoedingsmoeilikhede. Dit is 'n rigting wat groot belangstelling geniet.

Die verskillende studierigtings in Landbou word van 1974 hergegroepeer onder die vertakkinge Dierewetenskappe, Plantwetenskappe, Grondwetenskappe en Landbou-ekonomie. Daar is ook 'n nuwe hoofvakrigting, t.w. Dierefisiologie, met Soölogie en Natuurbewaring as nuwe-hoofvakke.

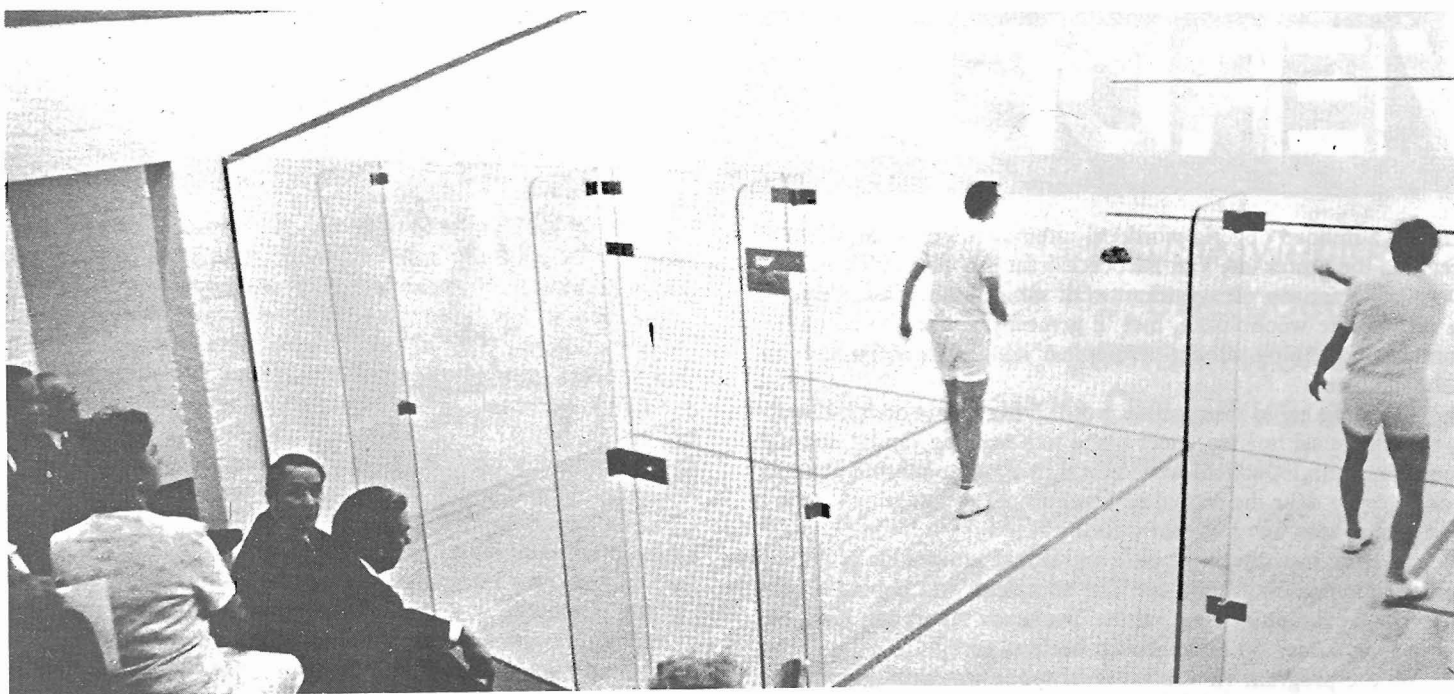
Verskeie nagraadse diplomakursusse in Ingenieurswese het vanjaar in werking getree, nl. in Bedryfsingenieurswese, Verkoeling en Lugreëling, Lugvaartkunde, en in Outomobieliëninge-nieurswese (wat in 1973 as nuwe kursus ingestel is).

Die Nagraadse Sertifikaat in die Teorie van Rekeningkunde is van die begin van die jaar af omskep in 'n Honneurs-B. Com. in Rekeningkunde wat tot 'n magisters- en 'n doktorsgraad kan lei. Die grade B.Sc. in Huishoudkunde (Ed.) en B. in Huishoudkunde (Ed.) word vanjaar aangebied om te voorsien in die behoefte aan voorligtingsposte in die Onderwys.

Uitbreidings t.o.v. nuwe geboue en geriewe het gedurende 1973 bevredigend gevorder, en verdere gedeeltes van die Geneeskunde-, Tandheelkunde- en Ingenieurskomplekse kon in die loop en aan die einde van die jaar betrek word. Na verwagting sal die Onderwys- en Kliniese blok van die fakulteit van Geneeskunde teen die einde van 1974 heeltemal voltooi wees. Omdat die Universiteit besluit het om studente in die Geneeskunde en Tandheelkunde met ingang 1975 reeds van hulle tweede studiejaar af in Tiervlei op te lei, is in 1973 ook begin met die oprigting van 'n nuwe gebou vir Fisiologie en Anatomie daar. Hierdie gebou word aan die einde van die jaar voltooi. Die totale boukoste vir die Geneeskunde-projek word op R17½ miljoen geraam.

Die voltooiing van die Tandheelkundegebou (R3,9 miljoen) is as gevolg van die byvoeging van 'n addisionele verdieping effens vertraag, maar die projek is so te sê reeds afgehandel.

Die toevoeging van vier verdere verdiepings tot die gebou vir Rekenaarwetenskap en die Rekensentrum (R500 000) het in 1973

Sportsentrum ingewy!

„Ons besef dat 'n gesonde liggaam net so belangrik is vir 'n mens as vir die maatskappy wat sy lewe verseker. Daarom is die skenking van die Ou Mutual-Sportsentrum aan die Universiteit nie slegs 'n groot klomp geld uit ons sak nie, maar ook die beskerming van ons eie belange as versekeringsmaatskappy.”

Met hierdie woorde het dr. Paul Sauer, 'n direkteur van Ou Mutual, die sentrum op 9 Maart vanjaar ingewy. Oom Paul, soos hy alom bekend is, het op sy kenmerkende luimige manier die ontwikkeling van die „sportsgerieflikhede” op Stellenbosch sedert sy eie studentedae geskets.

In sy dae het Stellenbosch nie al die geriewe gehad wat ons vandag het nie, het hy gesê. Daar was 'n voetbalveld en 'n half. Net die een veld was alles veld. Die helfte van die ander veld was ook veld, maar die ander helfte was nie veld nie; net klippe.

Soos die plek ontwikkel het, het ook die meisies later begin belangstel in „sports”. Hy weet nie wat dit genoem word nie, maar dis die goeters waarin allerhande balle rondgegooi word. Sô het dit gekom dat ons vandag allerhande soort „sports” hier op Stellen-

bosch het, soos nou ook muurbal waarvoor die sentrum gebou is.

Dr. Sauer het daarop gewys dat die versekeraar meer baat by mense wat lank lewe. „Hoe langer hulle lewe, hoe beter. Dan betaal die polishouer langer premies en ons hoef nie so gou uit te betaal nie!”

Volgens hom het die Ou Mutual lankal besef dat 'n opgevoede mens baie langer leef as dié sonder opvoeding, en hy het begin om groot bedrae geld aan opvoeding te bestee. Later is ook besef dat die gesonde mens nóg langer lewe. Toe het die Ou Mutual begin om ook mediese navorsing te steun. „En daarom het ons nou hierdie sentrum vir Stellenbosch gegee, want dit is veral sport wat help om die mens gesond te hou. Sien, dis alles net ter wille van onself!” het dr. Sauer skertsend gesê. Dr. Danie Craven, wat as die Direkteur van Sport op Stellenbosch gepraat het, het hom in sy kort toespraak verlekter in die feit dat die sportsentrum op „herowerde gebied” staan. „Vroeër jare het die hele strook noord van Victoriastraat aan sport behoort, maar ons is mettertyd deur nuwe akademiese geboue verdring en tot anderkant die rivier verjaag.

„Nou het ons teruggekome, met ons eie nuwe gebou, en julle kry ons nie weer hier uit nie!”

Dr. Craven het gesê hy is baie bly dat die Universiteit nou uiteindelik sy eie muurbalbane het, omdat dit by uitstek 'n sport is waarby alle ander sporte baat. Ook vir rugby is die sportsentrum dus betekenisvol.

Hy het verder gewys op die gewildheid van muurbal op Stellenbosch.

Die Ou Mutual-Sportsentrum staan aan die suidekant van die ou tennissbane, tussen die koshuise Helshoogte en Irene. Daar is 'n paviljoen en ses tennissbane, asook vyf muurbalbane. Die toeskouerspaviljoen by die hoofmuurbalbaan, is 'n nuwigheid. Die toeskouers sit agter 'n breekvaste glasafskorting. Dit gee hulle 'n geheelblik op die speelgebied.

Daar is ook ligte verversingsgeriewe vir spelers en toeskouers, en 'n balkon wat 'n uitsig bied oor die nabygeleë tennissbane. Verder is daar kleedkamer- en toiletgeriewe vir die tennissen muurbalspelers. Die tennispaviljoen is aan die westekant van die hooftennisbaan, waar groot wedstryde en -kursusse voortaan aangebied sal kan word.

onder moeilike omstandighede geskied, sonder dat die boubedryghede op die Rekensentrum se normale werksaamhede inbreuk gemaak het. Een verdieping word gebruik vir die huisvesting van die Buro vir Ekonomiese Onderzoek.

Die oprigting van die Ingenieurskompleks teen 'n bedrag van R8 miljoen geskied in duidelik afgebakende fases. Die voorgraadse en werktuigkundigegebou is geruime tyd gelede reeds betrek, terwyl die akademiese blokke – bestaande uit voorlesingsale en kantore – van die Siviele en Elektrotegniese gebou aan die einde van 1973 gereed was vir ingebruikneming. Die volgende fase is die oprigting van die laboratoriumblokke vir Siviele en Elektrotegniese Ingenieurswese. Die hele projek sal nog ten minste tot aan die einde van 1975 voortduur.

Die Ou Mutual-Sportsentrum (R100 000) is in 1973 voltooi. Die Langenhoven-Studentesentrum, wat teen 'n koste van R2 miljoen opgerig word en waarvan die bouwerk reeds verlede jaar – die Langenhoven-jaar – begin is, vorder mooi. Die sentrum sal voorsien in een van die dringendste behoeftes van Stellenbosse studente en sal uiteindelik deel uitmaak van die Langenhoven-Gedenkkompleks.

Die studentesentrum maak onder meer voorsiening vir 'n dansaal vir 350 pare en 'n kafeteria waar sowat 1 500 mense gelyktydig bedien sal kan word. Verder is daar onthaallokale, gastekamers, spelekamers, leeskamers en kantore vir die Studenteraad, die Privaat-Studente-Organisasie, studenteverenigings, die Universiteitskoor en die studentekoerant *Die Matie*. Die sentrum sal in die loop van 1975 voltooi word ná 'n bou-tydperk van dertig maande.

Nooit in die geskiedenis van die Stellenbosse studente-oor het

Die Rekensentrum van die Universiteit, wat teen 'n koste van R500 000 opgerig is, is onlangs voltooi toe vier verdiepings by die bestaande een verdieping gevoeg is. Die departement Rekenaarwetenskap asook die Buro vir Ekonomiese Onderzoek word in die gebou gehuisves. Die normale werksaamhede van die Rekensentrum het ondanks die bouery onbelemmerd voortgegaan.

hierdie gemeenskap hom met soveel oorgawe en volgehoue geesdrif aan 'n ideaal gewy soos aan die Langenhoven-Gedenksaalprojek, wat mettertyd gegroei het tot die groter Langenhoven-Gedenkkompleks nie.

Deur die jare het die Studenteraad, die Afrikaanse Nasionale Studentebond, die Boere-orkes, die Jan Pierewiet-geselskap, Juniorbesture, die Jool, die Universiteitskoor en privaatkollektante hul daadwerklik beywer vir die verwesenliking van hierdie ideaal. 'n Mens kan byna sê dat die geskiedenis van die studentelewe oor dié tydperk ook die geskiedenis van die Langenhoven-Gedenksaal is.

In die somervakansie van 1952-1953 het vrywilligers byvoorbeeld dwarsoor die land vir dié doel gekollekteer. Helderberg het die prys vir die hoogste gemiddelde bedrag verower. Koos van der Merwe van Huis Visser het selfs 'n boerbokkapater losgepraat uit die kraal van 'n Suidwesboer wat kort aan kontant was! Ná die jarelange ywer is dit dus te verstane dat talle Oud-Maties mettertyd ongeduldig begin raak het oor die „gedurige uitstel” van die projek. Twee faktore het die oprigting van die sentrum tot nou toe in die wiele gery: die verkryging van die regte perseel en die gebrek aan genoeg fondse.

Aan die een kant is dit ook maar goed dat daar nie in die verlede

toegegee is aan die eis van bou-kom-wat-wil, nie, want dan sou dit – in die lig van die ontwikkeling van die jongste tyd – vandag ongetwyfeld op die verkeerde plek gestaan het en waarskynlik ook te klein gewees het. Vandag is die bedrywighede en werksrumoer agter die ou Ingenieursgebou die weerklank van 'n lankgekoesterde ideaal van talle Oud-Maties en belangstellendes oor die lengte en breedte van die land.

Bouwerk aan die D. F. Malan-Gedenksentrum (R500 000) op Coetzenburg is ook in 1973 begin. Hierdie gebou wat opgerig word uit fondse wat deur die Trustees van die D. F. Malan-Monumentfonds voorsien word en waartoe die Universiteitsraad die terrein en R100 000 bygedra het, word by voltooiing die eiendom van die Universiteit. Dit word op 22 Mei vanjaar ingewy.

Die sentrum bestaan basies uit 'n groot sportsaal, maar vul ook in 'n ander opsig 'n leemte wat lank reeds in veral die akademiese opset van die Universiteit bestaan, naamlik die behoefte aan 'n eie saal vir gradeplegtighede, amptelike openings van die akademiese jaar, ens. Waar ons in die verlede moes gebruik maak van die Stadsaal met sy 1 600 sitplekke en maar altyd gesit het met probleme soos onvoldoende parkeerruimte, het ons nou uiteindelik 'n eie vergaderplek met plek vir 3 000.

Goeie vordering word ook gemaak met die sintetiese atletiekbaan. Dit het egter die rugbyveld voor die paviljoen in die slag laat bly, en 'n nuwe rugbyhoofkwartier word nou beplan. Die opknapping

Daar word fluks gevorder met die bouwerk aan die Langenhoven-Studentesentrum, wat as alles volgens plan verloop in die tweede helfte van aanstaande jaar ingewy sal word.

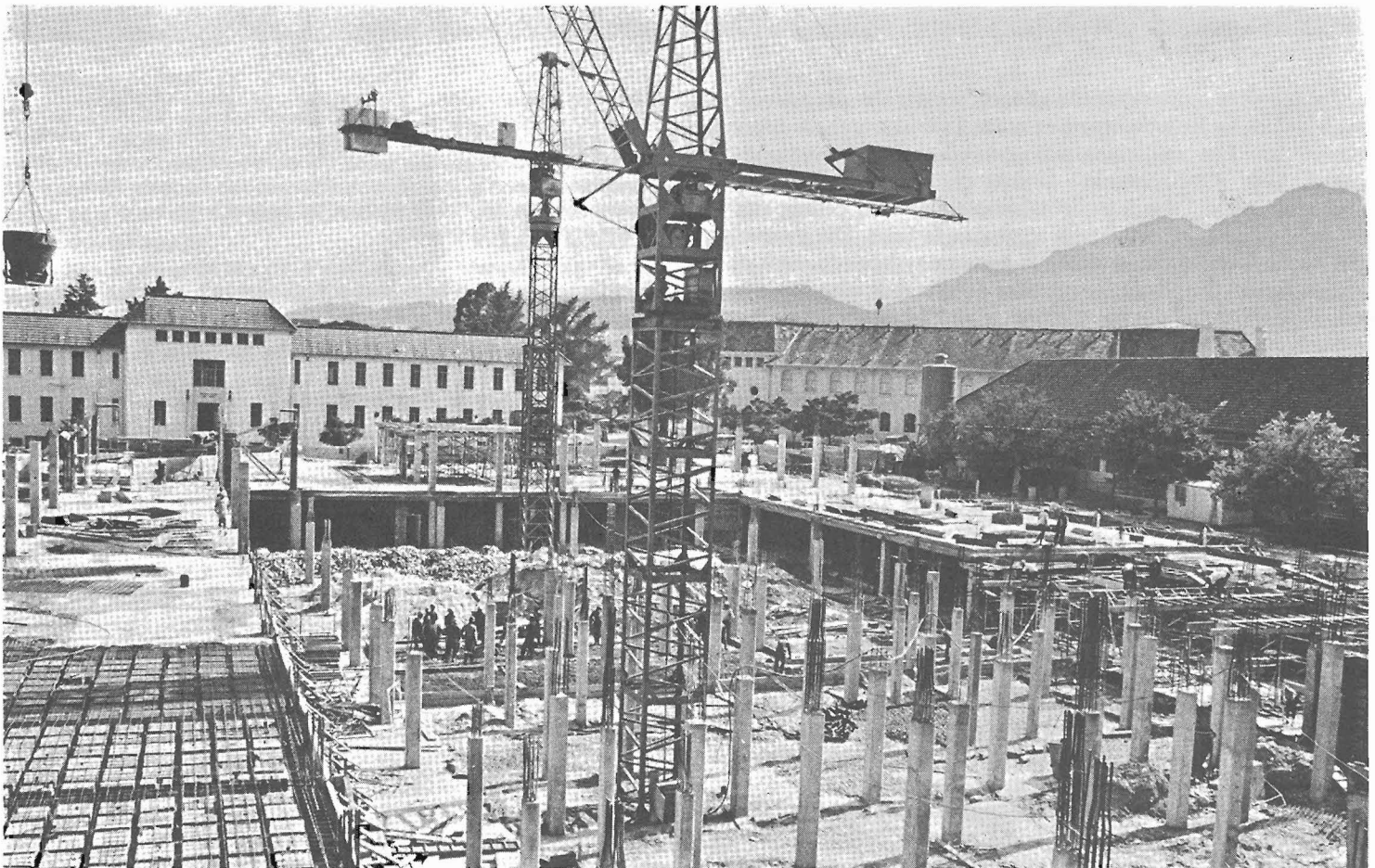
van die ou plaashuis van mnr. Jannie Marais, wat as klubhuis vir die rugbyklub ingerig is, word ook beplan.

Die beplanning van die nuwe Konservatorium vir Musiek het reeds ver gevorder. Daar is ook begin met die beplanning van 'n nuwe gebou vir die fakulteit van Handel en Administrasie. Ander projekte wat beoog word, is 'n gebou vir Biologiese Wetenskappe, 'n nuwe Biblioteekgebou, die uitbreiding van die G. G. Cillié-gebou en 'n nuwe Administrasiegebou. Die Administrasiegebou is in 1972 aansienlik uitgebrei met die ingebruikneming van die ou Huishoudkundegebou as anneks, maar ook dié verligting was net tydelik. Met die uitbreiding van die Universiteit word die tekort aan huisvesting vir die Administrasie by die dag ernstiger.

Bouwerk ten bedrae van R300 000 begin ook vanjaar aan die nuwe werkwinkel vir die Universiteit se Onderhoudsafdeling, wat kom in die plek van die oue wat afgebrand het.

Groei is goed, maar wanneer dit geskied teen 'n tempo soos deesdae op Stellenbosch, dan word die grense van praktiese moontlikheid die een of ander tyd oorskry. Die geweldige ontwikkeling van die Universiteit dwing 'n mens al hoe meer om te dink in terme van 'n satellietkampus.

Ontwikkeling beweeg reeds in dié rigting. Die fakulteit van Lettere en Wysbegeerte bied sedert die begin van 1974 'n sewetal vakke aan wat buitemuurs in Bellville gevolg kan word, t.w. Afrikaans (eenjarig), Ekonomie, Bantoereg en -Administrasie, Geografie, Staatsleer, Openbare Administrasie en Sosiologie. Benewens die grade B.Com., B.Admin., B.Ekon., H.B.A. en M.B.A., is dit dus nou ook moontlik om 'n B.A.-graad buitemuurs te verwerf.

NOG TWEE FAKULTEITE KRY HEELTYDSE DEKANE

Die Universiteit van Stellenbosch het op 1 April vanjaar twee nuwe heeltydse dekanes bygekry. Hulle is prof. Andries Nel (Geografie) wat dekaan geword het van die fakulteit van Lettere en Wysbegeerte, en Danie Schumann (Statistiek), van die fakulteit van Handel en Administrasie.

Die ander fakulteite wat reeds heeltydse dekanes het, is dié van Natuurwetenskappe, waar prof. Wynand Mouton in 1972 en 1973 die heeltydse dekaan was maar vanjaar waarnemende Rektor van die Universiteit van Wes-Kaapland geword het en as dekaan deur prof. Mike de Vries opgevolg is, Ingenieurswese, met prof. Roux de Villiers sedert 1973 aan die roer, Geneeskunde, waar prof. Andries Brink in 1971 die heeltydse dekaan geword het, en Tandheelkunde, waar prof. F. X. Prins met ingang 1975 heeltydse dekaan word. Dit beteken dat daar van 1975 ses heeltydse dekanes sal wees.

Op die oomblik is daar op Stellenbosch dus drie soorte dekanes, te wete die tydelike deeltydse dekanes wat elke jaar verkies word en wie se dekaanskap bykomend tot hul gewone akademiese pligte is (hulle ontvang geen vergoeding vir die dekaanskap nie), die heeltydse dekanes, wat elke vyf jaar verkies word, vrygestel word van tot tagtig persent van hulle gewone akademiese pligte en in werklikheid betaalde amptenare is, en die vaste dekanes wat permanent aangestel en vir hul dienste betaal word. Daar is tans twee vaste dekanes, t.w. prof. brig. Piet de Vos van die fakulteit van Krygskunde, en prof. Prins van die fakulteit van Tandheelkunde, wie se vaste dekaanskap in deeltydse hoedanigheid in 1975 'n heeltydse een word.

Die beginsel van heeltydse dekanes is goedgekeur vir alle

fakulteite. Opvoedkunde en Landbou dink reeds in dié rigting, maar kleiner fakulteite soos dié van Regte en Bosbou sal waarskynlik die laastes wees wat die behoefte aan 'n heeltydse dekaan sal hê. In laasgenoemde twee fakulteite sal daar waarskynlik nog lank voortgegaan word met die stelsel van deeltydse dekanes.

As 'n mens kyk na die geweldige groei van die Universiteit, en dus ook van die meeste van sy fakulteite, die afgelope klompie jare, verbaas jy jou nie dat die tyd nou ryp geword het vir die aanstelling van heeltydse dekanes nie.

Die aantal departemente binne die verskillende fakulteite het toegeneem, vakrigtings in die departemente self het vermeerder of soms ook verander, terwyl die aantal dosente en studente buite verhouding tot die normale administratiewe masjinerie van die fakulteite gegroei het.

Doeltreffender beplanning en koördinering van akademiese aktiwiteite op fakulteitsvlak sowel as inter-fakulteits- en universiteitsvlak het nodig geword. Een van die gevolge hiervan was die skep van die heeltydse dekaanskappe.

Omdat die heeltydse dekanes losgemaak word van die grootste gedeelte van hulle akademiese pligte, kan hulle hulle nou binne die raamwerk van die doelstellings, beplanning en beleid van die Universiteit as geheel en hulle fakulteit in besonder, heeltyds beywer vir die ontwikkeling van die fakulteit en die onderskeie departemente, o.m. ten opsigte van akkommodasie, personeel- en doseeraangeleenthede en navorsingsfasiliteite. 'n Fakulteit, en ook 'n departement, word per slot van sake getakseer volgens die navorsing wat daar *gedoen* en *voltooi* word, en dis in hierdie opsig dat die dekaan 'n groot rol kan speel

Nuwe navorsingsgroepe

Soos die Universiteit op voorgraadse gebied uitbrei, kom ook steeds nuwe ontwikkeling op nagraadse vlak voor en word al hoe meer fasiliteite vir navorsing benodig. Die Universiteitsraad het in 1973 die bedrag van R244 599 vir die aankoop van navorsingsapparaat bewillig.

Die Mediese Navorsingsraad het met ingang 1974 twee nuwe navorsingsgroepe gestig, t.w. dié vir kliniese sitologie in die departement Verloskunde en Ginekologie, en 'n navorsingsgroep

i.v.m. die meganismes van lugweg-obstruksie in die departement Interne Geneeskunde.

Die eenheid vir studie oor kliniese sitologie is by die Universiteit se mediese skool in Tygerberg gestig. Dit staan onder leiding van prof. Willie van Niekerk, hoof van die departement Verloskunde en Ginekologie.

Die eenheid sal veral aandag gee aan verskillende aspekte van menslike selle, tans een van die uitdagendste gebiede van mediese navorsing.

Die eenheid vir studie oor lugwegobstruksie sal hom toespits op siektes soos asma en chroniese brongitis. Dit sal ook by die mediese skool wees. Prof. Attie de Kock, hoof van die departement Interne Geneeskunde, is direkteur.

Met 'n afdeling vir toekomsnavorsing by die Buro vir Ekonomiese Ondersoek wat vinnig koers kry, lyk dit asof navorsing op Stellenbosch op die drummel van groot deurbrake is – op uiteenlopende terreine.

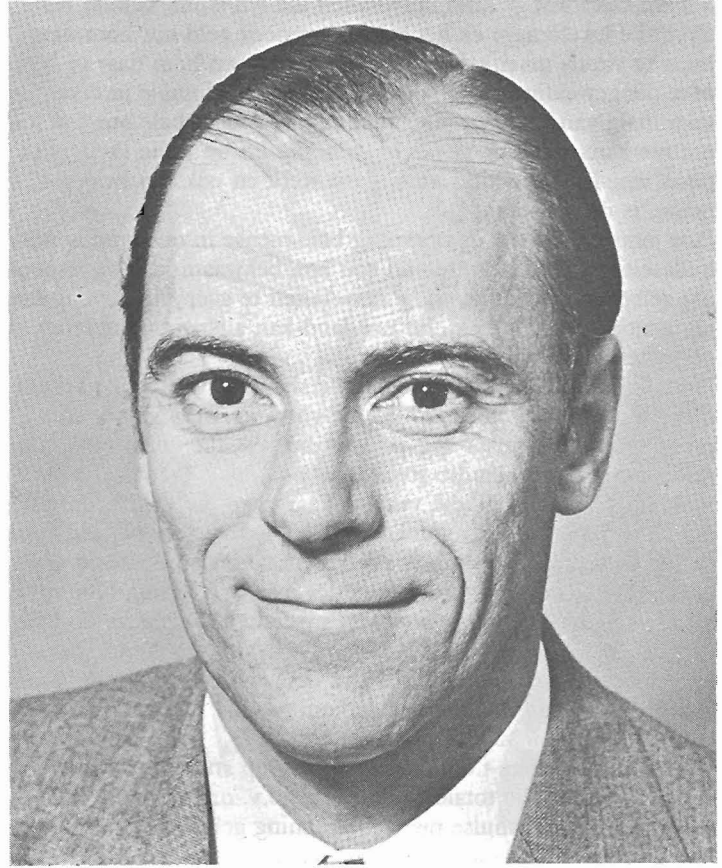

Prof. Danie Schumann – eerste heeltydse dekaan van die fakulteit van Handel en Administrasie.

bosch en Suid-Afrika beperk nie. In 1972 was hy besoekende professor by twee Amerikaanse universiteite.

Van ons mees toonaangewende publikasies op die gebied van die Geografie kom uit die pen van prof. Nel. Onder sy talle werke tel die bekende *Stad en Dorp* (in samewerking met Oud-Matie, deesdae prof., Koos van Zyl), die lywige *Lande van die Wêreld* vir die Afrikaanse Kinderensiklopedie, en in samewerking met P. G. Jooste, sy *Wall Map (in colours): Distribution of population in Africa*. Saam met prof. F. C. Fensham het hy ook *Palestina die Heilige Land* geskryf.

Net soos in die geval van prof. Nel, strek die verbintenis van prof. Danie Schumann met die Universiteit van Stellenbosch terug tot in sy studentedae. Ná sy skoolopleiding aan die Hoërskool Hottentots-Holland in Somerset-Wes, het hy in 1940 die graad B.Com. op Stellenbosch verwerf met hoofvakke Wiskunde, Rekeningkunde en Bedryfseconomie. Hy het daarna buitenuurse kursusse in Wiskunde en Wiskundige Statistiek aan die Universiteit van Pretoria gedurende die jare 1942-1945 gevolg. In 1949 het hy aan die Universiteit van Stellenbosch die graad M.Com. in Wiskunde en Wiskundige Statistiek cum laude behaal. Van die middel van 1954 het hy in die V.S.A. met 'n Fulbright-beurs gestudeer, en in 1956 die graad Ph.D. verwerf. Van 1941 tot 1946 was hy klerk en later oudit-inspekteur in die Koringraad in Pretoria. In 1947 het hy lektor geword in die departement van Statistiek op Stellenbosch. In 1954 het hy senior lektor geword en in 1956 professor en hoof van die departement. Met die uittrede van prof. C. G. W. Schumann in 1961 het hy dekaan geword van die fakulteit van Handel en Administrasie, en het sedertdien vir vier termyne as dekaan van die fakulteit gedien.

Prof. Mike de Vries – heeltydse dekaan van die fakulteit van Natuurwetenskappe in die plek van prof. Wynand Mouton.

Sy administratiewe aanleg het hom in verskeie komitees van die Raad en Senaat van die Universiteit laat beland, waaronder die Beheerkomitee van die Rekensentrum (as voorsitter), die beheerkomitees van die Buro vir Ekonomiese Onderzoek en die Sentrum vir Vervoernavorsing, die Aanstellingskomitee van die Senaat en die Akademiese Beplanningskomitee. Verder is hy 'n genoot van die S.A. Statistiese Vereniging, waarvan hy ook reeds voorsitter was, en lid van die Institute of Mathematical Statistics, The Biometric Society, American Statistical Association, die Operasionele Navorsingsvereniging van S.A., die Senaat van die Universiteit van Wes-Kaapland, die adviesraad van die Stellenbosse Tegniese Kollege, die bestuur van die Stellenbosse Sakekamer, die Stadsraad van Stellenbosch (ook as Onderburgemeester) en die R.G.N.-komitee i.s. navorsingstoekennings vir Aardrykskunde en Ekonomiese Wetenskappe. Hy is ook voorsitter van die advieskomitee van die Hoër Handelskool op Stellenbosch en fakulteitslid van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns. Hy is direkteur van verskeie maatskappye.

Op die gebied van publikasies het prof. Schumann hom bewys as 'n vakman van formaat. Van die eerste Afrikaanse handboeke oor die statistiek het hy in medewerking met kollegas geskryf. Daar het onlangs weer een verskyn. Hy is ook medewerker aan die Statistiek-Woordeboek van die Akademie. Verskeie artikels in vaktyskrifte en in publikasies van die Buro vir Ekonomiese Onderzoek het reeds uit sy hand verskyn. Prof. Schumann is met Alma Muller getroud. Die egpaar het drie dogters.

deurdat hy sy fakulteitslede tot groter hoogtes kan motiveer én aktiveer.

Een van die vernaamste funksies van die heeltydse dekaan is dan ook om hom op hoogte te hou van die aard en omvang van die akademiese en administratiewe werk van al die departemente in die fakulteit, en om departementslede op alle moontlike maniere by te staan ten opsigte van personeel-, doseer- en navorsingsprobleme. Aansluitend hierby is die leiding wat hy neem op enige gebied waar inter-departementele ontwikkeling en navorsingsprojekte binne die fakulteit wenslik geag word, of waar nuwe rigtings of oorvleueling ter sprake kom.

'n Belangrike bykomende funksie van die heeltydse dekaan is om skakeling na buite te bestendig en uit te brei, o.m. met navorsingsliggame en groot werkverskaffers van die Universiteit se graduandi. Na binne kan die dekaan nou tot 'n groter mate as voorheen die Universiteit as geheel dien deurdat hy die Rektor die nodige hulp kan verleen in verband met die bestuur van die Universiteit.

Sy belangrikste taak bly egter, mens wil amper sê, dié van opvoedkundige raadgewer, deurdat hy op 'n meer doeltreffende wyse leiding kan gee aan studente en ouers van studente wat hom in dringende gevalle kom spreek oor akademiese en ander aangeleenthede.

Dit is hier waar die dekaan 'n groot rol te speel het in die loopbaan van die student deur die beklemtoning van basiese vakke in die fakulteit en hulle belangrikheid vir die algemene rigting waarin die student belang stel. In die verlede het dit té dikwels gebeur dat die toekomsplanne van 'n voornemende ingenieur of geneesheer, van koers gebring is net omdat hy nie vooraf in sy fakulteit genoegsaam ingelig kon word oor byvoorbeeld die belangrikheid van Chemie en Fisika t.o.v. die ingenieurswese en die geneeskunde nie.

Hierdie feit was juis 'n belangrike beweegrede vir die instelling van 'n heeltydse dekaanskap in die fakulteit van Natuurwetenskappe in 1972. Dáár is bevind dat die kwynende belangstelling in die basiese wetenskappe asook die kloof wat bestaan tussen die produk wat die universiteit lewer en dit wat in die praktyk benodig word, 'n heeltydse dekaan noodsaaklik gemaak het. Terwyl die behoefte aan wetenskaponderwysers steeds toeneem het, was daar 'n afnemende belangstelling in vakke soos Chemie en Fisika – 'n saak wat daarná grootliks deur die leiding van 'n heeltydse dekaan reggestel is.

Hierdie bekendstelling van die opleiding in 'n bepaalde fakulteit, maak van die heeltydse dekaan 'n ware ambassadeur van die fakulteit in die besonder, maar ook van die Universiteit as geheel. Om hierdie rede is ons dekane manne wat hoë agting as akademici en vakmanne onder hulle kollegas en na buite geniet. Die twee wat aangewys is om die eerste heeltydse dekane van die fakulteite van Lettere en Wysbegeerte en Handel en Administrasie te wees, is uitgeknipt vir hierdie belangrike taak.

Prof. Andries Nel was so te sê die vanselfsprekende keuse toe die aanstelling in die fakulteit van Lettere en Wysbegeerte gemaak moes word. Benewens die feit dat hy reeds voorheen 'n termyn as dekaan in die fakulteit deurgemaak en hom op besonder bekwame wyse van sy taak gekwyd het, het hy ook 'n briljante akademiese loopbaan agter die rug. Verder het sy lang verbintenis met die Universiteit van hom 'n kenner van universiteitsprosedure en -administrasie gemaak.

Prof. Nel is deur en deur 'n Oud-Matie. Hy het in 1943 die graad B.A. cum laude en in 1945 die graad M.A. in Geografie behaal. Daarna het hy in 1951 die graad D.Phil. verwerf met die proefskrif: *'n Kartografiese studie van die vernaamste dorpe in Suidwes-Kaapland*. In 1955/56 het hy na-graadse studie en

Prof. Andries Nel – eerste heeltydse dekaan van die fakulteit van Lettere en Wysbegeerte.

navorsing aan die Universiteit van Wisconsin in die Verenigde State in samewerking met proff. Hartshorne, Trewartha, Robinson, John Alexander e.a. gedoen.

Hy was 'n stigterslid en raadslid vir die eerste twee jaar (1959-1960) van die Suid-Afrikaanse Fotogrammetriese Vereniging. Nadat hy reeds sedert 1947 op die akademiese personeel van die Universiteit van Stellenbosch was, het hy in 1959 professor geword in sy ou departement, Geografie. Die jaar daarop het hy 'n span van vyf aardrykskundiges gelei in 'n geografiese opname van Suidwes-Afrika onder beskerming van die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing. Die opname het oor vyf jaar gestrek. In 1963 het hy president geword van die Suid-Afrikaanse Geografie-vereniging, waarvan hy tans nog raadslid is. Prof. Nel het in 1965 met behulp van 'n Carnegie-toekenning 'n aantal departemente van Geografie, Streeks- en Stadsbeplanning en Afrika-studies besoek. In dieselfde jaar het hy die Beplanningshoofkwartier van die Raad van die Londense Graafskappe besoek.

Terug in Suid-Afrika, het hy in 1966 stigterslid en president van die Vereniging vir die Onderrig van Geografie op Stellenbosch geword, en in dieselfde jaar ook Senaatslid van die nuutgestigte Universiteit van Port Elizabeth. Van 1967 tot 1969 was hy dekaan van die fakulteit van Lettere en Wysbegeerte op Stellenbosch.

'n Besondere onderskeiding vir die departement Geografie op Stellenbosch is dat prof. Nel in 1969 die eerste aardrykskundige in Suid-Afrika geword het aan wie die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns die Stalsprys toeken. Hy is ook 'n volle lid van die Akademie.

Sy bekendheid as aardrykskundige is egter nie net tot Stellen-

Vir die ouer wat sy kind universiteit toe wil stuur, is daar maar altyd die kwelvraag: ek het miskien genoeg geld om hom daarheen te stuur, maar sal ek genoeg geld hê om hom daar te hou? Met die geweldige prysstygings die afgelope klompie jare, en die vooruitsig van nog meer in die toekoms, is daar baie ouers wat net nie kans sien om 'n ekstra geldelike las op hulle skouers te plaas nie. Laat die kind maar gaan werk en ook iets huis toe bring, is die houding.

Hoe jammer tog dat daar vandag baie mense in ons land is wat hulleself akademies skitterend sou kon bekwaam het, maar nooit die geleentheid had om na 'n universiteit te gaan, net omdat daar nie genoeg geld was nie. En ons land kan allermens sonder geslypte breinkrag klaarkom.

Dit is in hierdie opsig dat die Universiteit hom geroepe voel om diens te lewer, nie net diens in die vorm van lesings gee en grade toeken nie, maar ook tasbare diens in die vorm van geldelike bystand aan die student.

'n Mens hoor dikwels die vraag: Waar gaan die geld heen wat die Universiteit van die studente kry? Dit kos egter net een kykie na die bedrae geld wat die Universiteit aan sy studente en aan uitbreidings bestee, om jou tot ander insigte te bring. Nou sal jy eerder vra: Hoe op aarde kry die Universiteit dit reg om so baie geld vir sy studente te géé?

Hier moet ons onmiddellik sê: Die Universiteit van Stellenbosch kan nie sonder sy donateurs klaarkom nie. In 1973 alleen is die bedrag van R726 823 uit dié oord ontvang!

Die volgende syfers t.o.v. geldbesteding op studente in 1973 spreek vanself: Die totale bedrag wat t.o.v. ons studente bestee is, wanneer die koshuise nie in berekening gebring word nie, was R12 273 848.

Vir die 8 698 studente was die gemiddelde koste per student R1 411. Die subsidie per student het gemiddeld R1 142 bedra, die klasgeld gemiddeld R227, en die Universiteit moes die tekort van R42 per student aanvul. Vir al die studente tesame moes die Universiteitsraad dus R356 316 uit eie fondse bydra.

In 1973 is beurse en lenings aan 4 656 studente tot 'n bedrag van R2 364 592 toegestaan. Dit bedra gemiddeld R507 per student. Dit beteken ook dat effens meer as die helfte van ons voltydse studente een of ander vorm van finansiële hulp ontvang het.

Die beurse en lenings word toegestaan deur die Staat, die Provinsie, privaat maatskappye en die Universiteitsraad. Die Universiteitsraad het in 1973 R291 905 aan beurse en R210 660 aan lenings geskenk.

Bystandverlening deur die Universiteit is egter nie staties nie. Soos dinge verander, word dit van 'n dinamiese universiteit soos dié van Stellenbosch verwag om gedurig tred te hou met die veranderende behoeftes van die student. Daarom word daar telkens aanpassings gemaak, ook ten opsigte van geld wat vir beurse beskikbaar gestel word.

Soos in die verlede, het die Universiteit vanjaar die hand weer diep in eie sak gestee om sy studente te help. Daar is besluit om van 1974 af 'n bykomende R48 657 vir studiebeurse beskikbaar te stel, wat 'n aansienlike verhoging is van die groot bedrag geld wat reeds vir beurse aangewend word.

Hierdie verhoging het noodsaaklik geword, veral weens die toename in studentegedagte en die onvermydelike verhoging van klas- en losiesgelde a.g.v. die styging van lewensduurte in die algemeen, wat ook die koste van boeke, klere, reisgelde en sakgeld beïnvloed.

Die belangrikste beurse waarvoor daar ruimer voorsiening gemaak word, is die Merietebeurse, Vierdekindbeurse, Spesiale beurse, Eeufesbeurse, die Hoofseun- en -dogterbeurse en ook die N.G. Kerk-beurse. Dit word toegeken uit fondse wat die

UNIVERSITEIT GEE MEER GELD VIR BEURSE

*Die Universiteit van Stellenbosch
kan nie sonder sy donateurs
klaarkom nie. Net in 1973 is
R726 823 uit dié oord ontvang...*

Universiteitsraad bewillig, rente op onvoorwaardelike skenkings en bemakings wat die Universiteit van tyd tot tyd van goedgesinde persone en liggame ontvang, en 'n jaarlikse bedrag van R64 750 uit die renteverdienste van die Universiteit se Eeufes-trustfonds, waarby ingesluit is 'n jaarlikse bydrae van R1 000 van die Hermann Ohlthaver-Trust.

Die Merietebeurse, wat toegeken word aan eerste- tot sewende-jaarstudente, is in 1974 vir eerstejaarstudente met R18 000 verhoog. Dit bring mee dat daar nou sestig bykomende eerste-jaarsbeurse van R300 elk bestaan. Waar daar in die verlede 120 Merietebeurse vir eerstejaars beskikbaar was, word die getal nou tot 180 opgestoot.

Hierdie beurse word jaarliks beskikbaar gestel aan studente wat in besit is van Matrikulasie-vrystelling en wat voornemens is om 'n graadkursus te volg. Studente wat die Matrikulasie- of daarmee gelykstaande eksamen volgens die oordeel van die Universiteit met 'n voldoende hoë standaard in die eerste klas geslaag het, kom in aanmerking vir hierdie beurse. Slegs die 180 beste applikante kwalifiseer, waarvan die sestig beses R300-beurse ontvang. Die bedrag geld vir die Vierdekindbeurse is aansienlik verhoog – van R16 568 in 1973 tot R20 000. Hierdie beurse dek die saamgestelde onderriggelde en word toegeken aan die vierde en daaropvolgende kind(-ers) uit dieselfde huis wat die Universi-

Drie studente van die Universiteit van Stellenbosch het vanjaar beurse ontvang van die F.A.K. Mej. Inge Serfontein van Stellenbosch het die F.A.K. se Junior Musiekbeurs (R100) gekry, terwyl mej. Brigitte Bremer van Pretoria (1ste jaar) en mnr. Ean Smit van Bellville (2e jaar) beurse gelykstaande aan hul klas- en losiesgelde vir een jaar aan die Universiteit van Stellenbosch gekry het. Op die foto verskyn van links: ds. D. M. Beukes van Johannesburg, voorsitter van die F.A.K., wat die beurse oorhandig het, mej. Serfontein, mnr. Smit, mej. Bremer en dr. Anton Hartman, voorsitter van die Musiekkommissie van die F.A.K.

teit bywoon. Soos in die verlede, doen beurshouers jaarliks heraanzoek vir die voortsetting van hulle beurse.

Ten opsigte van Spesiale beurse word die bedrag met R8 000 opgestoot tot R20 000. Hierdie beurse word in besondere gevalle deur die Rektor toegeken op grond van hoogstaande eienskappe van karakter en leierskap. Die Spesiale beurse, waarvoor daar nie aansoek gedoen word nie, is van die grootste belang vir die Universiteit. Houers van hierdie beurse is toonvensters van die Universiteit in die ware sin van die woord. Die beurse dien om die hoogstaande kwaliteite verder uit te bou. Dit is om hierdie rede dat daar gevoel is dat die aanvanklike toesegging van R12 000 nie meer voldoende is nie.

Die bedrag wat deur die Universiteit opsygesit is vir die Eeufeesbeurse is met R6 000 verhoog. Dit sal meer kandidate in staat stel om vir hierdie beurse in aanmerking te kom. Die beurse kan wissel van R100 tot R300, en word toegeken aan verdienstelike en behoeftige studente.

Die belangrikheid van hierdie beurse kan nie oorbeklemtoon word nie, omdat dit een van die weinige skemas is waar die behoeftige student, al is sy prestasie ook gemiddeld, geldelik gehelp word. Die ondervinding het geleer dat dit dikwels juis die geldelike probleme is wat 'n student verhoed om sy beste te lewer. Die noodsaaklikheid van ruimer voorsiening vir hierdie beurse het

weer verlede jaar geblyk toe daar, met enkele uitsonderings, slegs R100 per applikant toegeken kon word en daar selfs heelwat applikante was wat nie toekennings gekry het nie. Ten spyte van die meer beurse waarvoor daar nou voorsiening gemaak word, is daar nog 'n nypende tekort aan fondse vir hierdie doel.

Wat die beurse vir hoofseuns en -dogters betref, is daar nou presies 'n verdubbeling. Waar daar in die verlede vyftien beurse van R150 elk beskikbaar was vir hoofseuns en -dogters in hulle eerste jaar van studie, is die getal nou tot dertig opgestoot. Die grootte van die beurse bly dieselfde. Hulle word toegeken aan kandidate wat op skool bo gemiddeld gepresteer het en/of wie se ouers dit finansiële moeilik vind om so 'n seun of dogter na die Universiteit te stuur.

'n Verdere „toegewing” wat t.o.v. beurse gemaak word, het betrekking op geldelike hulp wat studente reeds van elders ontvang. In die verlede kon studente wat reeds 'n beurs of beurslening van R500 of meer per jaar ontvang waarvan die terugbetaling nie absoluut verpligtend was nie, nie vir 'n Universiteitsbeurs in aanmerking kom nie. Hierdie bedrag word nou R600. Die toekenning van Merietebeurse is nie onderhewig aan hierdie bepaling nie.

Beurse waartoe die Universiteit op 'n vyftig-vyftigbasis bydra, is dié wat die N.G. Kerk vir Admissiestudente beskikbaar stel. Die getal beurse, wat elk R150 bedra en wat toegeken word aan eerste- tot derdejaarstudente, skuif op van 45 tot 60 per jaar. Die ruimer voorsiening wat daar nou ten opsigte van die Universiteit van Stellenbosch-beurse gemaak word, hou ook rekening met die beurse vir voornemende onderwysers/-esse wat deur die Kaaplandse Departement van Onderwys beskikbaar gestel word en wat onlangs van R500 tot R700 verhoog is.

**Wanneer is
geweldneigings
by die kind
die gevolg van
geweld op TV?**

TV-GEWELD EN

Beeldradio word op 1 Januarie 1976 in Suid-Afrika ingestel. Dit is 'n dag waarna daar lank reeds uitgesien word, in sommige gevalle met hoë verwagtings, in ander gevalle met ernstige bedenkinge.

Dit is veral die ouer wat die karaktervorming van sy kind op die hart dra wat die afgelope tyd ernstig begin besin oor die voor- en nadele van beeldradio. Aan die een kant sien hy daarin die moontlikheid van karaktervorming, karakteropbouing as gevolg van die feit dat beeldradio, as dit reg ingespan word, 'n uitstekende opvoedkundige middel kan wees. Maar hy is ook bekommerd oor die moontlike slegte invloed wat dit op sy kind kan hê, veral in sy vormingsjare. Die vraag is: watter uitwerking sal byvoorbeeld die uitbeelding van geweld op die gemoed van my kind hê? In Boston in die V.S.A. het 'n seuntjie van nege jaar skaam-skaam sy swak skoolrapport vir sy pa gewys, en toe 'n goeie oplossing vir die saak voorgestel: gee die juffrou 'n doos vergiftigde sjokolade vir Kersfees. „Dis maklik, Pa,” het hy bygevoeg. „Hulle het dit verlede week op televisie gedoen. 'n Man wou sy vrou doodmaak, toe gee hy vir haar lekkergoed met gif in en sy het nie geweet wie dit gedoen het nie.”

Dis nie lagsake hierdie nie. En dis ook geen geïsoleerde voorvalletjie nie. Dis maar een van talle opgetekende voorbeelde wat toon watter invloed soortgelyke programme op jong kinders kan

hê. En as 'n mens daaraan dink dat 'n kind wat vandag gebore word, teen die tyd dat hy 18 jaar oud is, meer tyd sou bestee het aan die kyk van televisie as aan enige ander enkele aktiwiteit behalwe slaap, dan lyk die prentjie nie te mooi nie.

Volgens dr. Betsie Nel van die departement Sielkunde van die Universiteit van Stellenbosch, is daar darem ook 'n ander sy van die saak.

„Dit is 'n erkende feit dat televisie 'n belangrike leermedium is, en die potensiele opvoedkundige waarde daarvan kan nie hoog genoeg geskat word nie. Die mure van die kind se waarnemings word verskuif na ver buitekant sy eie stad of dorp en selfs landsgrense. Ten opsigte van die uitbreiding van die kind se kennis is hierdie dramatiese medium potensieel in staat om 'n besondere bydrae te maak.”

Daar word in Suid-Afrika reeds deeglik navorsing gedoen en beplan t.o.v. die voor- en nadele van televisie. Die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing (RGN) se Instituut vir Kommunikasiewese is op die oomblik die liggaam wat die meeste navorsing op hierdie gebied doen en beplan.

Ook op Stellenbosch word belangrike navorsing gedoen. In die departement Sielkunde is daar navorsingsprojekte aan die gang wat rigtinggewend sal wees t.o.v. die keur en aanbod van programme. Hierdie navorsing sal nie slegs die owerhede in staat

Dr. Betsie Nel, oud-student van die Universiteit, wat in die departement Sielkunde belangrike navorsing oor die invloed van televisie op die kind doen. Sy het onlangs 'n konferensie oor televisienavorsing in Jerusalem bygewoon.

ten opsigte van die soort programme waarna hulle hulle kinders behoort te laat kyk.

'n Ander aspek waarop die Stellenbosse navorsers ingaan, is die invloed van televisie op die kind wat reeds emosionele en gedragsprobleme toon.

„Dit is bekend dat kinders wat reeds aggressief is, sterker reageer op programme wat geweld bevat. Dit is juis hierdie kinders wat ons nie verder aggressief wil maak nie en eerder pro-sosiale metodes wil aanleer, byvoorbeeld om saam te werk met ander en ander te help. Ons hoop om dan ook vas te stel wat die terapeutiese waarde van televisieprogramme vir kinders kan wees,” sê dr. Nel.

„Almal van ons moet die verantwoordelikheid aanvaar vir die televisieprogramme waarna ons kinders gaan kyk. In Suid-Afrika waar ons in die begin van 'n nuwe tydperk staan en waar die kwaad nog nie gedaan is nie, kan ons dus nog probeer sorg dat ons net die positiewe en nie die negatiewe invloede van televisie kry nie. By die ouers berus die verantwoordelikheid enersyds om te weet waarna sy kind kyk en te sorg dat hy nie blootgestel word aan dinge wat moontlik skadelik is nie, en andersyds om by die betrokke owerhede aan te dring op meer pro-sosiale en minder anti-sosiale programme.”

Ons is in die gelukkige posisie dat ons een van die laaste nywerheidslande is wat nog nie televisie het nie. Ons navorsing kan dus veel put uit die lesse en foute van ander lande wat dit reeds het, en verder is ons kinders nog „onbesoedelde” studiemateriaal.

Ons navorsers besef die belangrike verantwoordelikheid wat op hulle skouers rus om nie hierdie unieke laaste navorsingsgeleentheid deur die vingers te laat glip nie.

Die noodsaaklikheid van wetenskaplike voorafbeplanning is in

ONS KINDERS

stel om die programme meer doeltreffend te beplan nie, maar sal ook die ouer help besluit watter programme vir sy kind geskik is en watter nie.

Die Stellenbosse navorsing is deel van 'n uitgebreide projek deur die Instituut vir Kommunikasiewese onder leiding van Oud-Maties mnr. H. J. Barnard en dr. D. P. Conradie. Op Stellenbosch is dr. Nel verantwoordelik vir die projek, wat 'n eksperimentele veldondersoek is om vas te stel wat die invloed van televisie op kinders van vier tot ses jaar, Afrikaans- en Engelssprekendes, sal wees.

As aanvoerwerk hiervoor het een van die M.A.-studente in die departement Sielkunde, mej. A. J. du Toit, vroeër vanjaar 'n ondersoek voltooi oor moeders se houding teenoor televisie. Vir hierdie ondersoek het sy alle moeders van Afrikaanssprekende kindertuinkinders op Stellenbosch probeer betrek. Met behulp van 'n vraelys het sy vasgestel hoe hulle voel oor televisie en waarna hulle hulle kinders sal laat kyk.

Sy het ook 'n eksperiment uitgevoer om te sien of sy hulle houdings kan verander deur hulle na verskillende soorte programme te laat kyk. Oor die algemeen was die moeders redelik gunstig ingestel op televisie en die verskillende programme het nie 'n beduidende uitwerking op hulle houdings gehad nie.

Volgens dr. Nel lyk dit asof ons moeders ook voorligting nodig het

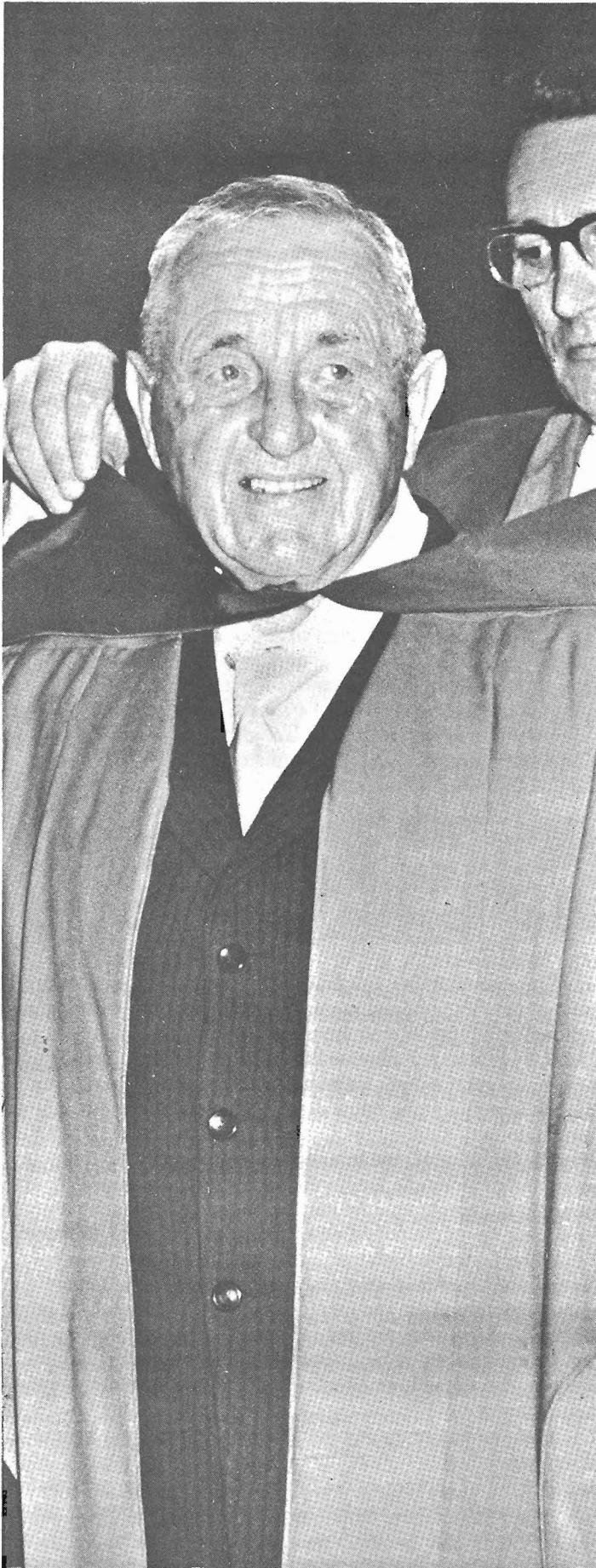
die lande met televisie té laat besef. Nadat televisie reeds deel geword het van die daaglikse lewenswyse, het probleme opgeduik wat nie meer opgelos kon word nie.

Dit is by 'n televisie-gemeenskap byvoorbeeld byna onmoontlik om te onderskei tussen die normale groeiprosesse by die kind en dié wat teweeggebring word deur sy blootstelling aan televisieprogramme.

Hierdie feit is veral van belang wanneer die ontstaan van geweldneigings by die kind ondersoek word. Wanneer is hierdie neigings die gevolg van die kind se daaglikse aanskoue van gewelddonele op die televisieskerm en wanneer is dit die gevolg van ander faktore soos huislike omstandighede of oorerwing? Voordat ons beeldradio kry, sal ons ons moet vergewis van die moontlike uitwerking van sekere programme. Die ouer sal moet kan onderskei tussen programme wat vir hóm geskik is en dié wat vir sy kind geskik is. 'n Populêre opvatting is dat die uitwerking van geweldprogramme deur omstandighede en situasies bepaal word.

Die doel van ons navorsing kom neer op 'n toets van hierdie opvatting.

Dr. Betsie Nel se werk in die Sielkunde-departement op Stellenbosch is van kardinale belang vir ons eie kinders sowel as dié van die hele beskaafde wêreld.

DRIE WYSE MANNE VEREER

Toe die Universiteit van Stellenbosch sy „eeufees” in 1966 gehou het, het hy die geleentheid gebruik om aan 9 van Suid-Afrika se bekendste manne eredoktorsgrade te verleen. Dit het die getal eredoktorsgrade wat deur die Universiteit van Stellenbosch toegeken is, op 90 te staan gebring. Vandag is daar altesame 109.

Die jongste drie eredoktorandi het die eer verlede Desember en Maart vanjaar te beurt geval. Hulle is mnr. A. D. J. H. Herre, (D.Sc.), dr. R. L. Straszacker (D.Ing.) en Sy Edele dr. N. Diederichs, Minister van Finansies (D.Com.).

Drr. Straszacker en Diederichs het hulle eregrade verlede Desember gekry, terwyl mnr. Herre in Maart vanjaar op dié wyse vereer is.

Adolar Gottlieb Julius Hans Herre, wat wêreldwye erkenning verwerf het as plantkundige, en van 1925 tot 1960 tuinier en later kurator van die Botaniese Tuin van die Universiteit van Stellenbosch was, is in 1895 in Dessau, Duitsland, gebore. Hy het in 1924 die Staatlich Diplom.-Gartenbau-Inspektor verwerf en in 1925 tuinboukundige van die Botaniese Tuin van die Universiteit van Stellenbosch geword.

Hy het vroeg reeds begin belangstel in die Suid-Afrikaanse vetplante. Sy versameling daarvan in die Botaniese Tuin was in die veertigerjare waarskynlik die mees verteenwoordigende in die wêreld. Talle van die plante wat hy versamel het, was vir die wetenskap onbekend of swak bekend.

Deur sy werk in hierdie verband het die Botaniese Tuin oor die hele wêreld bekendheid verwerf. Van die ongeveer 300 nuwe plantsoorte en etlike nuwe genera wat beskryf is van plante wat hy versamel en vir die eerste keer in die Botaniese Tuin gekweek het, het hy self ses nuwe soorte en twee nuwe genera beskryf.

Dr. Hans Herre, gewese kurator van die Botaniese Tuin van die Universiteit van Stellenbosch by vanjaar se gradeplegtigheid.

Ongeveer dertig nuwe soorte en twee nuwe genera, nl. *Herrea* en *Herreanthus*, is deur ander wetenskaplikes na hom vernoem. Hy het vir die eerste keer daarin geslaag om die *Welwitschia mirabilis*, 'n „lewende fossiel”, met sukses van saad te kweek tot dit op sy beurt weer saad kon produseer.

Die kroon op sy studie van en bydraes tot die plantkunde is sekerlik die pragboek *The Genera of the Mesembryanthemaceae* wat in 1971 verskyn het.

Dr. Reinhard Ludwig Straszacker, gewese dekaan van die fakulteit van Ingenieurswese aan die Universiteit van Stellenbosch en tans voorsitter van EVKOM, is in 1910 in die Oranje-Vrystaat gebore. Op 15-jarige leeftyd het hy aan die Hoërskool Vrede gematrikuleer en op 19-jarige leeftyd die graad B.Sc. (Ing.) met lof aan die Universiteit van die Witwatersrand verwerf en die medalje van die Vise-Kanselier verower.

Nadat hy die graad M.Sc. (Ing.) verwerf het, het hy na die buiteland vertrek en in 1933 die graad vir Dipl. Ing. met lof en 'n jaar daarna die graad D. Ing. met die hoogste lof verwerf. In 1935 het hy lektor in Meganiese Ingenieurswese aan die Universiteit van die Witwatersrand geword en in 1941 senior lektor op Stellenbosch, waar hy gehelp het met die stigting van die Ingenieursfakulteit en ook baanbrekerswerk t.o.v. die skepping van 'n Afrikaanse ingenieursvaktaal gedoen het. In 1944 het hy professor geword, 'n pos wat hy beklee het totdat hy in 1962 voorsitter van EVKOM geword het.

As lid van o.m. die Buro van Standaarde, die W.N.N.R., die Raad op Atoomkrag, die Wetenskaplike Adviesraad van die Eerste Minister, die Adviesraad vir die Oranjerivierprojek en die Beplanningsadviesraad van die Eerste Minister, het hy groot bydraes gelewer. Sy gekoördineerde beplanning van kragvoorsiening by EVKOM het gelei tot die besluit om 'n landswye kragnet met hoëspanningslyne van 400 000 volt op te rig. Dit is ook onder sy leiding dat die Kommissie 'n kernkragafdeling gestig het met die oog op die oprigting van Suid-Afrika se eerste kragentrale naby Kaapstad in die jare tagtig.

Dr. Nicolaas Diederichs is op 17 November 1903 op Ladybrand

Eredoktore R. L. Straszacker en N. Diederichs ná verlede jaar Desember se gradeplegtigheid afgeneem saam met die Vise-Kanselier, dr. J. S. Gericke, die Kanselier, dr. B. J. Vorster en die Rektor, prof. J. N. de Villiers.

gebore en het sy skoolopleiding aan 'n laer skool in die distrik en aan die Hoërskool Boshof gehad. Hy het tussen 1921 en 1925 aan die Grey-Universiteitskollege gestudeer, waar hy die grade B.A. (met onderskeiding in Hollands en Etiek) en M.A. (Filosofie) verwerf het. Daarna het hy in Europa gestudeer aan die universiteite van München, Keulen, Berlyn en Leiden, waar hy die graad D. Litt. et Phil. met lof verwerf het.

Ná sy terugkeer in Suid-Afrika is hy aangestel as lektor en kort daarna as professor in Staatsleer en Wysbegeerte aan die Universiteitskollege van die Oranje-Vrystaat. In daardie jare het hy aktief deelgeneem aan die Afrikaanse kultuurlewe en was hy onder andere stigter en eerste voorsitter van die Afrikaanse Nasionale Studentebond. 'n Hele aantal boeke en artikels het in daardie tydperk van hom verskyn.

Dr. Diederichs is in 1968 benoem tot Kanselier van die Randse Afrikaanse Universiteit. In 1971 het sy ou Alma Mater hom vereer met 'n eredoktorsgraad in Handelswetenskappe en in Augustus verlede jaar het die Italiaanse regering hom vereer met die toekenning van die „Knight of the Great Cross” van die „Al Merito della Repubblica Italiano”.

Hy het in 1948 tot die politiek toegetree met sy verkiesing as L.V. vir Randfontein. Van 1958 af verteenwoordig hy Losberg. In dieselfde jaar het hy Minister van Ekonomiese Sake geword. Van 1963 tot 1966 het hy die portefulje Mynwese bygekry en van 1967 af is hy Minister van Finansies.

Benewens die dienste van onskatbare waarde wat hy oor 'n tydperk van sestien jaar gelewer het terwyl hy die belangrike portefuljes van Ekonomiese Sake, Mynwese en Finansies behartig het, sal dr. Diederichs seker by uitstek onthou word as onvermoeide kampvegter vir die rol van goud in die internasionale betalingsverkeer. Die hoë prys van goud vandag is 'n treffende bewys van sy versiendheid.

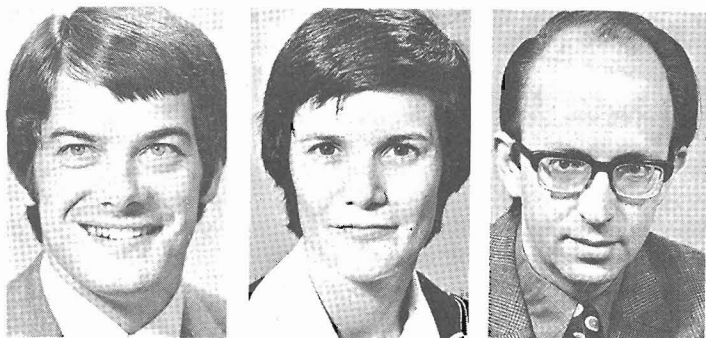
Altesame 37 doktrate, benewens eredoktrate aan drie internasionaal bekende persone, is in Desember verlede jaar en Maart vanjaar deur die Universiteit toegeken.

Die 37 doktorsgrade is verwerf op grond van navorsing oor 'n wye terrein, wat strek van die wynhandel tot die teologie. Daar is proefskrifte oor die musiek, kernfisika, argeologie, staatsfilosofie en plantsiektes, om maar enkele te noem.

Een van die interessantste proefskrifte is dié van dr. Johan van Schalkwyk, wat as deel van sy navorsingswerk vir die graad D.Phil., deelgeneem het aan 'n opgrawingsekspedisie by Geser in Palestina, en die eerste Suid-Afrikaner geword het wat oor Palestynse argeologie promoveer. In sy proefskrif, *The Contacts of the Philistines and the Israelites in the Twelfth and Eleventh Centuries B.C., an Archaeological and Historical Study*, interpreteer hy die nuutste argeologiese stof in die lig van die Bybelse geskiedenis. Hierdeur word 'n former houvas gekry op een van die belangrikste tydperke in die geskiedenis van Israel, die tweede helfte van die „Tydperk van die Rigters”, waaroor daar dikwels onsekerheid is. Dit is in hierdie tyd dat verskeie volke geworstel het om hulleself in Palestina te vestig.

In sy proefskrif gee dr. Van Schalkwyk veral aandag aan kultuurvondse van die Israeliete en Filistyne, maar dié van die Kanaäniete word ook ondersoek. Sy navorsing is gedoen by die Israelitiese Silo en die ruïnehope van El-Ful en En-Nasbeh, die

Prikkelende navorsing deur nuwe doktore

'n Klompie van die nuwe doktore na wie in meegaande artikel verwys word.

Links: Drr. Johan van Schalkwyk, Elizabeth Boshoff en André du Toit.

Regs: Drr. Pieter van Wyk, Dirk van Zyl en Eduan Grobbelaar.

Heel regs: Drr. Hennie Aucamp, Surita Bruwer en Albertus S. Meyer.

Kanaänitiese Megiddo en Beth-Shan en die ruïnehoop van Abu Hawam, en die Filistynse Asdod en die ruïnehope van Fara, Sippor en Qasile. Prof. F. C. Fensham was die promotor.

Intéressant is ook die proefskrif van dr. Lukas Muntingh, *Israel en die Amorieite*, waarin hy 'n verrassende nuwe lig laat val op die lewe van Israel in sy kontak met sy Amoritiese tydgenote. Dit toon ook dat Israel in Ou Testamentiese tye wel die uitverkore volk was, maar dat hy inderdaad heelwat kontakte met sy heidense bure gehad het. Dit lei tot 'n beter begrip van baie gebruike, gewoontes en instellings by die Israeliete. Die proefskrif, waarvoor hy die graad D.Th. onder promotorskap van prof. P. A. Verhoef ontvang het, is van besondere belang vir die probleem van volkeverhoudinge in die lig van die Skrif, 'n probleem wat ook in ons tyd aktueel is. Baie van die navorsing vir die proefskrif is in die Midde-Ooste gedoen.

Menslike verhoudinge in die klein word ook ondersoek in dr. Elizabeth Boshoff (gebore Heyl) se proefskrif vir die graad Ph.D. in Huishoudkunde, *Faktore by die neem van beslissings in nuutgevormde huishoudings*. Haar promotor was prof. S. P. Cilliers.

Die proefskrif is die resultaat van navorsing oor die posisie van die man en die vrou ten opsigte van die huishouding. Die belangrike en fundamentele prosesse van verandering wat vandag op byna alle lewensterreine plaasvind, bring mee dat die

funksionering van die huishouding wesentlike veranderings ondergaan.

Die proefskrif behandel die aard van hierdie veranderings, en werp lig op die aard en vlak van die deelname van die man en die vrou afsonderlik in die neem van beslissings ten opsigte van die bestuur van die huishouding. Dr. Boshoff is hoof van die departement Huishoudkunde aan die Universiteit.

Die aktualiteit van menslike verhoudinge vorm basies ook die grondslag vir dr. André du Toit se proefskrif vir die graad D.Phil. in Staatsfilosofie, *Politics and Ethics in South Africa – A Study in the Identification and Evaluation of Political Alternatives*. Daarin word die teenstelling tussen „apartheid” en „integrasie”, wat in die politieke en akademiese diskussie gangbaar geword het, as veelwinnig, verwarrend en misleidend afgewys. Hy stel 'n alternatief voor wat nie gebaseer is op politieke skeiding nie, maar 'n nuwe sisteem van politieke onderhandeling en samewerking in die vooruitsig stel. Sy promotor was prof. J. J. Degenaar.

Oor 'n heel ander onderwerp, maar net so aktueel, is die navorsing wat dr. Pieter van Wyk vir sy Ph.D. (Landbou)-proefskrif, *Funguspatogene van die genera Protea, Leucadendron en Leucospermum met spesiale verwysing na Phytophthora cinnamomi*, gedoen het ten opsigte van blaarsiektes van inheemse proteas, tolbosse en speldekussings, maar veral ook ten opsigte van die

bepaling van die oorsaak van die welbekende afsterwing van silwerbome.

Die inheemse Proteaceae het in die laaste jare 'n lonende uitvoerprodukt en die intensiewe verbouing van hierdie plante 'n winsgewende bedryf geword. As gevolg van hierdie kommersialisering het bestaande siektes al hoe meer die aandag getrek, terwyl nuwe siektes a.g.v. die kunsmatige toestande begin kop uitsteek. Dit het nodig geword dat 'n deeglike ondersoek van die siektes gemaak word.

Siektes wat ernstige afmetings in aangeplante proteas kan aanneem, is die blaarvreesiekte wat deur *Mycosphaerella protea* veroorsaak word, en die afsterwing van groot takke of selfs die totale bogrondse groei, veroorsaak deur *Botryosphaeria ribis*.

'n Meer wesentlike probleem in hierdie stadium is die skielike afsterwing waaraan verskeie spesies onderhewig is. Verliese in plantestand van tot 75% in twee jaar ná aanplanting is in sekere lokaliteite by aangeplante speldekussings aangeteken.

In die verlede is die afsterwing aan insekade, droogte of wortelbeskadiging a.g.v. bewerking toegeskryf. Dr. Van Wyk bewys egter dat die grondswam *Phytophthora cinnamomi* daarvoor verantwoordelik is. Dit is 'n swam wat waarskynlik sy oorsprong in die Verre-Ooste het en vandaar op plantwortels wêreldwyd versprei het, en op hierdie wyse ook ons land binne gekom het. Die silwerboom (*Leucadendron argenteum*) is een van die meer

volk, handel oor die bydrae van die toonsetter van „Die Stem” as historiese figuur en musikale baanbreker. Dr. Jan Bouws was die promotor.

Die skrywer Hennie Aucamp wys in sy proefskrif, 'n *Onderzoek na die doeltreffendheid van die eksterne eksaminering van voorgeskrewe letterkunde vir Afrikaans Hoër in die Kaaplandse Senior Sertifikaat*, dat die moedertaaleksamen, waarvoor leerlinge in die hoër skool voorberei word, 'n belangrike faktor sal wees in die moedertaalonderwys se vatbaarheid vir vernuwing. Dié ondersoek, wat gedoen is onder die promotorskap van prof. J. F. A. Swartz, het hom die graad D.Litt. besorg. Dr. Aucamp is senior lektor in die departement Afrikaans in die fakulteit van Opvoedkunde.

Dr. John Thompson, wat onlangs tot medeprofessor in die departement Engels bevorder is, het die graad D.Litt. verwerf met die proefskrif *The language of the body and related visual effects in the works of Joseph Conrad*. Daarin wys hy op die aandag wat hierdie skrywer gee aan gebare en liggaamsbewegings en in watter mate hierdie gebare en bewegings soms lig werp op die persoonlikheid van die karakters. Die promotor was prof. C. J. D. Harvey.

Dr. Surita Bruwer se D.Litt.-proefskrif, *The theme of exile in Virgil's Aeneid*, handel oor ballingskap en vreemdelingskap, wat by uitstek die toestand van die mens is. Dit lei tot tragiese gevolge,

gevoelige plantsoorte vir die swam. Sommige proteas is minder onderhewig aan afsterwing, terwyl sekere weerstand teen infeksie bied. 'n Verbinding wat hoogs aktief teen die swam is, is uit die wortels geïsoleer en die struktuur daarvan bepaal.

Volgens dr. Van Wyk se promotor, prof. P. S. Knox-Davies, is die isolering en identifisering van hierdie antibiotiese stof 'n besondere prestasie.

'n Proefskrif wat 'n wye leserskring binne en buite die betrokke vakgebied gaan geniet, is dié van dr. Dirk van Zyl waarmee hy die graad D.Phil. verwerf het. Dit is *Die geskiedenis van wynbou en wynhandel in die Kaapkolonie, 1795-1860*.

Dit is in hoofsaak gebaseer op argivale navorsing wat hier en in die buiteland gedoen is. Sy promotor was prof. D. J. Kotzé van die departement Geskiedenis. Dr. Van Zyl het 'n geweldige hoeveelheid materiaal oor alle aspekte van die wynbedryf gevind, en onder meer verrassende nuwe inligting oor Constantia-wyne opgespoor, soos byvoorbeeld dat die kenmerkende rooi kleur van die wyn vroeër jare verkry is deur bok- en skaapbloed daarin te meng.

Hy het ook kortliks aandag gegee aan maatskaplike verskynsels, soos die oormatige gebruik van wyn en brandewyn.

Saam met die wyn gaan die musiek en die poësie. Dr. Eduan Grobbelaar se D.Phil.-proefskrif, *Die kulturele betekenis van ds. M. L. de Villiers tydens die jare van emansipasie van die Afrikaanse*

mislukking en dood, in die lewe van individue, maar daar is uiteindelik kreatiewe ballingskap wat tot veel groter en ryker ontplooiing lei. Dr. Bruwer is lektrise in Latyn aan die Universiteit. Prof. F. Smuts was die promotor.

Ook uit die departement Latyn kom die proefskrif van dr. C. J. Botha, *Taal en Imperium*, waarin interessante parallels met ons eie tweetalige land voorkom. Promotor: prof. F. Smuts. Op die gebied van religie en teologie is daar 'n ryke oes. Daar is dr. Johannes Mostert met sy proefskrif *Religie as projeksie - 'n ondersoek na die antropologiese benadering van die religie met besondere verwysing na die reduksioniste van die 19e en 20e eeu*, waarmee hy onder die promotorskap van prof. J. J. Degenaar van die departement Staatsfilosofie die graad D.Phil. verwerf het, dr. Johannes Durand, D.Th., met *Die heilsgeskiedenis en die dialektiek van syn en denke* (promotor: prof. J. F. M. Potgieter), dr. Evert Kleynhans met sy D.Th.-proefskrif, *Die kerkregtelike ontwikkeling van die Nederduits-Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, 1795-1962*, en dr. Johannes Claassen wat ook die graad D.Th. verwerf het met die proefskrif *Die sieketroosters in Suid-Afrika, 1652-1866*.

Die fakulteit van Landbou beleef 'n vrugbare tyd. Daar is nie minder as vyf nuwe doktore uit dié fakulteit nie. Hulle is dr. Daniël Wentzel (*The habitually aborting Angora doe: Recognition and endocrinology of two distinct types of abortion*; promotor: prof.

C. H. van Niekerk), dr. Konrad van Warmelo (*Studies on the genus Neocosmospora*; promotor: prof. P. S. Knox-Davies), dr. Hendrik Geertsema (*Studies on the biology, ecology and control of the pine tree emperor moth*, *Nudaurelia cytheria cytheria* (Fabr.) (Lepidoptera: Saturniidae), dr. Daniël Poggenpoel (*Direkte en gekorreleerde seleksieresponse en in geslote Wit Leghorntrop*; promotor: dr. J. E. Erasmus) en dr. Albertus Johannes Meyer (*'n Studie van die verhouding tussen plantparasitiese Nematodes en die perse in Suidwes-Kaapland*; promotor: prof. J. G. Theron). Al die bogenoemde doktore het die graad Ph.D. (Landbou) verwerf.

Dan is daar ook nog die D.Phil.-proefskrif van dr. Albertus Stefanus Meyer, *Moderne landbou-koöperasie in ekonomiese perspektief*, wat binnekort gepubliseer sal word en van groot belang is. Prof. W. E. Kassier was die promotor.

Op die gebied van die handel en aanverwante terreine het dr. G. Herrmann onder promotorskap van prof. J. L. Sadie die graad D.Com. verwerf met die proefskrif *Electricity tariffs: the principles underlying their design and structure with some reference to conditions in Southern Africa*, en dr. Robert Boland dieselfde graad met die proefskrif *Automated group learning - Design of a system for business management training with specific application to the training of non-financial managers in basic finance*.

Dr. J. G. Coetzee het die graad D.Phil. verwerf met die proefskrif *The retail patterns of Greater Johannesburg with particular reference to the incidence of large scale retailing*. Sy promotor was prof. A. Nel van die departement Geografie.

Ander nuwe doktore, met die titel van hulle proefskrif en die naam van die promotor tussen hakies, is drr.:

Norman Tait, D.Phil. (*Die verbreiding en benutting van natuurlike hulpbronne in die Ciskei*; promotor: prof. W. S. Barnard),

Wilhelm Nell, D.Ed. (*James Rose Innes as educationist at the Cape, 1822-1859*; promotor: prof. P. S. du Toit),

Joseph de Witt, D.Ed. (*Dr. W. J. Viljoen as onderwyshoof van Kaapland, 1918-1929*; promotor: prof. P. S. du Toit),

Gerald Carr, Ph.D. (*Liggaamlike Opvoeding*) (*The National Socialist programme of sport, physical education and recreation and that of the German Democratic Republic*. Dr. Carr, wat tans lektor in liggaamlike opvoeding by die Universiteit van Victoria, B.C. is, is 'n sportman wat Engeland reeds op die Olimpiese Spele verteenwoordig het),

Jan Buitendag, Ph.D. (*The structure and properties of 45Sc at low excitation energies*; promotor: dr. W. J. Naudé),

S. W. J. van der Merwe, Ph.D. (*Energy partitioning on photolysis and pyrolysis of diazirines*; promotor: dr. W. J. Engelbrecht),

Ockert Fourie, Ph.D. (*Die bepaling van die spins en oorgangswaarskynlikhede van 'n aantal laagliggende energietoestande van die kern niobium-93*; promotor: prof. W. L. Mouton),

Waldemar Truter, Ph.D. (*Direklesende atoomabsorpsie- en vlamemissiestudies met 'n multikanaalspektrometer vir die gelyktydige ontleding van die belangrikste elemente in plantmateriaal*; promotor: prof. P. B. Zeeman),

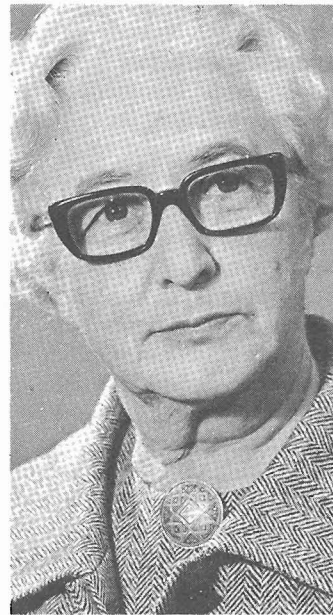
Barend van Wyk, Ph.D. (Ing.) (*Skuins eksentriese belasting van vlak fondamente op sand*; promotor: G. Donaldson),

Paul Cluver, Ph.D. (Medies) (*The connections of the pulvinar*; promotor: prof. A. C. Esterhuizen (U.O.V.S.)),

John Mehl, Ph.D. (*The physiological ecology of the steenbras, Lithognathus lithognathus* (Teleostei: Sparidae)),

Jan Jooste, Ph.D. (*Die opname van die spoorelement yster deur die wortels en blare van die boontjieplant*; promotor: prof. J. A. de Bruyn), en

Johannes Neethling, Ph.D. (Bosbou) (*Interior relationships in Pinus radiata Don seedlings*; promotor: dr. D. Donald).

Prof. Erika Theron, die eerste vrou in die geskiedenis van die Universiteit wat tot die Raad verkies is. Prof. Theron is deur die Konvokasie gekies in die plek van dr. M. S. Louw (regs), wat 39 jaar in die Raad gedien het en nou nie herkiesbaar was nie.

PROF. ERIKA THERON – EERSTE VROU IN RAAD

Prof. dr. Erika Theron, voorsitter van die Kommissie van Ondersoek na aangeleenthede rakende die Kleurling-bevolkingsgroep, is onlangs deur die Konvokasie van die Universiteit tot lid van die Universiteitsraad verkies. Sy is die eerste vrou in die geskiedenis van die Universiteit wat tot hierdie raad verkies word.

Saam met prof. Theron, is dr. J. S. Gericke, Vise-Kanselier van die Universiteit, en dr. P. A. Weber, voorsitter van die Direksie van Nasionale Pers Beperk, tot raadslede verkies vir die termyn 2 April 1974 tot 1 April 1978.

Die drie vakatures in die Raad het ontstaan deurdat die diens-termyne van drr. Gericke, Weber en M. S. Louw verstryk het. Van die drie het net dr. Louw, wat sedert 1935 lid van die Raad was, hom nie herkiesbaar gestel nie.

Prof. Theron, wat op 17 Mei 1907 op Tulbagh gebore is, is in 1937 as lektrise in die departement Sosiologie en Maatskaplike Werk aan die Universiteit aangestel. Op 1 April 1955 is sy tot hoogleraar in Sosiologie en Maatskaplike Werk bevorder en het sy op twee na die eerste vrou geword wat 'n professoraat aan die Universiteit van Stellenbosch beklee. Haar voorgangsters was proff. Lydia van Niekerk en Maria Fisser.

Sy was 36 jaar lank in diens van die Universiteit. Sy het etlike jare in die Stadsraad van Stellenbosch gedien en was ook burge-meesteres. Sy dien in verskeie komitees en rade en is o.m. voorsitter van die Universiteitsraad van Wes-Kaapland – nog 'n „eerste” vir 'n vrou.

MOSES KOTTLER- BEELD VAN N. P. VAN WYK LOUW

Die Universiteit, wat reeds oor 'n groot gedeelte van die digter en dramaturg N. P. van Wyk Louw se manuskripte en dokumentêre nalatenskap besit, het onlangs ook 'n afgietsel van 'n borsbeeld van hom deur die beeldhouer Moses Kottler aangeskaf. Op die foto is die beeldhouer (links) by sy handewerk afgeneem saam met mnr. Piet Lombard, Direkteur van Ontwikkeling.

'Vaal wêreld' se Piet word redakteur by Landbouweekblad

Oud-Matieboere het nog altyd 'n spesiale sagte plekkie vir *Landbouweekblad* gehad, nie slegs omdat die blad oor boerdery handel nie, maar ook omdat daar almaardeur Oud-Maties in die redaksie was. In die huidige redaksie is daar altesame nege. Hulle is die redaktrise, Rieta Burgers, en Alma Jooste, Schalk Burger, André Strydom, Hennie Basson, Rita de Kock, Annette Jooste (Visser) en Reana Marais, wat 'n dogter is van Piet (Weskus) Marais.

Ook onder die manne wat die sweep daar geklap het, is 'n paar Oud-Maties. Wyle oom Herman Steytler, wat van 1950 tot 1954 die redakteur was, was die eerste Oud-Matieredakteur. Piet Daneel, wat die afgelope nege jaar redakteur was, is ook 'n oud-Stellenbosser.

In Februarie vanjaar is die tradisie voortgesit toe die gemoedelike Piet van Niekerk as die sewende redakteur aangestel is.

Piet is op 24 Julie op Springbok gebore, waar hy aan die Hoërskool Namakwaland gematrikuleer het. Hy was van 1952 af student aan die Universiteit van Stellenbosch, waar hy in 1955 die graad Honneurs-B.A. verwerf het. In 1965 het hy hom by die redaksie van *Die Burger* aangesluit, waar hy gevorder het tot nuusredakteur. Drie jaar gelede is hy aangestel as assistent-redakteur van *Landbouweekblad*, waar hy nou die leisels oorgeneem het.

Reeds in sy tweede jaar op Stellenbosch het

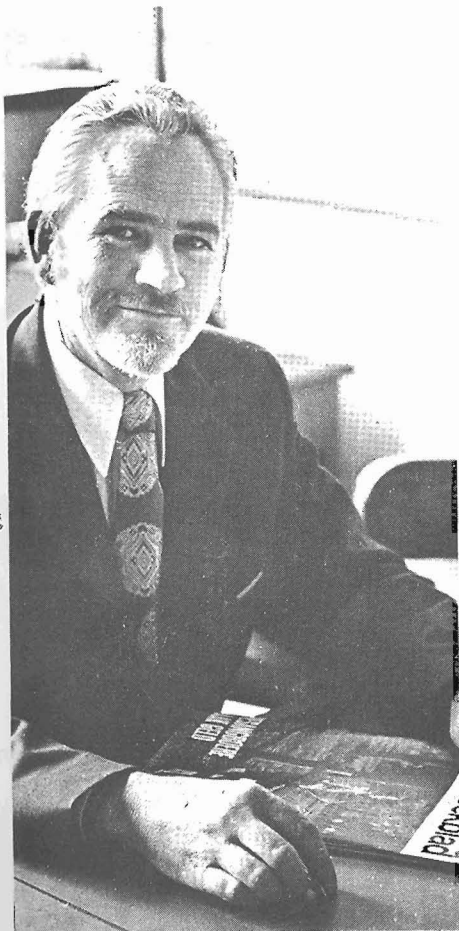
hy doenig geraak met die joernalistiek. Hy is deur Braam Lategan (tans Adjunk-Prokureur-Generaal van Kaapland) in die redaksie van die *Stellenbosse Student*, wat toe nog 'n kwartaalblad was, aangestel. Die jaar daarop het hy redakteur geword van dié blad, asook van die destydse *Joolblad* en *Die Besem*. In 1955 het hy 'n uitgawe van die *Stellenbosse Student* gewy aan dr. D. F. Malan, wat toe pas afgetree het.

Piet vertel met smaak daarvan. „Ek kry die gedagte vir so 'n uitgawe in my kop, bespreek dit met die redaksie en klim op my fiets en ry Môrewag toe. Ek klop en 'n bediende maak die deur oop. Ek sê ek wil asseblief met Doktor gesels. Sy gaan weer in en mevrou Malan kom uit.

„Nadat ek die doel van my besoek verduidelik het, vra sy of ek 'n afspraak het. Ek sê nee. Toe vra die oud-Calvinianer my waarvandaan ek kom. „Daar uit die vaal wêreld,' sê ek, en beduie met die hand in die rigting van die Noordweste. Hierop het sy gesê: „Die wêreld is glad nie so vaal nie. Kom binne.' Daarna kon ek luister hoe dr. Malan op sy rustige manier oor sy studentedae gesels.”

Só gesels Piet, op sy Noordwesterse manier, oor sy studentedae.

Hy is getroud met 'n Stellenbosse nooi, Barbara Pepler, wat hy ontmoet het terwyl sy op Denneoord was. Hulle het een seun.

Mnr. Piet van Niekerk, gewese redakteur van Die Stellenbosse Student en Die Besem, wat vroeër vanjaar redakteur van Landbouweekblad geword het. Hy is die derde Oud-Matieredakteur van die blad. Sy voorgangers was wyle mnr. Herman Steytler en mnr. Piet Daneel.

NUWE AANSTELLINGS

Die Universiteit is vanjaar vier hoogleraars ryker. Hulle is proff. W. P. Esterhuyse (Filosofie), H. C. de Klerk (Geneeskundige Mikrobiologie), G. Geldenhuys (Toegepaste Wiskunde) en P. D. R. van Heerden, wat medeprofessor in die departement Interne Geneeskunde word.

Prof. Esterhuyse, hoogleraar in Wysbegeerte aan die Randse Afrikaanse Universiteit, is met ingang 1 Julie vanjaar aangestel as hoogleraar in Filosofie aan die Universiteit van Stellenbosch. Hy is 'n Oud-Matie.

Op Stellenbosch het hy die grade B.A., Honneurs-B.A. (Filosofie) en M.A. (Filosofie) almal met lof verwerf. In sy M.A.-jaar het hy ook die kandidaatsdiploma in Teologie met lof verwerf. Daarná het hy 2½ jaar lank aan die Universiteit van Utrecht in Nederland gestudeer voordat hy in Desember 1964 ook die graad D.Phil. cum laude aan die Universiteit van Stellenbosch verwerf het. Sy promotor was prof. J. F. Kirsten, wat verlede jaar afgetree het.

Prof. Esterhuyse het in 1960 die Porter-stipendium van die Universiteit van Stellenbosch verwerf en in April van dieselfde jaar op uitnodiging 'n referaat by die derde Internasionale Kant-kongres in New York gelewer. Daarná het hy Brittanje as gas van die Britse regering besoek.

Hy is met Annemarié Barnard – ook 'n Oud-Matie – getroud. Die egpaar het vyf kinders.

Prof. De Klerk was voorheen medeprofessor in Bakteriologie en Eerste Bakterioloog by die H. F. Verwoerd-Hospitaal. Hy het in 1956 die grade M.B., Ch.B. en in 1968 die graad M.D. aan die Universiteit van Pretoria verwerf.

Hy is die skrywer van verskeie artikels in Suid-Afrikaanse en oorsese mediese tydskrifte.

Prof. Geldenhuys is bevorder van senior lektor in die departement Toegepaste Wiskunde, waar hy sedert verlede jaar die departementshoof is. Hy is reeds van 1960 af aan die departement verbonde.

Op Stellenbosch het hy 'n indrukwekkende studieloopbaan agter die rug. Hy het tussen 1958 en 1961 die grade B.Sc., Hons.-B.Sc. (Wiskunde) en M.Sc. (Wiskunde), almal met lof, verwerf. In 1971 het hy aan die Randse Afrikaanse Universiteit die graad Ph.D. in Wiskunde behaal.

Prof. Geldenhuys is assessorlid van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns.

Prof. Van Heerden is bevorder van senior lektor in die departement Interne Geneeskunde. Hy was ook Senior Internis by die Tygerberg-Hospitaal.

In die fakulteit van Tandheelkunde is dr. D. de Vos aangestel as senior lektor in Herstellende Tandheelkunde en dr. C. J. Nortjé as senior lektor in Mondgeneeskunde.

In die departement Toegepaste Wiskunde is dr. J. M. de Villiers aangestel as senior lektor. Hy was in 1970 die wenner van die Kanseliersmedalje.

Nog aanstellings is dié van dr. Marlene Schick as senior lektrise in Wiskunde, dr. K. J. van der Merwe as senior lektor in Biochemie, dr. I. J. van der Merwe as senior lektor in Geografie, dr. D. M. Welz as senior lektor in Duits, drr. R. J. Laubscher en E. W. Louw, albei as lektor/kliniese assistent in Anatomie, mnr. P. J. Erens as senior lektor in Meganiese Ingenieurswese en mnr. H. A. D. Kirsten as senior lektor in Elektrotegniese Ingenieurswese. In dieselfde departement is mnr. P. W. van der Walt bevorder tot senior lektor en mnr. J. F. Rossouw aangestel as lektor.

Prof. W. P. Esterhuyse
Filosofie

Prof. H. C. de Klerk
Geneeskundige Mikrobiologie

Prof. P. D. R. van Heerden
Interne Geneeskunde

Prof. G. Geldenhuys
Toegepaste Wiskunde

BY U.S.

Verder is mev. Eva (Tamassy) Cronjé aangestel as lektrise in Musiek, mnr. J. G. de Jongh as lektor in Didaktiek, mnr. P. H. de Necker as lektor in Geografie, mnr. D. du Plessis as lektor in Fisiologie, mnr. D. W. R. Hertzog as lektor in Handelsreg, mnr. L. T. Jansen van Vuuren as lektor in Beeldende Kunste, mnr. R. de V. Kotzé as lektor in Fisiologie, mnr. J. van der V. le Roux as lektor in Biblioteekkunde, mnr. J. H. Randall as lektor in Biometrie, mnr. H. P. Steyn as lektor in Volkekunde en dr. W. Truter as lektor in Fisika.

In die departement Liggaamlike Opvoedkunde is mnr. J. H. Blaauw, wat verlede jaar die graad M.Ligg. Opv. cum laude verwerf het, aangestel as lektor. Mej. Y. L. Marneweck, wat self al 'n paar keer vir Noord-Transvaal se vroue-hokkiespan gespeel het, is aangestel as dames-sportorganiseerder.

Nog drie vroue wat in akademiese poste aangestel is, is mej. M. J. Pretorius as lektrise in Duits, mev. I. Roth as lektrise in Opvoedkundige Sielkunde en mej. E. van Greunen as lektrise in Latyn.

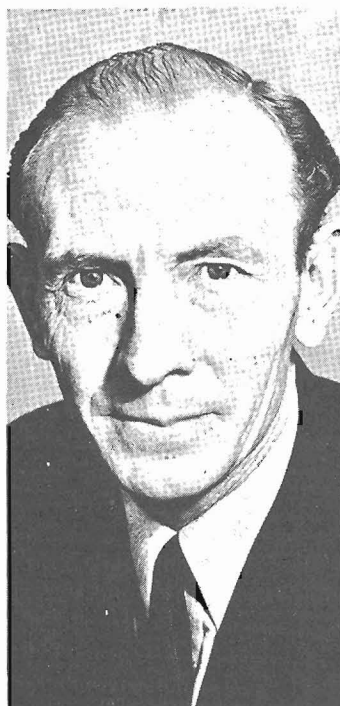
In die finansiële afdeling van die Administrasie is mnr. A. J. van Tonder bevorder tot assistent-registrateur, en mnre. G. J. P. Maas tot rekenmeester, N. J. Basson tot assistent-rekenmeester, C. H. Groenewald tot eerste administratiewe beampte en M. S. Basson en J. F. Mocke albei tot senior administratiewe beampte. Mnr. W. Fox is in die nuwe afdeling Jaarboeke en Taaldiens as taalbeampte aangestel.

Ook by die Departement van Ontwikkeling is verskeie aanstellings gemaak. As ontwikkelingsbeamptes is mnre. A. H. de Vos en O. Theron aangestel, terwyl mnr. J. Fechter aangestel is as skakelbeampte en dr. R. K. Belcher as publisiteitsbeampte.

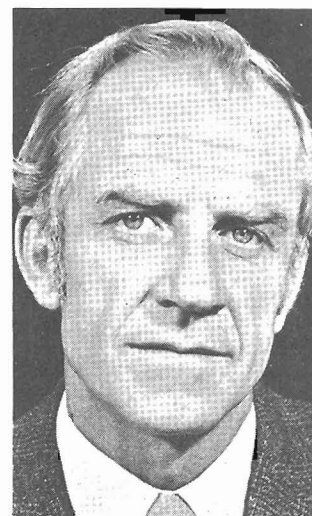
Mnr. A. J. van Tonder
Asst.-Registrateur (Finans.)

Mnr. G. J. P. Maas
Rekenmeester

Mnr. Piet Retief

Mnr. John du Toit

Die rugbyklub van die Universiteit het in die laaste jare s6 gegroei dat dit nodig geword het om 'n man heeltyds aan te stel vir die administrasie. Die aangewese persoon was mnr. Jannie Krige, die jarelange sportsekretaris van die Universiteit, wat deesdae die heeltydse rugby-administrateur is. Sy plek as sportsekretaris word nou volgestaan deur iemand met ewe veel sporttalente, die bekende mnr. Piet Retief. Hy was sedert 1953 assistent-sportsekretaris, en is op 1 September 1972 tot sportsekretaris bevorder.

Mnr. Retief is op 10 Oktober 1924 gebore en het aan die Hoërskool Grey in Port Elizabeth gematrikuleer. Op Stellenbosch het hy die graad B.Sc. (L.O.) en die Sekondêre Onderwysersdiploma verwerf.

Baie Oud-Dagbrekers sal hom onthou as die koshuis se doopkaptein in die jare 1946 en 1947, maar alle Oud-Maties uit daardie jare sal hom onthou as die Intervarsity-dirigent wat die Ikeys skoon katswink gekwink het.

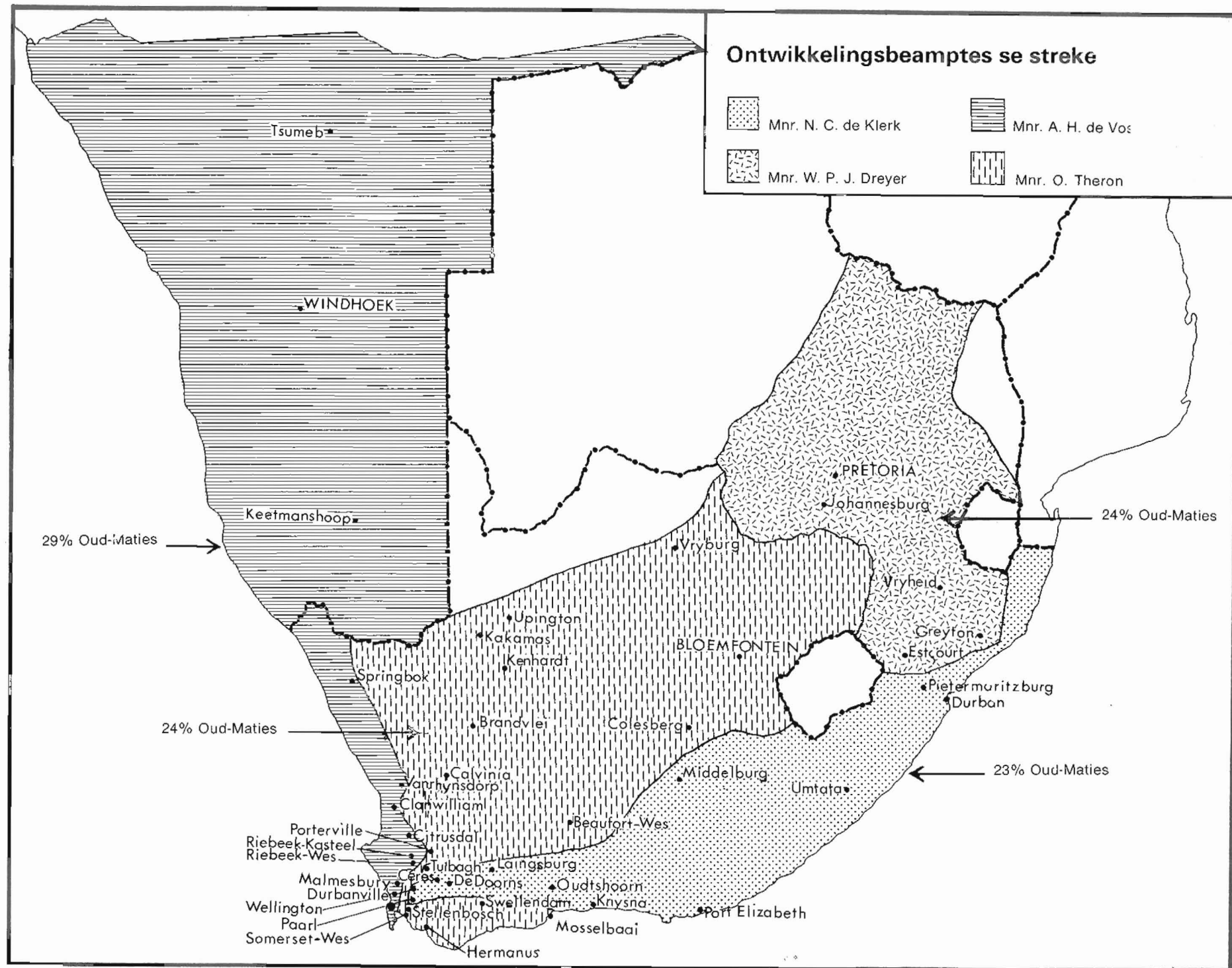
Sy musiek- en sporttalente het egter nie by Intervarsity geëindig nie. Hy was van 1943 tot 1947 lid van die beroemde boere-orkes van oom Pietie le Roux, in 1946 kaptein van die Maties se eerste hokkiespan en van 1944 tot 1947 lid van die eerste tennisspan. Sy mededingende sportloopbaan het hy op internasionale vlak afgesluit toe hy Rhodesië in 1952 in muurbal téén Suid-Afrika verteenwoordig het. Hy was destyds onderwyser aan die Hoërskool Milton in Bulawayo.

Nog 'n bekende Oud-Matie wat in die Sportkantoor aangestel is, is mnr. John du Toit, die gewese Junior Springbok-heelagter wat ook vir die Westelike Provinsie en Rhodesië rugby gespeel het. Hy begin op 1 Mei vanjaar op Stellenbosch werk.

Mnr. Du Toit, wat in die jare vyftig gereeld vir die Maties uitgedraf het, was voorheen hoof van die departement Liggaamlike Opvoedkunde aan die Kaapstadse Kollege vir Gevorderde Tegniese Onderwys.

Hy het die graad B.A. in Liggaamlike Opvoedkunde en die Sekondêre Onderwysersdiploma aan die Universiteit van Stellenbosch verwerf.

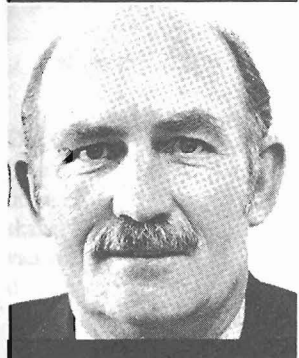
Toe mnr. Du Toit vir die Maties gespeel het, was hy veral bekend vir sy netjiese en veilige heelagterspel. 'n Beenbesering wat hy in 1958 opgedoen het, het hom waarskynlik van Springbok-kleure beroof.

ONTWIKKELING SE SPAN

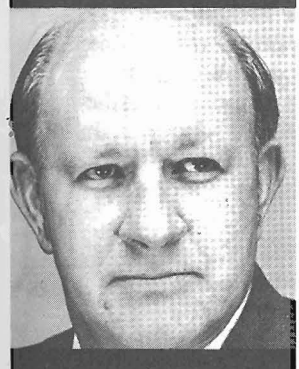
Mnr. P. J. Lombard
Direkteur
van Ontwikkeling

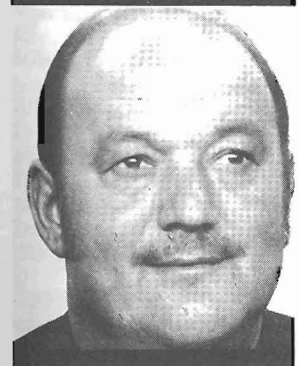
Mnr. A. J. Esterhuysen
Adjunk-Direkteur
van Ontwikkeling

Mnr. N. C. de Klerk
Senior
Ontwikkelingsbeampte

Mnr. W. P. J. Dreyer
Senior
Ontwikkelingsbeampte

Mnr. A. H. de Vos
Senior
Ontwikkelingsbeampte

Oud-Maties, ouers van studente en vriende van die Universiteit van Stellenbosch kry almal die een of ander tyd met die Departement van Ontwikkeling te doen.

Vir talle het die Departement sinoniem geword met geldinsameling en hoewel dit nie naastenby die enigste taak van die Departement is nie, is dit geen geheim dat die meeste van die ontwikkelingsbeamptes tot groot hoogte met geldinsameling gemoeid is nie.

Dat dit so is, spruit uit die feit dat alle universiteite in Suid-Afrika 15% van kapitaal- en rentedelging op akademiese projekte en 50% t.o.v. nie-akademiese projekte self moet bekostig. In 1974 sal die Universiteit byna R750 000 hiervoor benodig en aanstaande jaar byna R900 000!

Só word die bedrag elke jaar groter – en die Universiteit moet sy nette wyer span en vertrou dat sy oud-studente en vriende sal help volmaak – ter wille van die uitdaging van die toekoms. Fondsinsameling is verdeel in twee afdelings – geldinsameling by oud-studente, ouers en vriende en geldinsameling by maatskappye, trusts, institute en stigtings. Verder word daar ook toenemend aandag geskenk aan testamentêre en uitgestelde skenkings.

Benewens geldinsameling, is die Departement van Ontwikkeling ook verantwoordelik vir Openbare Betrekkinge en word 'n belangrike diens op uiteenlopende terreine gelewer.

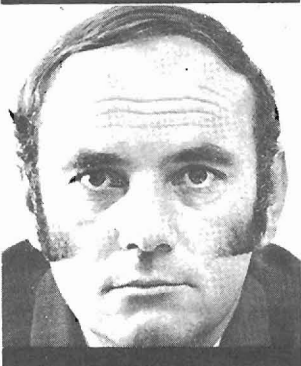
Vir dié doel beskik die Departement oor die dienste van 'n ervare skakelbeampte, mnr. Johan Fechter, wie se uitsluitlike taak dit is om spesiale en roetine onthale te reël en ander skakelwerk te behartig.

Die publikasies van die Universiteit en alle ander publisiteits- en inligtingsaangeleenthede word deur mnr. Louis Wessels en dr. Ronnie Belcher behartig.

Regstreekse persoonlike kontak is egter nog steeds van die grootste belang. Die Direkteur van Ontwikkeling, mnr. Piet Lombard, en die Adjunk-Direkteur, mnr. Andries Esterhuysen, werk nou saam met 'n span ontwikkelingsbeamptes wat landswyd reis en met oud-studente, vriende van die Universiteit en sakelui skakel ten einde die Universiteit se bande met die gemeenskap te verstewig. Geldinsameling is maar een van die dinge wat hul aandag geniet, want hulle is ook daarop ingestel om veral die Oud-Maties wat nog 'n lewende belang by hul ou universiteit het tot diens te wees.

Die oud-studente van die Universiteit van Stellenbosch is wyd oor die Republiek versprei en die land is in vier streke verdeel, wat elkeen aan 'n ontwikkelingsbeampte toegeken is.

Die vier ontwikkelingsbeamptes wat vir hierdie streke verant-

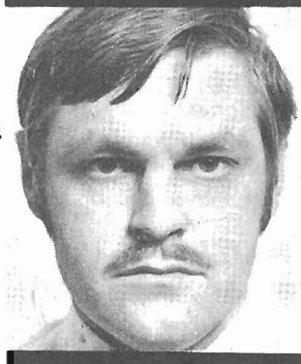
Mnr. O. Theron
Senior
Ontwikkelingsbeampte

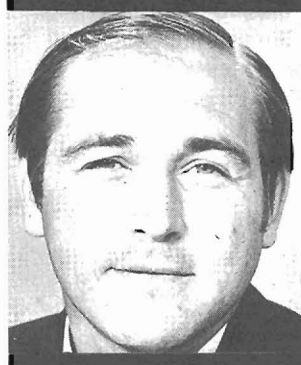
Mnr. V. Human
Senior
Ontwikkelingsbeampte

Mnr. I. Mouton
Senior
Ontwikkelingsbeampte

Mnr. G. M. Pellissier
Ontwikkelingsbeampte

Mnr. J. L. Fechter
Senior
Ontwikkelingsbeampte

Die Eeufsestrustfonds het op 31 Desember 1973 op die mooi totaal van R5 469 371 gestaan, waarvan R4 635 185 reeds in kontant ontvang is. Die verdienste (opbrengs) van die Fonds, wat nie in bogenoemde totale ingereken is nie, beloop R1 990 851 waarvan R1 543 095 reeds aan die Universiteitsraad betaal is vir die finansiering van noodsaaklike projekte.

Die Universiteit waardeer hierdie volgehoue steun van maatskappye, alumni en vriende ten seerste.

woordelik is, is mnre. Nick de Klerk, Willem Dreyer, Vossie de Vos en Ossie Theron.

Op die kaart hierby word hierdie streke aangedui en dit is interessant om te sien hoeveel van Stellenbosch se oud-studente in hierdie streke woonagtig is.

Mnr. De Klerk se streek is die Boland-gebied, vanaf Paarl, Franschhoek, Villiersdorp, Tulbagh, Ceres, De Doorns, Robertson en Montagu, en verder aan die Oostelike Provinsie en die Grens, insluitend George en Knysna en die gebiede rondom die Langkloof, die Transkei en die suidelike gedeelte van Natal, waarby Pietermaritzburg, Durban en Empangeni ingesluit is. Sy gebied sluit ook alle dorpe in oos van die pad wat deurloop vanaf Uniondale, Aberdeen, Graaff-Reinet, Middelburg, Burgersdorp en Aliwal-Noord.

In hierdie gebied is sover ons kennis strek 23% van ons Oud-Maties.

Mnr. De Vos se gebied sluit in Kaapstad, die Kaapse Skiereiland en alle dorpe wes van die pad oor Malmesbury na Springbok, Riebeeck-Wes en Riebeeck-Kasteel, Citrusdal en Clanwilliam. Suidwes-Afrika is ook in sy gebied. Van ons Oud-Maties is 29% in hierdie area. Net in Kaapstad en die Kaapse Skiereiland woon 25% van Stellenbosch se oud-studente.

Mnr. Ossie Theron is verantwoordelik vir Stellenbosch, Somerset-Wes, Strand en die Suid-Kaap-gebied tot by Mosselbaai, die Groot-Karoo, vanaf Calvinia in die weste tot by Beaufort-Wes, Richmond en Colesberg in die ooste, met die bekende Noordweste ingesluit, asook die Oranje-Vrystaat. In hierdie gebied woon 24% van ons Oud-Maties. In Stellenbosch, Somerset-Wes, Strand en Suid-Kaapland woon 6% van ons oud-studente.

Mnr. Willem Dreyer is verantwoordelik vir Transvaal en Noord-Natal, waar 24% van ons oud-studente woon. In die Pretoria/Randkompleks alleen is 21,3% van ons Oud-Maties.

Hierdie vier manne se werksaamhede is tot groot hoogte in oorleg met mnre. Andries Esterhuyse, Adjunk-Direkteur, wat benewens hierdie koördinerende funksie, ook verantwoordelik is vir testamentêre en uitgestelde skenkings.

Die skakeling met maatskappye, trusts, stigtings en institute word behartig deur mnre. Vivian Human en Ivan Mouton.

Mnr. Human wat saam met mnre. Dreyer in die Johannesburgse kantoor van die Departement is, is verantwoordelik vir Transvaal en Natal en mnre. Mouton vir die res van die Republiek en Suidwes-Afrika.

Verder is mnre. Mouton in beheer van die algemene administrasie van die fondsinsamelingskantoor op Stellenbosch. Die Departement se datakontrole vir die rekenaar is die verantwoordelikheid van mnre. Murray Pellissier.

ONTWIKKELINGSFONDS ONTVANG R72 285!

Die Ontwikkelingsfonds, waarmee in 1970 begin is, het reeds 'n besondere bate vir die Universiteit geword. Die landswye insamelingsorganisasie funksioneer uitstekend, terwyl die skakelkomitees 'n belangrike bydrae lewer tot die samesnoering van oud-studente. Dit dien ook as skakel tussen die alumni en die Universiteit en ons bedank alle skakelkomiteelede opreg vir hulle lojaliteit en bydrae in hierdie verband.

Die Departement van Ontwikkeling nader jaarliks alle Oud-Maties om 'n bydrae tot die Ontwikkelingsfonds. Van 1 Januarie 1973 tot 31 Desember 1973 is die mooi bedrag van R72 285 tot die Fonds bygedra (1970: R17 348; 1971: R35 398; 1972: R62 670). Die steun wat die Universiteit van sy oud-studente en vriende kry, is vir ons 'n riem onder die hart en stel die Universiteit in staat om met sy taak voort te gaan.

Dit is vir die Universiteit van die allergrootste belang dat elke Oud-Matie elke jaar 'n bydrae tot die Ontwikkelingsfonds sal

oorweeg – die klem val in die eerste plek op die groot getal bydraes en nie op die grootte van die skenking nie. Verlede jaar het 5 van die 8 geregistreerde Oud-Maties op Fauresmith tot die Fonds bygedra, 4 van die 6 op Koelenhof en 2 van die 3 op Klipplaat. Ons waardeer hierdie mooi voorbeeld wat gestel word.

Verlede jaar is die ouers van studente vir die eerste keer vir die Ontwikkelingsfonds genader en hulle sal voortaan elke jaar ingeskakel word by ons skema. Die name van dié ouers wat bygedra het, verskyn hieronder. Opregte dank en waardering word ook teenoor hierdie ouers betuig.

Hieronder volg 'n lys van die Oud-Maties, personeellede en ouers wat in 1973 bydraes tot die Ontwikkelingsfonds gemaak het. Slegs skenkings wat vanaf 1 Januarie tot 31 Desember 1973 ontvang is, word hieronder erken. (Die skenkings t.o.v. 1973 wat laat ontvang is, sal in 1975 in die April-uitgawe van *Matieland* verskyn.)

SKENKERS

ALUMNI

Aberdeen

Mnr. E. M. Deyzel,
Mnr. en Mev. I. S. Smit

Adelaide

Mnr. J. D. Bosch
Mnr. J. E. Brevis
Mnr. en Mev. S. J. de Beer

Mnr. E. Jacobs
Mnr. P. J. C. Loots

Mnr. J. B. Marais
Mev. A. D. Nigrini

Albertyn

Dr. en Mev. H. J. Badenhorst
Mnr. C. J. van der Bester

Ds. O. J. H. Bosch
Mnr. G. C. Prinsloo

Ds. L. P. Swart

Alice

Dr. S. J. Burger
Mnr. O. E. Hohls

Aliwal-Noord

Mev. H. J. de Groot
Mnr. J. W. Greeff

Mej. L. Liesenfeld
Mev. A. W. J. Redelinghuys

Mev. M. E. van der Walt
Mnr. J. A. van Rooy

Mnr. H. P. S. van Zyl

Allanridge

Mnr. D. P. Snyman

Amanzimtoti

Mnr. T. N. G. Boshoff

Dr. J. M. P. Dippenaar

Aranos

Mev. L. H. Kotze

Ariamsvlei

Ds. J. J. Stadler

Aurora

Mev. M. M. Huysamen

Australië

Dr. J. J. Berends

Avontuur

Mnr. M. O. Kritzinger

Mev. A. S. Olivier

Mev. L. Spies

Mnr. B. Strydom

Ds. J. D. W. Strydom

Mnr. J. J. Swiegers

Barberton

Mnr. J. H. Beyers

Barkly-Oos

Mnr. J. L. Vorster

Barkly-Wes

Mev. G. C. Nel

Barrydale

Mej. A. P. Barnardt

Mnr. en Mev. P. J. de Wet

Mnr. J. B. Fullard

Mnr. B. J. Roux

Beaufort-Wes

Mnr. en Mev. D. G. de Villiers

Mnr. en Mev. R. Dercksen

Ds. en Mev. J. Esterhuizen

Mnr. en Mev. B. A. Janse van

Vuuren

Mev. A. J. Pienaar

Mnr. C. G. S. Smit

Mev. M. H. van der Merwe

Mnr. en Mev. P. G. van Velden

Mnr. C. van Zyl

Ds. en Mev. D. N. van Zyl

Mnr. C. F. Visser

Mnr. C. L. Vlok

Bedford

Mnr. W. A. van Zyl

België

Mnr. A. J. W. Roodt

Bellville

Mnr. P. Aucamp

Mnr. en Mev. L. H. Benning

Mev. P. Brand

Ds. G. E. Bruwer

Mev. M. E. Buurman

Mnr. C. F. Calitz

Prof. C. J. Coetzee

Mnr. D. J. A. Crafford

Dr. en Mev. B. M. de Bruijn

Prof. J. J. de Jager

Mnr. S. J. de Vaal

Mnr. en Mev. D. J. J. de Villiers

Dr. J. S. de Wet

Dr. P. E. de Wet

Dr. D. L. du Plessis
 Mnr. C. G. de K. du Toit
 Adv. C. J. E. du Toit
 Prof. J. B. du Toit
 Mnr. J. J. Engelbrecht
 Mnr. en Mev. I. F. Ferreira
 Mnr. en Mev. B. Heckroodt
 Mev. S. Hitchcock
 Mev. M. J. Kolles
 Mnr. J. Kotze
 Mnr. D. B. Malan
 Mev. A. M. Malherbe
 Mnr. J. C. Maritz
 Mnr. J. H. Matthee
 Mnr. N. C. Muller
 Mnr. en Mev. J. C. Neethling
 Dr. J. T. Nel
 Mej. M. Niemand
 Mev. A. M. Olivier
 Mnr. W. G. Oppermann
Oud-Matiebondtak Kaapse Skiereiland
 Dr. en Mev. G. J. Pienaar
 Mej. M. J. Pretorius
 Mnr. en Mev. G. E. Rudman
 Mnr. M. J. Schoonwinkel
 Prof. N. Sieberhagen
 Mnr. en Mev. E. Smit
 Mnr. J. P. Smith
 Mej. S. A. Snyman
 Ds. L. M. Steenkamp
 Mnr. C. N. Theron
 Mnr. G. J. J. Theron
 Mej. E. van der Merwe
 Mnr. A. J. van der Schyf
 Mnr. J. van der Velden
 Mev. R. A. M. van Schoor
 Mnr. J. van Tonder
 Mnr. M. J. J. van Vuren
 Mnr. J. H. van Zyl
 Mnr. I. J. Viljoen
 Mnr. J. M. S. Visagie
 Mej. B. J. Visser
Benoni
 Mnr. C. J. Human
 Mnr. J. A. Loubser
Bergvliet
 Dr. W. D. Marais
 Mnr. A. Oberholster
Berlin
 Mnr. A. N. Bohling
Bethal
 Ds. J. A. du Randt
 Mnr. en Mev. J. M. Neser
Bethlehem
 Mev. J. C. du Toit
 Mev. M. A. Fourie
 Mev. J. Smit
 Mnr. M. J. Smuts
 Mnr. A. G. Visser
Blanco/Herold
 Mnr. M. C. Lamprecht
Bloemfontein
 Dr. G. F. Agenbag
 Mnr. L. P. Bartel
 Mnr. W. H. Beyleveld
 Prof. L. D. C. Bok
 Dr. J. F. Botha
 Mnr. en Mev. J. D. Brink
 Mev. E. M. S. M. E. Coetzee
 Dr. P. J. Coetzee
 Ds. R. J. de Beer
 Lt. P. W. de Jager
 Mev. E. de Villiers
 Mnr. I. P. J. du Plessis
 Ds. en Mev. B. A. du Toit
 Mnr. N. M. du Toit

Dr. C. S. Grobbelaar
 Mnr. D. J. Hattingh
 Mnr. W. J. Herbst
 Mej. J. J. Hills
 Dr. E. P. J. Kleynhans
 Mej. A. E. Kok
 Ds. C. R. Kok
 Dr. J. R. Kriel
 Prof. en Mev. H. P. Langenhoven
 Mnr. A. H. Lategan
 Mnr. S. Lategan
 Mnr. D. L. le Roux
 Dr. C. L. Leeuwener
 Ds. J. E. Lombaard
 Mnr. J. C. Loock
 Mev. W. Loock
 Dr. D. J. Louw
 Dr. en Mev. D. J. Malan
 Mnr. en Mev. D. W. Morrison
 Mej. E. M. Neethling
 Prof. J. A. Nel
 Ds. en Mev. L. L. Nel
 Mnr. G. W. Oosthuysen
 Mnr. K. H. Pretorius
 Regter F. S. Smuts
 Ds. en Mev. D. S. Snyman
 Mnr. J. F. Spies
 Mnr. en Mev. J. A. Swart
 Ds. en Mev. L. J. Theron
 Dr. J. N. J. Visser
 Ds. H. J. Wiegand
 Mnr. P. D. de W. Williams
Boksburg
 Ds. C. Murray
 Mnr. C. J. Pienaar
 Dr. S. S. van Rensburg
Bonnievale
 Mev. A. Claassen
 Mnr. N. L. Jonker
 Mnr. W. J. Lategan
 Mnr. en Mev. P. E. van Niekerk
 Mnr. P. Viljoen
Boshof
 Mnr. H. Z. Lombard
Bothashill
 Mnr. J. W. van Z. Storm
Botswana
 Ds. A. T. Barry
Brandfort
 Ds. S. J. Botha
Brandvlei
 Ds. en Mev. A. Gerber
Breërivier
 Mnr. M. J. M. Cloete
Bredasdorp
 Mnr. en Mev. G. A. Aggenbach
 Mnr. S. W. du Plessis
 Mnr. B. J. du Toit
 Mnr. J. G. Giliomee
 Mnr. H. J. Maletzki
 Mej. S. E. Stemmet
 Mnr. A. van Blommenstein
 Mev. J. E. van Rooyen
Brits
 Mnr. J. M. Myburgh
 Ds. F. A. Smit
 Mnr. G. E. van Heerden
Bronkhorstspuit
 Mnr. P. N. Basson
 Dr. G. D. Roos
Bultfontein
 Mnr. J. C. N. Kruger
 Mnr. S. C. van Wyk
Burgersdorp
 Mev. H. J. du Plessis
 Mej. S. J. Marx
 Ds. en Mev. A. D. Schutte

Mev. M. M. Steenekamp
 Mev. A. M. Vosloo
Caledon
 Mev. S. J. de Villiers
 Mev. A. L. de Wet
 Mnr. P. J. Delpont
 Mnr. J. C. Lombard
 Mnr. J. H. F. Roelofse
Calitzdorp
 Mnr. R. van R. Barry
 Mnr. W. J. Calitz
 Mej. H. M. Oosthuysen
 Mej. G. C. van der Spuy
Calvinia
 Mnr. J. P. Burnett
 Mev. A. J. Conradie
 Mnr. W. A. Groenewald
 Mnr. E. J. Mostert
 Mnr. J. N. van der Merwe
 Mnr. en Mev. C. A. van Niekerk
Carletonville
 Dr. M. H. Johannsmeier
Carnarvon
 Mev. C. Steenkamp
 Mev. L. M. Vorster
 Ds. I. L. Vos
 Mnr. J. B. Vos
Ceres
 Mnr. D. B. Conradie
 Mnr. P. Conradie
 Mnr. M. P. de Villiers
 Mnr. C. N. du Toit
 Mnr. G. C. du Toit
 Mnr. J. L. B. du Toit
 Mnr. M. L. Geldenhuys
 Ds. J. W. W. Greeff
 Mnr. B. Ludik
 Mnr. J. C. Nothnagel
 Mnr. M. Reid
 Mev. A. Reynolds
 Mnr. H. A. Richter
 Mnr. en Mev. E. Roux
 Ds. C. H. Steenkamp
 Mnr. N. S. L. Steenkamp
 Mnr. J. A. D. Teek
 Mnr. L. P. van der Merwe
 Mnr. W. J. van der Merwe
 Mnr. en Mev. J. van Eeden
 Mnr. A. P. van Zyl
 Mnr. en Mev. H. B. Vivier
 Mnr. S. W. P. S. Wilson
Citrusdal
 Mnr. en Mev. F. Honiball
 Mnr. T. F. S. Malherbe
 Mnr. A. P. J. Mouton
 Mev. A. M. Mynhardt
 Mnr. J. J. Strydom
 Dr. en Mev. C. F. Truter
 Mnr. A. J. van Zyl
 Mnr. A. J. Wessels
Clanwilliam
 Mej. M. C. du Toit
 Ds. en Mev. G. E. Engelbrecht
 Mev. E. M. Schutte
 Mnr. T. van der W. Smuts
 Dr. E. J. C. Strassberger
 Mnr. J. W. van Putten
Claremont
 Mnr. J. A. M. Archer
 Wyle Dr. M. D. Banghart
 Mnr. N. J. Mouton
 Mnr. R. W. Stern
Clocolan
 Mnr. en Mev. A. N. Oelofse
Cofimvaba
 Ds. J. T. van Schalkwyk

Colesberg
 Mnr. J. B. de Jager
 Mej. S. M. du Plessis
 Mnr. M. J. D. Venter
Coligny
 Mnr. J. A. van Rooyen
Craddock
 Mnr. en Mev. A. L. M. Anthony
 Ds. F. Fourie
 Mnr. H. P. Jordaan
 Ds. J. J. Keyser
 Mnr. en Mev. P. J. le Roux
 Mev. S. Lutz
 Ds. en Mev. F. Maritz
 Mnr. J. J. Matthee
 Mev. E. Michau
 Mnr. en Mev. L. C. Moolman
 Mnr. P. S. van Heerden
Daniëlskuil
 Mnr. J. H. Hattingh
Darling
 Mnr. W. M. D. van Zyl
De Aar
 Mev. S. T. H. K. G. du Plessis
 Mnr. en Mev. G. du Preez
 Mnr. G. M. Rentzke
De Doorns
 Mev. J. Beukes
 Mej. H. C. Cronje
 Mnr. R. M. Jordaan
 Mnr. H. J. Lategan
 Mnr. J. W. Oosthuizen
 Mnr. A. Palm
 Mnr. en Mev. E. J. Rossouw
De Rust
 Mnr. S. W. Burger
 Mnr. H. H. van Eeden
Delmas
 Mnr. F. C. Vivier
Despatch
 Mnr. en Mev. P. J. Bezuidenhout
 Ds. A. S. Erasmus
 Mej. E. J. Rich
Devon
 Mnr. en Mev. G. C. Nel
Dordrecht
 Dr. en Mev. E. Greyling
Douglas
 Mnr. C. J. Faber
 Mnr. S. J. Marais
 Mnr. J. J. Schreuder
Drieankerbaai Seepunt
 Mnr. B. Coetzee
 Dr. M. H. de Kock
 Mej. S. H. de Kock
 Dr. J. J. P. Op't Hof
Duitsland
 Mnr. en Mev. H. T. van Huyssteen
Dundee
 Mnr. C. W. Blanckenberg
 Mev. A. M. Bouwer
 Mnr. W. H. de Vos
 Mnr. H. J. Meaker
 Dr. L. S. Steenkamp
Durban
 Mnr. S. Alkema
 Mnr. B. Badenhorst
 Mnr. L. A. Barnes
 Mnr. P. R. Bessinger
 Mev. S. M. Botha
 Mnr. J. L. du Toit
 Prof. G. K. Engelbrecht
 Mnr. W. D. Fuchs
 Dr. J. W. Grossert
 Ds. J. C. Jansen
 Mnr. R. J. Kelder

Mnr. J. Koornneef
 Dr. W. A. Krige
 Mnr. P. J. le Roux
 Mnr. H. Lith
 Mnr. en Mev. C. Lombard
 Prof. en Mev. H. P. Malan
 Mev. E. M. Naude
 Mnr. Z. J. Nel
 Prof. G. C. Oosthuizen
 Dr. J. J. Pauw
 Mnr. L. M. Simon
 Mnr. M. S. Strydom
 Mnr. P. H. Thomas
 Mnr. en Mev. J. S. van Heerden
 Mnr. C. J. van Zyl
 Mnr. J. J. van Zyl
Durbanville
 Mev. M. A. Brink
 Mnr. P. J. Dreyer
 Mnr. N. J. le Roux
 Adv. en Mev. F. van Z. Smit
 Mev. C. M. E. Squier
 Mnr. M. J. Stewart
 Mnr. J. J. F. Tolken
 Mnr. E. S. Vorster
Edenburg
 Mej. M. C. Greyling
 Mnr. G. J. V. W. Loubser
Edenvale
 Mnr. en Mev. P. M. Goss
 Mnr. L. J. Nel
Eendekuil
 Mnr. H. A. C. Hanekom
Eikenhof
 Mnr. P. W. S. Schumann
Elliot
 Dr. C. J. Carstens
 Mej. H. J. van Wyk
Empangeni
 Mnr. P. de Waal
 Dr. en Mev. L. J. Fourie
 Ds. M. H. O. Kloppers
 Prof. en Mev. J. G. J. Visser
Engcobo
 Ds. J. G. Rossouw
Engeland
 Mnr. en Mev. R. Lamont Smith
Epping
 Mnr. A. N. Starke
Ermelo
 Mev. M. F. Buhrmann
 Mnr. D. P. du Plessis
 Mnr. C. A. Janson
 Mnr. C. E. Malherbe
Eshowe
 Mnr. H. L. Bosman
 Mnr. C. Gerber
Estcourt
 Mev. A. E. Bouwer
 Mnr. C. J. Kitshoff
Excelsior
 Dr. en Mev. E. T. Loftus
Faure
 Dr. R. Pretorius
Fauresmith
 Ds. R. P. B. Erasmus
 Mnr. J. Hauptfleisch
 Mnr. P. H. Laubscher
 Mnr. C. H. S. van Deemter
 Mej. J. P. van der Merwe
Ficksburg
 Mev. A. J. de Wet
 Mnr. W. du Toit
 Mnr. G. A. C. Kuschke
 Dr. T. J. Schwartz
 Ds. A. Stockenstrom

Fochville
 Ds. W. J. Rabie
 Mev. M. L. Swart
Fort Beaufort
 Mnr. en Mev. H. G. Greeff
 Mnr. en Mev. J. L. Luttig
 Mnr. en Mev. I. G. Malan
 Mnr. en Mev. J. N. Malan
 Mnr. en Mev. J. D. A. Smit
Frankfort
 Mnr. P. H. O. C. Heine
Frankryk
 Kol. P. M. Hanekom
Franschhoek
 Ds. J. C. Malan
 Mnr. en Mev. S. P. Malherbe
 Ds. en Mev. G. du T. Muller
 Mev. S. P. Rabie
 Mev. A. Strauss
Fraserburg
 Mev. C. E. van Schalkwyk
 Mnr. C. Verdoes
Gansbaai
 Ds. M. C. Kitshoff
George
 Mej. N. Bezuidenhout
 Dr. H. L. K. du Toit
 Mnr. en Mev. C. J. Geldenhuys
 Mnr. W. J. Grebe
 Mnr. J. C. Heunis
 Mnr. G. P. Kellerman
 Mnr. en Mev. A. D. Luckhoff
 Mnr. en Mev. A. T. Ross
 Mev. A. J. M. Scholtz
 Mnr. R. van R. Steytler
 Dr. en Mev. W. S. van der Westhuizen
 Mnr. T. A. van Eeden
 Mnr. M. J. N. van Tonder
 Kapt. T. U. van Zyl
 Mnr. A. K. Visser
 Mnr. G. N. Visser
 Mev. C. G. Watts
 Mnr. P. Wiggert
 Mnr. L. Widd
Germiston
 Dr. W. J. Bruwer
 Mnr. J. S. Els
 Mnr. D. Louw
 Mnr. E. B. Smit
Glen
 Mnr. en Mev. A. J. Liebenberg
 Mnr. J. C. van der Walt
Glencoe
 Ds. J. H. de S. Roos
Gobabis
 Mnr. J. A. van Zyl
Goodwood
 Dr. en Mev. G. Bam
 Mnr. N. J. Bornman
 Mnr. S. J. R. le Roux
 Mnr. J. S. Pepler
 Mej. E. van der Walt
Gordonsbaai
 Mev. E. C. Kirsten
 Ds. M. J. Kritzinger
 Mnr. G. G. Miller
Graaff-Reinet
 Mnr. M. J. F. Appel
 Mnr. C. Chapman
 Mnr. en Mev. J. Fourie
 Mnr. C. D. N. Gouws
 Mnr. J. H. Grobbelaar
 Mev. D. M. Kingwill
 Mnr. H. M. C. Kirsten
 Mnr. en Mev. W. S. Looek
 Dr. J. E. Louwrens
 Mev. M. I. Meintjies
 Mnr. P. J. Strydom

Mev. C. A. Stulting
 Mnr. J. A. Theron
 Mej. E. J. Uys
 Mnr. M. J. van der Merwe
 Mnr. W. J. van Wyk
 Mnr. H. C. Viljoen
 Mev. M. H. Whaley
Grabouw/Elgin
 Mnr. C. O. S. Boome
 Mnr. en Mev. D. Hofmeyr
 Mnr. H. J. J. Louw
 Ds. J. S. Louw
 Mnr. P. Reuvers
 Mnr. A. B. Rust
 Mnr. H. J. Stemmet
Grahamstad
 Mej. E. D. Bosch
 Mnr. J. C. E. Bouwer
 Mnr. H. P. Deas
 Mnr. C. C. Heunis
 Dr. M. L. Truu
Greytown
 Mnr. P. J. J. Crowe
 Mej. R. T. M. Dittrich
 Mnr. M. C. van Rooyen
Griekwastad
 Ds. W. J. B. Cloete
Grobblersdal
 Mnr. J. J. de Kock
Groot Brakrivier
 Mnr. A. Op't Hof
Grootfontein
 Ds. en Mev. H. T. S. Page
Hankey
 Ds. G. R. van Rooyen
Hanover
 Ds. en Mev. J. H. Basson
Hartswater
 Mnr. en Mev. D. F. J. Louw
 Mnr. N. H. Terblanche
Heidelberg K.P.
 Ds. J. A. Hurter
 Mnr. A. N. Oelofse
 Mnr. N. Uys
 Mev. J. A. van Niekerk
 Mnr. W. J. Wessels
Heidelberg Tvl.
 Dr. en Mev. A. E. F. Bosman
 Mnr. J. F. Kirsten
 Mnr. P. H. Langenhoven
 Ds. T. A. Theron
Heilbron
 Mev. E. M. Bossert
 Mnr. C. J. van der Merwe
Hennenman
 Mev. A. E. Beyers
 Ds. S. J. Norval
Hermanus
 Mnr. B. J. L. Joubert
 Mnr. P. Malherbe
 Mnr. B. Strydom
 Mnr. N. J. van den Heever
 Mev. E. M. van Wyk
Herman
 Mnr. en Mev. F. J. le Roux
Hobhouse
 Mej. M. M. du P. le Roux
Holland
 Mnr. W. H. de Wet
Hoopstad
 Mnr. G. L. de Wet
Hopefield
 Ds. L. D. D. Emslie
 Mnr. D. J. Hattingh
 Mnr. en Mev. F. J. Mostert
Hopetown
 Mnr. H. F. Daniels

Mnr. J. C. van der Walt
Humansdorp
 Mnr. E. J. Gerrits
 Mnr. en Mev. P. L. Mouton
Irene
 Dr. en Mev. C. H. de C. Murray
 Mnr. en Mev. R. T. Naude
Italië
 Mnr. C. S. Niemann
Jan Kempdorp
 Mev. U. Sievers
Jansenville
 Mnr. J. D. Nel
Jeffreysbaai
 Kmdt. en Mev. J. C. Muller
 Mnr. en Mev. J. R. H. Oosthuizen
Johannesburg
 Mnr. en Mev. J. G. Andersen
 Mnr. en Mev. F. J. W. Barnard
 Mnr. F. W. Biesenbach
 Mnr. C. Bosch
 Mnr. A. J. Botes
 Dr. M. van der M. Bouwer
 Mnr. en Mev. R. G. Boyton-Lee
 Mnr. B. W. Burman
 Mnr. J. E. Charter
 Mnr. en Mev. R. Clark
 Mnr. F. Coetzer
 Mnr. M. M. C. Crous
 Mnr. W. A. de Beer
 Mev. C. E. de Jager
 Mnr. P. W. G. de Jager
 Mnr. A. E. de Klerk
 Mnr. C. G. de Kock
 Mnr. B. J. G. de la Bat
 Mnr. en Mev. D. J. de Villiers
 Mnr. en Mev. P. H. de Villiers
 Mnr. en Mev. M. T. de Waal
 Ds. en Mev. J. J. Driescher
 Mnr. D. J. du Preez
 Mnr. J. C. du Toit
 Mnr. A. D. Erlank
 Dr. en Mev. W. P. Esterhuysen
 Mnr. en Mev. W. Fullard
 Mnr. en Mev. B. Geldenhuys
 Mnr. D. Gevisser
 Mnr. G. S. Giles
 Mnr. en Mev. B. Goosen
 Mnr. J. W. Gosling
 Mnr. A. S. F. Gous
 Mev. M. M. Hattingh
 Mev. C. A. Hauptfleisch
 Mnr. H. Hendriks
 Mev. A. de la R. Hinze
 Mnr. en Mev. A. P. Janzen
 Dr. C. F. Krige
 Ds. en Mev. P. P. le Roux
 Mnr. D. W. Leeson
 Dr. H. C. Liebenberg
 Mnr. en Mev. S. Lotz
 Mnr. J. J. Loubser
 Mnr. en Mev. J. B. Z. Louw
 Mnr. en Mev. J. P. Ludick
 Mnr. A. Malan
 Mnr. en Mev. A. S. Malan
 Mnr. N. J. Marincowitz
 Mnr. en Mev. N. A. Marshall
 Mnr. en Mev. T. P. Meintjes
 Mnr. F. S. Meisenholl
 Mnr. R. Mervis
 Ds. J. G. Moolman
 Mnr. en Mev. M. J. Oosthuizen
 Mnr. en Mev. J. G. S. Otto
 Prof. J. R. Pauw
 Ds. en Mev. A. J. Pienaar
 Dr. C. T. Potgieter

United-dividende beweeg'n reusestap opwaarts!

Nuwe dividendkoers nou aangebied ...

8,5% p.j.
Opbetaalde
Vaste-
termyn-
aandeel*
(gewaarborg vir 5 jaar)

8,0% p.j.
Opbetaalde
Onbepaalde-
termyn-
aandeel*

8,5% p.j.
Vaste
Deposito's-
24 maande
of langer
12-23 maande:
8,0% p.j.

6,5% p.j.
Spesiale
Spaar-
rekeninge
op daaglikse saldo
Minimum saldo
siegs R200.

* Met belastingtoegewings van tot 100%

United

BOUVERENIGING

Bates oorskry R1 300 000 000 Reserwes oorskry R40 000 000

Sekuriteit is daardie United-gevoel.

EW 1145362 A

Mnr. F. F. Pratt
Mnr. J. F. Pretorius
Dr. en Mev. P. C. Pretorius
Mnr. J. S. Rabie
Mnr. H. B. Rademeyer
Mnr. en Mev. G. D. Roos
Dr. G. E. N. Ross
Mnr. J. P. S. P. Sadie
Mnr. P. H. Schmuhl
Mnr. W. L. van R. Scholtz
Mnr. C. Slabbert
Ds. H. J. C. Snijders
Mej. W. C. Spies
Mev. C. W. Stafleu
Mnr. G. M. Steyn
Mnr. F. J. Stiglingh
Prof. R. L. Straszacker
Prof. N. B. Strydom
Mnr. en Mev. J. J. Swart
Mnr. J. Theron
Mnr. W. H. Toerien
Dr. M. van den Berg
Ds. en Mev. A. P. van der Colf
Dr. J. A. van der Merwe
Mnr. O. W. van der Westhuysen
Mnr. en Mev. G. P. J. van Dyk
Mnr. B. van Eck
Mnr. en Mev. J. A. van Huys-
steen
Mnr. en Mev. P. van B. van Nie-
kerk
Dr. J. J. van Onselen
Mnr. P. L. J. van Rensburg
Mev. E. S. van Schouwen
Mnr. A. J. J. Visser
Mnr. C. A. Visser
Dr. A. A. von Maltitz
Mnr. H. Wolfaardt
Mnr. B. Wunsh
Kaapstad
Mnr. J. T. Albertyn
Mnr. J. A. Baard
Mnr. F. H. Badenhorst
Mnr. W. J. Biesenbach
Mnr. O. B. Binedell
Mnr. en Mev. H. C. Biersch
Mnr. M. C. Carinus
Mej. J. G. Cillie
Mnr. P. J. Cillie
Mnr. en Mev. S. J. V. Cillie
Mnr. en Mev. G. P. Cloete
Mnr. A. Conradie
Mnr. en Mev. F. D. Conradie
Ds. en Mev. J. D. Conradie
Mnr. D. W. de Beer
Mej. B. M. Dreyer
Mnr. D. G. du Plessis
Mnr. D. M. du Preez
Mnr. en Mev. H. W. du Toit
Mnr. en Mev. J. D. du Toit
Mnr. P. J. Fairhead
Sy Edele en Mev. J. J. Fouché
Mnr. J. J. Geldenhuys
Mnr. J. Gerber
Dr. L. Green
Dr. G. H. Hansmann
Mnr. P. S. Hazell
Mnr. M. J. Hough
Mnr. F. le R. Hugo
Mnr. C. J. F. Human
Mnr. F. J. Human
Mnr. P. Hundesmarck
Mnr. H. J. Jacobs
Adv. T. E. Kleynhans
Mnr. F. L. Knoetze
Mnr. E. B. Kruger
Adv. en Mev. A. J. Lategan

Dr. W. G. le Roux
Mnr. L. A. S. Lemmer
Mnr. J. C. Leonhardt
Mnr. J. G. V. H. Louw
Mnr. J. J. Lutz
Mnr. G. D. Malan
Mnr. J. J. Marais
Mnr. J. J. Matthee
Mnr. L. V. Mohr
Mnr. S. E. Mostert
Mnr. B. Olivier
Mnr. F. J. J. Pentz
Mev. A. A. Pretorius
Mnr. J. D. Retief
Mnr. F. S. Robertson
Mnr. N. J. Roodt
Dr. P. E. Rousseau
Mnr. A. F. Rust
Mnr. J. A. B. Schreuder
Mnr. J. H. T. Schreuder
Mnr. en Mev. J. A. J. Slabbert
Ds. A. P. Smit
Mev. D. E. Smit
Mnr. S. Theron
Mnr. en Mev. W. Theron
Mnr. en Mev. J. H. Uys
Mnr. F. J. van der Merwe
Mnr. I. van der Merwe
Mnr. en Mev. P. J. van der
Merwe
Mnr. P. T. van der Merwe
Mnr. P. J. J. van der Walt
Ds. en Mev. J. G. J. van Vuuren
Mnr. C. H. van Zyl
Mnr. D. J. A. van Zyl
Adv. J. J. M. van Zyl
Mnr. en Mev. W. C. Vermeulen
Adv. W. L. Verschuur
Mnr. A. W. S. Visagie
Mej. H. E. Voigts
Sy Edele Dr. en Mev. B. J.
Vorster
Mnr. G. N. Wagener
Mnr. B. N. Walsh
Dr. en Mev. P. A. Weber
Mnr. P. Worthington-Smith
Kakamas
Mej. L. Buitendag
Mnr. R. K. Oosthuizen
Mnr. F. J. Strauss
Mnr. F. C. Sutherland
Mnr. J. L. van der Riet
Mnr. C. F. van Rensburg
Oud-Matie en Ouers Saamtrek
(Kakamas en Keimoes)
Kalkrand
Ds. I. L. Ferreira
Karasburg
Mnr. J. Kotze
Kareedouw
Ds. W. Greeff
Mnr. en Mev. R. S. Nortje
Keetmanshoop
Ds. en Mev. J. R. Nel
Mev. E. M. M. Oberholzer
Mnr. O. V. Plichta
Keimoes
Mev. H. Brink
Mej. M. Gerber
Mej. P. Hough
Mnr. F. J. van Zyl
Kempton Park
Mnr. en Mev. G. L. du Preez
Dr. en Mev. G. N. Louw
Mej. S. J. Marx
Mnr. B. J. Nel
Mnr. J. P. Prins

Mnr. D. J. van den Berg
Mej. M. G. J. van Rensburg
Mnr. F. J. J. Viljoen
Kenhardt
Mnr. P. D. du Toit
Mnr. H. J. Laubscher
Kenilworth
Mnr. E. J. Greenstein
Kestell
Mnr. en Mev. D. M. C. Smit
Kimberley
Ds. C. Albertyn
Mnr. en Mev. J. F. Cairns
Mnr. J. A. Coffee
Mev. E. P. de Vos
Mev. E. J. Genis
Mnr. G. M. Joubert
Mej. K. M. Lawrie
Mev. E. E. H. Linde
Mnr. J. S. Maritz
Mej. S. J. Oberholzer
Mnr. en Mev. A. P. Potgieter
Kmdt. en Mev. B. Redelinghuys
Mnr. L. Schoonees
Mnr. en Mev. A. J. Steyn
Mnr. en Mev. T. A. T. Theron
Mnr. D. W. M. van der Merwe
Mev. J. van der Wall
Dr. J. D. Visser
Mev. R. S. de W. Wiltshire
King William's Town
Mnr. A. J. Burger
Mnr. en Mev. A. L. du Pisani
Mnr. en Mev. C. Kromhout
Mnr. P. B. A. Laing
Ds. en Mev. F. S. Marincowitz
Mnr. D. Smit
Kirkwood
Mnr. G. J. Bouwer
Mev. A. M. Dorfling
Dr. en Mev. J. J. Malherbe
Mnr. D. F. Marais
Mnr. J. C. Potgieter
Mnr. en Mev. J. J. Swart
Mnr. S. van Rooyen
Klapmuts
Dr. L. G. Swart
Kleinmond
Ds. en Mev. J. P. du Plessis
Mnr. G. S. Louw
Ds. P. W. J. van Jaarsveld
Klerksdorp
Dr. en Mev. J. S. Coetzee
Ds. en Mev. E. Ellis
Mev. A. V. Gericke
Mnr. N. J. Nel
Ds. H. L. N. van den Worm
Klipplaat
Mnr. en Mev. C. J. Augustyn
Mnr. F. P. van der Merwe
Kloofsig
Mnr. G. F. M. Spies
Knysna
Mnr. I. H. Burger
Mnr. J. le Brasseur
Mnr. N. J. Marais
Mnr. W. H. van der Merwe
Mej. M. van Rooyen
Koegasbrug
Mnr. E. J. Hendrikse
Koelenhof
Mev. V. A. de Groot
Ds. G. de Vos
Mnr. en Mev. J. N. Gerber
Mnr. en Mev. F. J. Malan
Kokstad
Mnr. en Mev. R. R. Mitchell

Komatipoort
Ds. H. Theron
Komga
Ds. J. J. H. Hattingh
Koppies
Ds. N. F. P. Burger
Kraaifontein
Mnr. M. S. Louw
Kroondal
Mnr. H. E. A. Behrens
Kroonstad
Mnr. M. D. Bester
Mnr. W. H. Boshoff
Mnr. en Mev. L. R. Botha
Mnr. J. H. Brink
Mej. H. Ellmer
Ds. L. J. Heyns
Mnr. en Mev. P. J. Hugo
Mev. M. E. Nell
Mnr. H. C. van Niekerk
Mev. M. E. van Wezel
Mnr. en Mev. C. J. Zaaianan
Krugersdorp
Mnr. A. P. V. Louw
Mej. E. M. Naude
Kuilsrivier
Mnr. R. B. Engela
Mnr. C. N. L. le Grange
Mnr. P. J. Marais
Ds. en Mev. J. F. van Wyk
Kuruman
Mnr. P. R. E. Botha
Mnr. A. G. de Waal
Mev. A. Esterhuyse
Ladismith K.P.
Mnr. J. A. Baard
Mnr. F. P. R. de Kock
Mnr. M. J. D. Delport
Mnr. J. A. A. Engelbrecht
Mnr. en Mev. W. T. Oosthuysen
Mnr. G. Schoonees
Mnr. W. J. van der Merwe
Ladysmith Natal
Ds. N. W. Pentz
Laingsburg
Mnr. en Mev. E. B. de Vries
Mnr. F. C. du Bois
Ds. P. E. du Toit
Mnr. C. A. van Wyk
Langebaan
Mnr. N. A. Blanckenberg
Leeu-Gamka
Ds. W. J. van der Merwe
Leeudoringstad
Mnr. P. J. Grobbelaar
Libertas
Mev. A. M. Heyns
Lichtenburg
Mnr. H. D. Andrag
Mev. A. S. B. Naude
Mnr. en Mev. T. J. Roos
Louis Trichardt
Mnr. D. J. Muller
Loxton
Mev. D. A. Wagner
Luckoff
Mnr. C. J. Lombaard
Lutzville
Mnr. J. A. J. Baard
Mej. B. M. de Jager
Mnr. B. du T. Verster
Lydenburg
Mnr. F. P. du Toit
Ds. en Mev. A. H. Louw
Mnr. en Mev. J. A. Smuts
Maclear
Ds. J. G. F. Roelofse

- Mafeking**
Mev. N. J. Davel
Mnr. A. W. Dill
Maitland
Dr. A. A. L. Albertyn
Mnr. H. J. Erlank
Mej. S. Porgieter
Mnr. M. C. van Wyk
Malawi
Ds. en Mev. C. J. Burger
Ds. en Mev. P. R. Smit
Malelane
Dr. F. R. L. Baard
Malmesbury
Dr. A. S. Meyer
Dr. en Mev. W. P. Oberholster
Mnr. E. W. Pienaar
Ds. W. van der W. Rautenbach
Mnr. J. H. W. Slabber
Dr. P. Vermeulen
Mnr. H. J. Wessels
Margate
Ds. en Mev. A. Smit
Mariental
Mnr. J. J. Burger
Dr. O. Frielingsdorf
Mnr. en Mev. D. C. Hamman
Mnr. D. J. Strauss
Ds. en Mev. E. N. Venter
Marquard
Mnr. en Mev. L. J. de Wet
Mnr. en Mev. H. Ten Cate
Matatiele
Mev. H. J. Nel
McGregor
Mnr. en Mev. L. van W. Horn
Merriman
Mev. M. Ackermann
Merweville
Ds. P. de V. Muller
Middelburg K.P.
Mnr. J. A. A. Baard
Mev. A. M. Basson
Mnr. en Mev. G. J. Erasmus
Dr. en Mev. J. E. Nel
Dr. A. J. Siepker
Middelburg Tvl.
Mnr. J. H. Malherbe
Mnr. en Mev. C. J. Taljaard
Milnerton
Mej. C. J. de Kock
Mnr. en Mev. H. B. du Toit
Mnr. J. A. Herholdt
Modderivier
Mnr. J. F. Naudé
Montagu
Dr. T. U. Alston
Mnr. E. J. J. Basson
Mnr. en Mev. W. J. Basson
Ds. en Mev. F. F. J. Brand
Mev. M. M. Burger
Dr. M. Burmeister
Dr. S. Ferreira
Dr. en Mev. J. E. Kellerman
Mnr. H. F. O'Kennedy
Ds. en Mev. J. A. C. Weideman
Moorreesburg
Mej. J. A. E. Anderson
Mnr. F. Bester
Mnr. P. J. Hager
Mej. J. Hitge
Ds. C. J. Hugo
Mev. A. S. J. Kellerman
Mej. C. J. Kroukamp
Mnr. J. M. Loots
Mnr. en Mev. D. F. R. Roux
Mnr. D. J. Strydom
Mnr. F. C. Truter
Mnr. en Mev. H. A. Warnich
Mosselbaai
Mnr. D. F. Badenhorst
Mnr. J. F. Bosch
Ds. W. J. Human
Mnr. en Mev. J. C. Oosthuizen
Mev. A. C. L. Stroebel
Mnr. M. N. van Deventer
Mowbray
Mej. L. van der Westhuizen
Mtubatuba
Mev. C. G. van Heerden
Muldersvlei
Mnr. J. L. Esterhuysen
Murraysburg
Mnr. C. F. Conradie
Mnr. J. van der S. de Villiers
Mnr. en Mev. S. D. Naude
Dr. A. W. van Zyl
Nababeep
Mnr. C. N. J. Carstens
Mnr. G. J. Coetzee
Ds. I. B. Fourie
Mev. H. A. Muller
Mnr. D. van Zyl
Mnr. en Mev. W. J. Vermeulen
Nelspruit
Mnr. en Mev. J. du T. Deetlefs
Mnr. en Mev. B. J. Krige
Mnr. P. L. Maré
Mnr. A. D. Perold
Mnr. en Mev. D. D. Serfontein
Mnr. R. van S. van der Merwe
New Amalfi
Mnr. en Mev. P. G. Heyns
Newcastle
Mnr. J. L. Hough
Mej. H. C. Muller
Ngqeleni
Ds. en Mev. W. J. Fourie
Nieu-Bethesda
Ds. en Mev. O. A. Cloete
Nieuwoudtville
Mnr. E. J. J. Brand
Mnr. E. A. Buhr
Mev. M. J. E. Louw
Noupoort
Mnr. A. Bekker
Mev. D. C. Stander
Nuweland
Mej. M. E. Basson
Mnr. L. Knoetze
Mnr. G. T. Minnaar
Ds. en Mev. J. N. F. O'Kennedy
Dr. G. F. Rohm
Mev. F. E. Wessels
Nuwerus
Mnr. C. H. S. Coetzee
Mnr. J. S. Pereira
Nylstroom
Dr. en Mev. J. F. Kearney
Mev. A. J. Kok
Okahandja
Mnr. P. J. Pretorius
Mnr. N. J. V. Rabie
Olifantshoek
Ds. W. H. Kleyn
Mnr. en Mev. W. A. L. Visagie
Omaruru
Mnr. F. K. Zapke
Oos-Londen
Mnr. I. S. Bakkes
Mnr. E. A. Bartel
Mnr. F. P. J. Botha
Mnr. en Mev. C. B. Büchner
Mnr. P. G. Cooper
Ds. H. A. de Wet
Mnr. en Mev. I. P. du Toit
Mnr. D. O. Feldtman
Mnr. O. J. Fourie
Mej. S. C. V. Groenewald
Dr. en Mev. L. P. Hüsselmann
Mev. J. F. Knickelbein
Dr. D. H. le Clus
Mev. A. Lincker
Dr. en Mev. S. J. Luckhoff
Dr. en Mev. F. B. Malan
Mnr. en Mev. C. P. F. Marais
Mnr. D. Marren
Mnr. C. D. Marx
Dr. P. J. Mitchell
Mnr. D. J. Nel
Mnr. A. Olivier
Mnr. J. Preuyt
Dr. en Mev. A. L. Smit
Mnr. N. J. Smit
Mnr. M. P. F. Snyman
Mev. A. E. Spies
Mej. H. M. Swanepoel
Mnr. H. L. Terblanche
Dr. G. J. van Lill
Ds. A. P. Viljoen
Mnr. N. Vlok
Mev. A. M. Wend
Oshakati/Ondangua
Mnr. en Mev. J. M. de Wet
Mev. M. M. Gildenhuys
Dr. J. A. Koch
Mnr. P. J. le Roux
Otiwarongo
Ds. H. J. Klem
Mnr. J. M. van der Merwe
Oudtshoorn
Mnr. en Mev. M. J. Bekker
Mnr. en Mev. A. J. G. Burger
Mnr. F. W. Conradie
Ds. E. J. J. Dippenaar
Dr. en Mev. M. A. S. Grundlingh
Mnr. C. W. Heunis
Mnr. J. D. Hyman
Mnr. G. P. Kleyner
Mnr. J. A. C. Koorts
Mnr. O. J. Kruger
Mev. F. W. Stuhlinger
Mev. A. Swart
Mnr. J. J. Swart
Outjo
Mnr. en Mev. A. E. Esterhuysen
Ds. A. J. Etsebeth
Paarl
Mnr. P. J. Becker
Mnr. D. van der M. Benade
Mnr. W. de K. Beukes
Dr. E. F. Beukman
Mnr. G. S. Bosch
Mnr. J. H. P. Botha
Mej. E. M. Conradie
Mnr. D. T. de Jager
Mnr. en Mev. J. W. de Jager
Mnr. A. H. de Vries
Dr. C. G. de Vries
Dr. en Mev. A. J. du Toit
Mnr. D. F. Q. du Toit
Ds. A. J. C. Erwee
Mnr. O. J. Fourie
Mej. J. P. Hoffman
Mej. H. J. Horne
Mev. C. C. Hougaard
Mnr. D. J. M. Jordaan
Mnr. F. J. Joubert
Mnr. J. D. Kirsten
Mnr. G. J. Kriel
Mej. E. S. U. Kritzingen
Mnr. en Mev. P. L. la Grange
Mnr. J. B. le Roux
Mnr. T. J. W. Louw
Mev. C. M. Lubbe
Mnr. D. B. Malan
Mnr. en Mev. W. C. Malan
Ds. S. Marais
Mnr. en Mev. J. W. H. Meiring
Mej. M. I. A. Münchmeyer
Mnr. J. J. G. L. Nel
Mej. J. M. Nel
Dr. en Mev. P. A. Rens
Mnr. en Mev. M. H. J. Uys
Mnr. S. W. B. van der Merwe
Mnr. J. W. van der Poel
Mev. M. E. van der Spuy
Mnr. J. P. J. van der Westhuizen
Mnr. J. P. van Dyk
Mnr. S. van B. van Niekerk
Mnr. en Mev. D. le R. van Tonder
Mnr. R. J. Widdicombe
Parow
Mnr. en Mev. B. N. A. Coetzee
Mnr. P. S. Fourie
Mnr. en Mev. D. V. Horn
Mev. Y. C. Janssen
Mev. E. C. Lombard
Mnr. F. C. Palm
Mnr. M. Rode
Mev. E. E. Slabber
Mev. C. G. Swart
Mnr. en Mev. L. K. Truter
Ds. C. J. van Lill
Ds. en Mev. W. van Zyl
Mej. E. M. L. Volsteedt
Parys
Dr. A. S. V. Barnes
Mnr. C. H. Loubser
Mnr. G. S. Pretorius
Mej. S. C. A. Toerien
Petrus Steyn
Dr. H. L. Frielingsdorf
Petrusville
Mnr. en Mev. J. R. Rademeyer
Phalaborwa
Mnr. J. J. Breitenbach
Mev. M. M. Crowther
Mnr. J. S. Fourie
Mnr. en Mev. L. M. Pompe V. Meerdervoort
Mnr. F. C. Trollip
Mnr. V. E. Viljoen
Philadelphia
Mnr. J. M. de Kock
Philippolis
Mev. E. Kolver
Philipstown
Mnr. F. J. Zeelie
Pietermaritzburg
Ds. C. Colyn
Adv. D. J. de Villiers
Mnr. en Mev. J. B. G. Ferreira
Mnr. D. F. Frahm-Arp
Mnr. H. Haigh
Mnr. en Mev. W. W. B. Havemann
Mnr. J. H. Holley
Mnr. J. H. Kritzingen
Dr. en Mev. L. C. le Roux
Mej. S. M. le Roux
Dr. M. A. Loos
Mnr. C. J. Marais
Mnr. C. W. Marwick
Adv. en Mev. P. E. Roux
Mnr. en Mev. J. C. Sadie

Adv. P. J. van der Walt
Mnr. M. K. R. van Huyssteen
Mnr. A. D. van Rensburg
Dr. F. A. J. van Rensburg
Mnr. J. A. L. van Rensburg
Mnr. T. P. C. van Robbroeck
Mnr. W. J. van Schalkwyk
Dr. B. van Staden
Mnr. P. A. L. van Tiddens
Mev. C. M. J. van Vuuren
Mnr. J. F. van Wyk
Mev. A. T. J. van Zyl
Mnr. A. Veldsman
Mnr. J. B. C. Vermeulen
Mnr. J. E. M. Verwey
Mnr. F. Viljoen
Mnr. en Mev. P. J. Viljoen
Mnr. D. V. Webb
Mnr. en Mev. G. F. M. Wessels
Mej. M. C. White
Mev. A. Wilsenach
Mnr. R. B. Zaaiman
Prieska
Mnr. en Mev. M. Carr
Mnr. F. J. S. du Toit
Mev. M. K. du Toit
Ds. W. F. Jordaan
Mnr. en Mev. S. Lombard
Dr. en Mev. J. W. Mostert
Mnr. A. W. van Zyl
Primrose
Ds. en Mev. C. S. Hattingh
Prins Albert
Mnr. M. D. J. Odendaal
Protom K.P.
Mev. J. E. Giliomee
Queenstown
Mev. C. Bernard
Mnr. J. H. Stapelberg
Randburg
Mev. L. Ackermann
Mnr. J. D. L. Kruger
Mnr. T. J. V. Lochner
Mnr. J. C. Schabert
Dr. T. Viljoen
Randfontein
Mnr. T. van der Walt
Rawsonville
Mnr. L. J. de Jongh
Mnr. H. G. Myburgh
Mnr. en Mev. D. J. Richter
Mnr. en Mev. H. L. Steyn
Mnr. en Mev. G. Visser
Rehoboth
Mnr. W. G. Henckert
Reitz
Dr. en Mev. C. H. Lacoek
Mnr. M. W. van Wyk
Reivilo
Mnr. J. J. P. Mostert
Mnr. E. Theron
Rhodesië
Mnr. J. Dyason
Richmond
Mev. E. Crouse
Ds. C. A. van der Merwe
Mev. H. F. Visser
Mnr. S. W. Vorster
Riebeek-Kasteel
Mnr. H. J. Bruwer
Mnr. J. Bruwer
Riebeek-Wes
Mev. C. M. du Toit
Mev. A. S. Mouton
Mnr. W. J. van Aarde
Mev. A. H. Walters

Rietpoel
Mev. C. du Plessis
Riversdal
Mnr. D. C. Blom
Mnr. J. de W. Carstens
Mnr. J. C. Goosen
Mnr. en Mev. P. D. K. Hagen
Mnr. en Mev. J. H. Hofmeyr Jr.
Mnr. en Mev. M. Kloppers
Mnr. J. P. Malan
Mnr. en Mev. A. J. Nigrini
Mnr. D. de V. Rainier
Mnr. B. Swart
Riviersonderend
Ds. G. J. N. Maas
Robertson
Mnr. en Mev. R. van R. Barry
Mnr. D. van der B. Bothma
Mev. A. de Wet
Mnr. A. P. de Wet
Mnr. G. H. du Toit
Regter C. G. Hall
Mnr. C. E. Kannenberg
Mnr. en Mev. B. J. Kloppers
Mev. E. M. Loubser
Mnr. P. D. Palm
Mnr. J. H. Pienaar
Dr. G. J. Rossouw
Mnr. J. D. Rossouw
Mej. L. C. Swart
Mnr. en Mev. G. J. van Zyl
Mnr. en Mev. P. A. van Zyl
Ds. G. A. Weich
Rondebosch
Dr. T. B. Barlow
Mej. L. Baumbach
Mnr. en Mev. G. Boonstra
Dr. en Mev. G. C. L. Brummer
Prof. W. de Vos
Mev. A. G. Gibberd
Dr. P. Joubert
Mej. E. E. A. Pullen
Mnr. J. W. L. Truter
Roodepoort
Mnr. B. J. Groenewald
Dr. en Mev. J. C. Kriek
Mnr. A. H. Stander
Mnr. J. G. Syfert
Rosebank
Mnr. G. J. Joubert
Rundu
Ds. J. J. Fourie
Rust-Der-Winter Tvl.
Mnr. en Mev. P. C. Malan
Rustenburg
Mnr. G. W. F. Beukes
Prof. J. W. Daneel
Mnr. K. Joubert
Ds. J. C. Lamprecht
Mnr. en Mev. N. Nedereit-
mann
Dr. G. H. Roux
Mnr. D. K. B. van Velden
Sabie
Mnr. en Mev. M. J. A. Assad
Mej. I. P. Braak
Mnr. A. S. M. Grevelink
Mnr. P. J. A. Loseby
Dr. en Mev. D. P. van Velden
Mnr. en Mev. J. S. J. Venter
Mnr. M. J. Wessels
Saldanha
Mnr. J. A. Hofmeyr
Mnr. D. P. Neethling
Sandton
Mnr. J. L. Scholtz

Sasolburg
Mnr. J. J. P. Bezuidenhout
Mnr. J. D. Bosch
Dr. en Mev. G. de Wet
Mnr. en Mev. C. F. B. H. Ehlers
Dr. en Mev. J. D. Louw
Mnr. D. G. Malan
Mnr. en Mev. N. I. Marais
Mnr. C. P. T. Scholtz
Mnr. J. G. Stewart
Mnr. M. J. van Niekerk
Oud-Maties (Saamtrek)
Schoombee
Mnr. J. J. le Roux
Scottsville
Prof. C. H. Bornman
Senekal
Mev. J. Nel
Ds. J. L. du P. Raath
Mev. E. P. van Rooyen
Silverton
Ds. en Mev. P. K. Mentz
Ds. J. J. Schoeman
Prof. D. G. Steyn
Simondium
Dr. D. J. M. Terblanche
Simonstad
Luit. G. J. P. Burger
Kmdr. J. A. de Kock
Luit. en Mev. E. P. Groenewald
Kmdr. W. H. Kelly
Luit. D. J. Kotze
Kmdr. P. J. Muller
Sockmekaar
Mnr. J. H. L. van Niekerk
Somerset-Oos
Mnr. P. S. M. de Klerk
Ds. N. J. du Toit
Mnr. en Mev. J. A. Erasmus
Mnr. P. G. Marais
Mnr. S. J. H. van der Spuy
Mnr. en Mev. J. C. Vosloo
Somerset-Wes
Mnr. W. R. Adams
Mev. M. M. Broeksma
Mej. P. H. de Goede
Mnr. C. H. Grewar
Mnr. F. J. Greybe
Mev. M. Haarhoff
Dr. D. T. Morkel
Ds. en Mev. J. R. Murray
Mnr. J. J. V. Neveling
Ds. G. J. van der Merwe
Mnr. J. W. V. van der Spuy
Mnr. en Mev. P. J. Versfeld
Mnr. P. L. Wessels
Sovenga
Mnr. H. P. Buitendag
Prof. en Mev. R. Verloren van
Themaat
Springbok
Mev. S. M. Agenbach
Mev. M. A. Burger
Mnr. en Mev. C. H. de Beer
Mnr. F. A. Mostert
Mnr. W. J. Theron
Mej. M. M. van der Merwe
Mej. L. van Niekerk
Mev. M. M. van Niekerk
Springs
Mnr. J. D. Broberg
Mnr. T. G. Greeff
Mnr. W. O. Stiekema
Mnr. C. C. D. Theunissen
Dr. G. van Noort
Mnr. J. K. von Ahlften
St. Helenabaai

Mnr. D. W. J. le Roux
Standerton
Mnr. C. J. Dannhauser
Mev. N. Heymans
Mev. M. C. J. Swart
Stellenbosch
Mnr. R. L. Bardin
Dr. A. J. Beyleveld
Mnr. M. Botha
Mnr. J. J. Bruwer
Mnr. en Mev. R. M. Burema
Mnr. W. J. Carstens
Prof. en Mev. A. C. Cilliers
Mnr. R. P. Cluver
Ds. en Mev. W. S. Conradie
Mej. A. E. de Kock
Mnr. en Mev. S. de Kock
Dr. en Mev. J. E. de Villiers
Mnr. en Mev. T. T. de Villiers
Mnr. J. A. de Vries
Mnr. en Mev. J. A. L. de Waal
Mnr. D. du Preez
Mnr. en Mev. D. J. du Toit
Dr. en Mev. J. E. Erasmus
Dr. J. J. Fouché
Mej. J. Greeff
Ds. J. W. Hanekom
Dr. en Mev. D. J. Hattingh
Prof. K. W. Heese
Mnr. D. W. R. Hertzog
Prof. A. F. P. J. Heydorn
Prof. M. E. Jooste
Mnr. en Mev. B. D. Jordaan
Mnr. en Mev. J. G. Kroese
Dr. en Mev. C. F. Kruger
Mnr. en Mev. J. van der V. le
Roux
Prof. J. M. le Roux
Mnr. M. S. le Roux
Ds. en Mev. T. E. Lombard
Mej. G. J. Louw
Mnr. W. P. Lubbe
Prof. en Mev. F. E. J. Malherbe
Mnr. en Mev. P. G. Marais
Mnr. D. Moolman
Mev. H. Morrison
Mnr. R. M. Nicholson
Mnr. J. C. L. Oberholster
Mnr. H. C. Pauw
Mnr. J. J. Piek
Dr. W. J. Pienaar
Mnr. D. P. Pongracz
Mev. B. Pretorius
Prof. en Mev. S. J. Pretorius
Mnr. B. Rode
Mnr. D. A. Schoonees
Mnr. L. J. Schoonees
Mnr. C. A. W. Schumann
Prof. en Mev. C. G. W. Schumann
Mnr. A. A. Slabber
Ds. en Mev. M. D. J. Smith
Mev. H. E. Spottiswoode
Mnr. en Mev. J. J. Starke
Mnr. en Mev. H. M. Steyn
Mnr. C. J. Swanepoel
Mnr. en Mev. D. C. Swart
Mnr. H. C. Taylor
Mnr. en Mev. J. A. Theron
Mnr. J. P. Theron
Mnr. P. van der Merwe
Mnr. W. R. van der Merwe
Mnr. H. H. van der Spuy
Mnr. D. W. van der Zel
Mnr. J. S. van Niekerk
Mnr. L. J. P. van Niekerk
Dr. en Mev. J. C. J. van Vuuren
Mnr. en Mev. G. N. van Wyk

Mnr. J. J. B. van Zijl
Mnr. A. Viljoen
Dr. C. J. Visser
Mnr. R. A. F. von Hoeslin
Sterkstroom
Mnr. C. A. du Toit
Mev. L. V. Fuller
Mnr. D. J. W. Marais
Mnr. I. van Wyk
Steynsburg
Mev. E. S. D. du Plessis
Steytlerville
Mnr. G. N. Hayward
Stilbaai
Dr. O. R. van Eeden
Stilfontein
Mev. W. H. S. Bogenhofer
Strand
Mnr. en Mev. G. P. Basson
Mev. H. M. Bosman
Mnr. R. du Plessis
Mnr. D. du Toit
Mnr. P. J. Faasen Sr.
Ds. en Mev. P. de V. Grobbelaar
Mnr. J. M. Grobler
Mnr. F. V. Hanekom
Ds. D. P. V. Laurie
Ds. en Mev. J. W. Minnaar
Mev. F. Papendorf
Ds. en Mev. C. M. Pauw
Mnr. D. G. Roux
Mnr. en Mev. D. L. Staal
Mnr. E. G. van der Merwe
Ds. en Mev. P. M. van Heerden
Mnr. S. W. J. Verster
Mev. J. N. Vos
Strydenburg
Mev. J. Badenhorst
Mnr. J. Badenhorst
Sutherland
Ds. J. A. Nell
Swakopmund
Mnr. H. J. Böhlke
Mnr. en Mev. J. J. Fourie
Mnr. en Mev. J. Kruger
Swellendam
Mnr. B. A. Beukes
Mnr. M. C. Dippenaar
Mnr. en Mev. J. M. Kelly
Mnr. D. J. Kok
Ds. A. C. Loubser
Mnr. M. J. Steyn
Mnr. S. J. Streicher
Mev. C. J. Uys
Tarkastad
Mnr. en Mev. J. M. Bakkes
Mev. H. le Roux
Thaba Nchu
Ds. A. J. van Wijk
Thabazimbi
Mnr. P. J. le Roux
Theunissen
Mev. E. J. Bester
Dr. en Mev. A. D. Deetlefs
Mnr. D. J. Strauss
Thornton
Mnr. J. C. van Zyl
Tiervlei
Dr. en Mev. P. A. Henning
Ds. en Mev. J. H. Kock
Mnr. L. G. Potgieter
Ds. en Mev. J. T. de J. van Arkel
Dr. en Mev. C. van der Merwe
Ds. H. O. Viviers
Trompsburg
Ds. J. E. Terblanche
Tsumeb

Dr. P. A. Badenhorst
Mnr. en Mev. R. C. Böhme
Mnr. en Mev. E. van Z. Brand
Mnr. A. C. Cilliers
Mnr. R. Gevers
Mev. A. M. Gous
Mnr. J. Marais
Mnr. T. P. Philip
Tulbagh
Mnr. N. C. Goosen
Mnr. F. J. Steynberg
Mnr. J. A. Theron
Mnr. J. F. Theron
Mev. J. J. Theron
Tweeling
Mnr. P. J. P. Human
Tzaneen
Mnr. P. F. Freysen
Mnr. G. P. Smith
Mnr. F. H. C. van der Vyver
Uitenhage
Mev. A. S. Bergh
Mnr. A. H. de Vries
Ds. en Mev. P. J. de Vries
Dr. E. F. du Plessis
Ds. J. B. Greeff
Ds. F. J. Hay
Dr. en Mev. P. J. Jacobs
Mnr. D. E. T. le Roux
Mnr. en Mev. A. J. Muller
Mev. A. S. Naudé
Dr. G. E. Nel
Mnr. en Mev. J. R. H. Oosthuizen
Dr. en Mev. P. J. Rossouw
Mnr. J. G. Slabbert
Dr. en Mev. A. J. Snyman
Mev. M. H. Strydom
Mnr. E. H. Thompson
Umhlali
Prof. en Mev. E. G. Malherbe
Umtata
Mnr. en Mev. F. C. T. Coetzee
Mnr. P. J. de Klerk
Mnr. D. C. Kleinschmidt
Dr. W. M. Mansvelt
Mnr. A. van der Dussen
Umsinkulu
Mnr. E. W. Schroeder
Uppington
Mnr. F. G. Beytell
Mnr. G. J. Carr
Mnr. P. J. D. de Villiers
Mnr. en Mev. M. M. du Plessis
Dr. J. K. Eksteen
Mnr. C. Engelbrecht
Ds. en Mev. J. F. Fourie
Mev. P. M. Hoffman
Mnr. G. F. Hugo
Mnr. en Mev. P. G. Hugo
Mnr. L. W. Joubert
Mnr. G. F. J. Liebenberg
Mnr. J. A. C. Liebenberg
Mnr. J. F. Millar
Mnr. en Mev. A. Olivier
Ds. F. P. Papenfus
Mnr. P. G. Slabbert
Mnr. C. J. Smith
Mnr. en Mev. C. G. Theron
Mnr. S. J. van der Merwe
Ds. G. F. J. van Rensburg
Ds. I. H. Verster
Mnr. en Mev. I. J. Viljoen
V.S.A.
Mnr. P. R. Dietrichen
Vanderbijlpark
Ds. A. J. de Bruyn

Mnr. J. B. Hauptfleisch
Mnr. J. Kotze
Mnr. J. B. le Roux
Mnr. D. de W. Marais
Mnr. J. van H. Pretorius
Ds. H. C. Robbertze
Mnr. en Mev. W. J. Schaap
Mnr. T. K. Schmidt
Mev. B. van Rensburg
Mev. E. Verwoerd
Vereeniging
Mnr. A. J. O. de Kock
Mnr. J. P. G. du Plessis
Mnr. en Mev. A. J. Germishuys
Mnr. A. J. Greeff
Mnr. A. J. Husselmann
Mnr. G. P. Mills
Ds. en Mev. H. S. Pienaar
Mev. A. van Wyk
Mnr. F. G. J. Wiid
Verwoerdburg
Ds. J. F. P. Ebersohn
Mnr. en Mev. J. P. le Roux
Mnr. en Mev. G. E. D. Thierry
Victoria-Wes
Mnr. J. P. de Wet
Mev. M. J. van Heerden
Mnr. en Mev. G. D. van Schaikwyk
Mnr. P. R. Visser
Viljoenskroon
Mnr. F. K. Maré
Ds. en Mev. D. E. van Rensburg
Villiers
Mev. M. J. Pienaar
Villiersdorp
Mnr. en Mev. H. A. L. Loubser
Mnr. en Mev. A. J. van der Merwe
Mnr. en Mev. W. le R. van der Merwe
Virginia
Mnr. C. J. Steenkamp
Vishoek
Ds. en Mev. P. C. Potgieter
Vlottenburg
Mnr. D. C. van Velden
Volksrust
Mev. J. de Wet
Ds. en Mev. T. Maré
Voortrekkerhoogte
Ds. E. Harrington
Luit. A. H. Kritzingen
Kol. J. H. Rossouw
Kmdt. C. E. van den Berg
Vosburg
Mnr. C. G. Jansen van Rensburg
Mnr. H. A. Jansen van Rensburg
Vredefort
Dr. T. M. Wickens
Vredenburg
Mnr. L. A. Altling Mees
Mev. J. Brand
Mnr. P. P. Kotze
Mev. H. G. Steenkamp
Mnr. H. A. Vermaak
Vredendal
Mnr. G. H. T. Beukes
Mnr. A. J. Burger
Mnr. H. J. R. Burnett
Dr. J. C. Dreyer
Mnr. J. P. Kritzingen
Mnr. en Mev. P. H. Matthee
Dr. E. A. Nel
Mnr. J. A. F. van Zyl
Mnr. en Mev. J. J. Visser

Vrijzee
Mnr. O. Rode
Vryburgh
Ds. B. N. Fourie
Dr. J. P. J. van Vuren
Mnr. M. J. de K. van Vuuren
Vryheid
Mev. M. F. Boshoff
Mnr. J. H. W. Breytenbach
Mnr. J. H. J. de Swart
Mnr. J. T. O. Klynsmith
Walkerville
Mev. H. M. Durand
Walvisbaai
Ds. en Mev. H. R. Cilliers
Mnr. D. J. Coetzee
Mnr. D. K. Lucks
Warden
Ds. J. J. de Necker
Mnr. G. C. Viviers
Warmbad Tvl.
Ds. C. P. van der Merwe
Warrenton
Ds. A. J. N. Carstens
Mev. S. Weideman
Welkom
Mnr. en Mev. R. J. N. Brits
Mnr. M. J. du Plooy
Mev. A. P. du Preez
Mnr. en Mev. P. A. R. Erasmus
Mnr. H. Kaldenberg
Ds. en Mev. G. S. Mostert
Dr. W. F. Seidel
Mnr. A. C. Strydom
Wellington
Mnr. en Mev. S. G. de Villiers
Dr. en Mev. D. A. du Toit
Ds. en Mev. J. W. L. Gebhardt
Mnr. A. F. Kriel
Mnr. A. J. le Roux
Dr. en Mev. P. O. le Roux
Dr. D. T. Longland
Ds. G. S. Moller
Dr. en Mev. J. A. Mouton
Mnr. en Mev. B. M. Nortje
Mnr. en Mev. P. H. Nortje
Mnr. M. J. L. Olivier
Mnr. S. C. Rautenbach
Mnr. P. J. Snyman
Mnr. en Mev. C. J. van der Merwe
Mnr. F. J. van der Merwe
Mev. A. M. van Rooyen
Williston
Mnr. M. C. Brand
Mev. M. M. Hollander
Mnr. J. F. van Wyk
Willowmore
Mnr. M. C. Loock
Mnr. M. C. Loock Jr.
Winburg
Mnr. J. A. Kotze
Windhoek
Mnr. en Mev. K. Alpers
Ds. en Mev. A. S. Benecke
Mev. E. A. Braye
Ds. H. C. Brunette
Mnr. W. P. Burger
Mnr. C. E. de Wet
Mnr. C. G. du Pisani
Mnr. en Mev. C. O. du Preez
Ds. P. A. du Toit
Mnr. D. E. Esslinger
Ds. en Mev. W. A. Fourie
Mnr. en Mev. A. Franzsen
Mnr. E. Freyer
Mnr. en Mev. G. J. F. Gous

Mnr. N. J. Jooste
 Mnr. G. Karstens
 Ds. en Mev. G. J. P. Kriel
 Mnr. J. W. Liebenberg
 Mnr. K. H. K. Linow
 Mnr. C. W. Loubser
 Mnr. J. H. Loubser
 Prof. P. J. Malherbe
 Mnr. en Mev. B. H. W. Masche
 Ds. en Mev. S. Murray
 Mej. A. C. Naude
 Mnr. W. A. Pack
 Mnr. D. N. Pfaff
 Mnr. C. J. Pieters
 Dr. F. J. Pretorius
 Mnr. M. D. Redecker
 Mnr. J. A. Retief
 Mnr. en Mev. R. S. Rossouw
 Mev. P. J. Schnebel
 Mnr. en Mev. C. J. Schuyling
 van Doorn

Mnr. J. G. A. Stadler
 Mnr. J. A. Steyn
 Adv. en Mev. G. J. C. Strydom
 Mnr. en Mev. D. A. van der
 Merwe
 Mnr. S. W. J. van der Merwe
 Mnr. W. van der Merwe
 Mnr. R. van der Westhuizen
 Mnr. J. W. van Niekerk
 Ds. en Mev. P. C. van Rooyen
 Mej. Z. P. van Zyl
 Mnr. D. J. Wolhuter
 Mnr. en Mev. A. Zietsman
Witbank
 Mnr. en Mev. W. C. Coetzee
 Mnr. en Mev. G. A. Lombard
 Mev. A. van Velden
Witriver
 Mnr. G. A. Rankin
Witsieshoek
 Dr. A. A. Odendaal

Wolmaransstad
 Mnr. N. M. Boonzaaier
Woodstock
 Mnr. R. Bekker
 Mnr. J. Marais
Worcester
 Mnr. C. H. Boshoff
 Mev. E. J. de Jongh
 Mev. S. J. W. Hanekom
 Mnr. P. J. Hendriks
 Mev. M. R. Heunis
 Mnr. G. A. van der L. Jourdan
 Mnr. P. E. Klem
 Mev. M. Kotze
 Mnr. P. A. Liebenberg
 Mnr. L. Louw
 Mnr. en Mev. D. G. Malan
 Mnr. A. B. Minnaar
 Mnr. en Mev. P. du T. Moller
 Mej. H. Nieder-Heitmann
 Mnr. en Mev. de V. Rabie

Mev. J. H. Rabie
 Mnr. en Mev. J. A. Stofberg
 Mej. H. H. J. Swart
 Mnr. S. J. Terblanche
 Luit. A. L. Uys
 Ds. en Mev. W. J. van Zyl
 Mnr. A. S. Viljoen
 Mnr. P. J. Viljoen
 Mnr. J. Vorster
 Mnr. W. H. Wilson
Wynberg
 Mnr. J. G. J. Ehlers
 Mej. C. E. van Schalkwyk
Zastron
 Ds. P. A. Pretorius
Zeerust
 Prof. P. E. de Waal
 Mnr. en Mev. A. J. Pretorius
 Mnr. D. J. Rademan

PERSONEEL

Mej. M. Augustyn
 Mnr. P. J. Bakkes
 Prof. J. H. Barnardt
 Mnr. A. J. Basson
 Mev. M. M. S. Basson
 Mnr. M. S. Basson
 Prof. W. B. Becker
 Dr. P. C. Belonje
 Mnr. J. S. Bergh
 Dr. O. A. A. Bock
 Mnr. H. F. Bosman
 Mnr. en Mev. F. A. Botha
 Prof. J. van der B. Breedt
 Mnr. G. A. C. Bredell
 Prof. H. S. Breytenbach
 Mev. A. C. W. Brink
 Mnr. J. A. Brink
 Mnr. W. de W. Bronkhorst
 Dr. P. J. Burger
 Mnr. P. S. Burger
 Dr. J. Cawood
 Prof. en Mev. G. G. Cillie
 Prof. A. Coetsee
 Mnr. J. P. Coetsee
 Mnr. en Mev. R. P. Conradie
 Prof. en Mev. J. J. Cruywagen
 Mnr. F. Dalrymple
 Mnr. G. A. Daubitzer
 Prof. J. J. Degenaar
 Prof. J. A. de Bruyn
 Dr. en Mev. D. P. de Klerk
 Mev. L. E. de Klerk
 Mnr. N. C. de Klerk
 Mnr. J. S. de Kock
 Mnr. N. D. de Koker
 Mnr. C. P. de Leeuw
 Prof. J. N. de Villiers
 Kapt. P. de Villiers
 Prof. P. C. de Villiers
 Mnr. R. B. de Villiers
 Dr. H. L. de Villiers-Hamann
 Brig. en Mev. P. J. G. de Vos
 Kmdt. en Mev. A. de Vries
 Prof. en Mev. M. J. de Vries
 Dr. P. D. de Wet
 Dr. D. G. M. Donald
 Mnr. W. P. J. Dreyer
 Mev. M. C. Drotzky
 Mnr. H. L. du Plessis
 Mnr. en Mev. J. J. du Plessis
 Mnr. J. J. du Preez
 Dr. A. J. du Toit

Dr. C. J. du Toit
 Mnr. J. A. du Toit
 Dr. en Mev. M. A. du Toit
 Dr. en Mev. Z. B. du Toit
 Mej. A. P. Dyke
 Mnr. A. J. Esterhuyse
 Mev. H. Faul
 Mnr. M. G. Finke
 Mev. S. J. Foulkes
 Mnr. E. Fourie
 Mev. J. J. Fourie
 Dr. P. du T. Fourie
 Prof. C. F. Garbers
 Mnr. D. F. F. Garisch
 Mnr. G. Geldenhuys
 Mnr. en Mev. J. J. W. Geleijnse
 Dr. H. B. Giliomee
 Dr. en Mev. J. H. Giliomee
 Mnr. B. Goedhart
 Dr. E. H. Gouws
 Mnr. C. H. Groenewald
 Dr. M. Grut
 Mej. A. Gunter
 Dr. I. W. Halbach
 Mnr. J. H. Hamilton
 Mnr. F. M. Hamm
 Prof. C. Hanekom
 Mnr. S. X. Hanekom
 Dr. en Mev. M. J. Hattingh
 Mnr. H. Hatze
 Mnr. en Mev. D. C. Hauptfleisch
 Dr. J. P. Hayes
 Dr. en Mev. J. J. Heydenrych
 Prof. J. M. Hofmeyr
 Dr. K. G. Hoppe
 Mnr. J. T. Houba
 Mnr. E. Human
 Dr. G. P. Human
 Mnr. V. Human
 Dr. en Mev. W. J. O. Jeppe
 Mnr. C. K. Johnman
 Mnr. W. J. Junggeburth
 Prof. M. P. Keet
 Mnr. W. F. Kilian
 Mnr. P. H. Kleinbans
 Mnr. A. Kotze
 Mnr. G. Kroes
 Mej. H. Kruger
 Kmdt. en Mev. J. C. Kotze
 Prof. H. R. Kussler
 Mev. A. H. J. Lambrechts
 Mnr. de V. B. Lamprecht

Mnr. en Mev. R. N. Laurie
 Mej. B. A. E. le Roux
 Dr. F. P. S. le Roux
 Kmdr. J. C. Little
 Dr. P. E. O. F. Loeb van Zuilen-
 burg
 Mnr. en Mev. P. J. Lombard
 Mej. J. M. Lourens
 Mnr. en Mev. L. Louw
 Prof. N. J. Louw
 Dr. N. S. Louw
 Mnr. G. J. P. Maas
 Mnr. J. N. Malan
 Mnr. en Mev. G. H. Malherbe
 Mnr. J. S. Malherbe
 Mnr. B. A. Marais
 Dr. en Mev. W. D. Marais
 Mnr. A. P. Maree
 Mnr. C. G. Maree
 Mnr. P. Martens
 Prof. P. McLachlan
 Prof. E. G. Meiring
 Dr. R. G. Melville
 Mnr. en Mev. J. C. Meyer
 Mnr. en Mev. I. F. Mocke
 Dr. H. J. T. Morkel
 Mnr. en Mev. W. Moedingen
 Dr. J. G. Mohr
 Mnr. J. W. Momberg
 Dr. J. C. Morgenthal
 Mnr. F. J. G. Mostert
 Mnr. en Mev. I. J. Mouton
 Prof. en Mev. W. L. Mouton
 Dr. en Mev. B. A. Muller
 Prof. C. J. B. Muller
 Prof. en Mev. H. P. Muller
 Prof. en Mev. J. J. Muller
 Dr. L. M. Muntingh
 Prof. en Mev. G. L. Murray
 Dr. W. J. Naudé
 Mnr. A. G. Noyce
 Mnr. B. W. Oelofsen
 Mnr. A. J. Olivier
 Mnr. en Mev. J. R. Olivier
 Mnr. J. J. Oosthuysen
 Mnr. P. J. Oosthuysen
 Prof. W. H. Opie
 Dr. B. H. Orger
 Dr. en Mev. R. E. Ottermann
 Prof. D. Page
 Mnr. G. M. Pellissier
 Mej. F. L. Pienaar

Mnr. en Mev. W. P. Pienaar
 Dr. U. R. R. Plüddemann
 Prof. en Mev. F. J. M. Potgieter
 Mnr. J. E. Potgieter
 Mnr. E. van E. Pretorius
 Prof. F. X. Prins
 Prof. W. L. Rautenbach
 Dr. en Mev. R. Reinecke
 Mnr. P. J. Retief
 Prof. H. O. Reuter
 Mnr. S. J. P. Riekert
 Dr. A. P. Rose-Innes
 Mnr. F. J. Rossouw
 Mnr. J. P. Rossouw
 Mnr. J. C. Roux
 Dr. en Mev. A. E. Schoch
 Mnr. J. C. L. Schoombee
 Dr. R. Schoonees
 Mnr. A. C. Schreinder
 Mnr. N. C. Schreuder
 Mnr. G. F. R. Schulz
 Prof. T. G. Schwär
 Mnr. en Mev. J. J. Sippel
 Kapt. J. S. Slabber
 Mnr. J. T. R. Smal
 Prof. en Mev. T. C. Smit
 Mnr. K. P. van der M. Smith
 Dr. F. J. Snijman
 Prof. A. P. G. Söhnge
 Mej. C. P. Spies
 Prof. G. Stander
 Mev. S. M. M. Steenkamp
 Mnr. W. Steenkamp
 Mnr. en Mev. G. F. Stegmann
 Dr. C. S. J. Steyn
 Dr. H. W. Stindt
 Mnr. R. Streuber
 Prof. D. K. Strydom
 Mev. E. O. Stubbings
 Mnr. P. J. Swanepoel
 Dr. en Mev. C. J. Swanevelder
 Mej. L. Swart
 Mnr. O. B. F. Teuteberg
 Prof. J. G. Theron
 Mnr. W. F. D. Theron
 Dr. J. C. Thom
 Prof. R. R. Tusenius
 Mnr. J. F. Uys
 Mnr. P. S. H. van den Elzen
 Prof. A. J. van der Merwe
 Mnr. J. C. van der Merwe

Prof. en Mev. J. H. van der Merwe
Dr. K. J. van der Merwe
Prof. J. van der Meulen
Mev. M. M. van der Riet
Dr. A. E. D. van der Vijver
Dr. J. J. van der Walt
Mnr. D. J. M. van Eyk
Mnr. L. P. J. van Heerden
Prof. C. H. van Niekerk

Dr. J. P. van Niekerk
Prof. W. A. van Niekerk
Mnr. G. W. F. van Rensburg
Mnr. H. G. J. van Rensburg
Mnr. A. van Rooyen
Mnr. en Mev. D. J. van Schalkwyk
Mnr. L. J. van Schalkwyk
Mnr. R. H. van Staden
Dr. C. W. van Wyk

Mnr. W. J. van Wyk
Prof. A. van Zyl
Dr. en Mev. D. J. van Zyl
Prof. J. J. W. van Zyl
Dr. N. J. G. Venter
Prof. P. A. Verhoef
Mnr. J. C. Visagie
Mnr. en Mev. D. J. Visser
Dr. M. B. von Wechmar
Dr. en Mev. P. E. Walters

Prof. H. P. Wasserman
Prof. H. W. Weber
Mnr. en Mev. L. J. J. Wessels
Prof. C. L. Wicht
Mnr. W. K. Winckler
Prof. O. Wipplinger
Prof. P. B. Zeeman

OUERS

Aberdeen
Mnr. G. N. Hayward
Mev. A. F. N. Kleu
Adelaide
Mev. W. F. Grobbelaar
Alexanderbaai
Mnr. H. A. Engelbrecht
Mnr. D. J. Theart
Alice
Mev. J. A. Greybe
Ariamsvlei
Mnr. en Mev. P. J. van der Westhuizen
Ashton
Mnr. W. Myburgh
Augrabies
Mnr. F. H. Visser
Baardskeerdersbos
Mnr. J. P. de Wet
Bellville
Ds. D. P. Botha
Mnr. G. J. Burger
Mnr. J. J. de Villiers
Mnr. A. V. Kloppers
Mnr. H. G. Malan
Mnr. H. Odendaal
Mnr. A. Vos
Mnr. C. A. van der Merwe
Benoni Tvl.
Mnr. C. E. Cook
Mnr. J. T. Stevens
Bergvliet
Mnr. G. J. P. Goosen
Bethlehem
Mnr. H. E. N. van den Heever
Mnr. W. E. van Raalte
Boksburg
Dr. S. L. Snyders
Mnr. R. P. van Zyl
Bonnievale
Mnr. O. J. Fourie
Brandvlei
Dr. D. A. Louw
Mnr. en Mev. P. A. L. Nel
Caledon
Mnr. L. M. Groenewald
Mnr. G. J. van Eeden
Calvinia
Mnr. D. W. van Rooyen
Campbell
Mnr. P. R. Haumann
Carnarvon
Mev. R. H. de Witt
Cato Ridge
Mnr. J. E. Mathias
Ceres
Mnr. C. B. Nolte
Mev. A. C. F. van der Merwe
Christiana Tvl.
Mnr. W. V. Jooste
Citrusdal
Mnr. J. F. van Wyk

Coega
Mnr. J. W. Lake
Constantia
Mnr. C. H. S. Beneke
Dr. J. A. H. Campbell
Daniëlskuil
Mnr. en Mev. I. C. D. Smit
Darling
Mnr. en Mev. F. W. Duckitt
De Aar
Mnr. T. Marais
De Doorns
Mnr. P. Wolhuter
Delmas
Mnr. A. P. Maritz
Discovery
Mnr. H. A. Crouse
Mnr. J. G. Jooste
Mnr. B. J. Vorster
Durban
Mnr. W. F. Human
Durbanville
Mnr. H. N. H. de Villiers
Mnr. J. P. Dreyer
Mnr. H. C. Vermeulen
Mnr. G. H. Y. Yorke
Edenvale Tvl.
Mnr. G. S. Minnaar
Elandskop Ntl.
Mnr. L. J. Jordaan
Emmarentia
Mev. Y. Kuschke
Ermelo
Mnr. A. Smuts
Esselenpark
Mnr. J. van Zijl
Mnr. J. van Zyl
Fransenhof
Mnr. C. J. Conradie
George
Mnr. T. Kitley
Mnr. M. du P. Kritzinger
Gobabis
Mnr. D. P. J. Opperman
Gochas
Mnr. M. J. van Zyl
Goodwood
Mnr. C. L. Basson
Gordonsbaai
Mnr. P. P. de Kock
Graaff-Reinet
Mnr. en Mev. M. M. Basson
Mev. A. P. Luscombe
Grahamstad
Mnr. K. A. Gradwell
Grootfontein
Mnr. E. K. Mutschler
Hartenbos
Mnr. O. J. Senekal
Heidelberg
Mnr. J. L. de Bruyn
Mnr. C. A. Moller

Hentiesbaai
Mnr. Z. J. Stols
Hotazel
Mnr. E. Loots
Humansdorp
Mev. M. Potgieter
Johannesburg
Mev. H. S. de Beer
Mnr. B. E. J. Blann
Mnr. W. M. de Boer
Mnr. N. G. Dennler
Mnr. en Mev. G. J. Hoenderdos
Dr. J. J. Marais
Dr. A. V. Opperman
Mnr. J. H. Saayman
Mev. J. H. Wepener
Joubertina
Mnr. J. J. Kritzinger
Kaapstad
Mev. I. J. Fossati
Mnr. J. A. Grobbelaar
Mnr. P. V. Vlok
Mnr. J. H. Wasserfall
Kalbaskraal
Mnr. A. H. J. Baard
Mnr. C. J. Basson
Kamanjab
Mnr. D. W. G. Kopp
Kampsbaai
Mnr. J. D. de V. Truter
Karasburg
Mnr. J. Oberholster
Karos
Mev. E. P. Barnard
Keetmanshoop
Mnr. W. G. Wittmann
Keimoes
Mnr. G. J. van Wyk
Kempton Park
Mnr. F. T. Dreyer
Kenhardt
Mnr. J. A. Nel
Kimberley
Mnr. J. H. Coetzee
Mnr. D. de Witt
Mnr. G. I. Marais
Mnr. J. J. Serfontein
Komga
Mnr. C. J. Calitz
Kroonstad
Mev. F. Fairweather
Kuilsrivier
Mev. J. H. Albertyn
Kuruman
Mev. C. I. Rossouw
Laaiplek
Dr. J. F. Tolmie
Lambertsbaai
Dr. C. A. Retief
Leipoldville
Mnr. en Mev. D. Carstens
Lichtenburg
Mnr. E. Swart

Loeriesfontein
Mnr. G. E. K. van der Westhuyzen
Louis Trichardt
Dr. P. G. Geertsema
Louterwater
Mnr. H. H. Ackermann
Mnr. J. P. Strydom
Loxton
Mnr. A. P. Wagner
Lynedoch
Mnr. D. H. J. Carinus
Madibogo
Mnr. J. Walker
Malmesbury
Mnr. N. W. Basson
Ds. E. K. J. Schreve
Maltahöhe
Mnr. A. P. J. Esterhuizen
Marble Hall
Mnr. F. M. de Wit
Mnr. J. I. J. Nel
Marquard
Mnr. J. H. Cloete
Middelburg
Mev. F. Herholdt
Mnr. en Mev. H. W. Torr
Montagu
Mnr. J. P. le Grange
Moorreesburg
Mnr. R. S. Baard
Mnr. S. Katz
Mnr. A. A. Theron
Mnr. W. van Heerden
Muldersdrift Tvl.
Mnr. H. P. Hamman
Napier
Mnr. H. J. Luttig
Nelspruit
Mnr. N. C. Lodewijks
Mev. H. J. F. Scheffler
Noupoort
Mev. D. C. J. van Rensburg
Nylstroom
Dr. C. S. van Heerden
Okahandja
Mnr. J. A. E. Nurnberger
Mnr. A. P. Pretorius
Mnr. E. von Alten
Mnr. E. F. W. Schmidt
Omaruru
Mev. K. Roemer
Oos-Londen
Mnr. J. J. Nieuwoudt
Mnr. C. B. van Zyl
Oranjemund
Mnr. J. G. Kruger
Mnr. J. B. Wessels
Otavi
Mnr. O. E. Schlenther
Otiwarongo
Dr. P. S. van der Merwe

Oudtshoorn

Mnr. A. J. de Jager
Mev. J. J. Erasmus
Mnr. J. W. Hanekom

Outjo

Mev. E. Leinveber

Ottery

Mnr. F. H. J. Ellmann

Paarl

Mnr. D. Basson
Mnr. W. B. P. Fleitmann
Mnr. J. J. Huysamen
Mev. E. Labuschagne
Mnr. N. F. Mouton
Mnr. H. F. Schrader
Dr. C. J. Stals

Paleisheuvel

Mnr. J. A. Engelbrecht

Parow

Mnr. P. B. J. Badenhorst
Mnr. D. P. Barlè
Mev. A. C. S. E. de Jager

Patensie

Mnr. H. M. du Preez
Mnr. J. J. Scheepers

Pietermaritzburg

Mnr. M. H. C. le Page
Mnr. W. J. Walkers

Piet Retief

Mnr. H. J. C. Kastern

Pinelands

Mnr. C. J. Cornell

Plumstead

Mnr. A. A. Andersson
Mev. M. B. Hoffmann

Pofadder

Mnr. R. G. Niemoller
Mnr. F. J. J. van Jaarsveld

Pokwani

Mnr. J. C. R. Smit

Port Elizabeth

Mnr. J. F. Bakkes
Dr. L. Cilliers
Mnr. P. A. de Villiers
Mnr. M. Doubell
Mnr. J. H. Grobler
Mnr. H. L. Huisamen

Potchefstroom

Mnr. J. H. E. Schoeman

Pretoria

Dr. P. M. Bremer
Dr. en Mev. S. de Jong
Mnr. P. F. du Toit
Adv. C. F. Eloff

Mnr. R. J. Ennis

Mnr. W. F. Hellhoff
Mev. A. Janse van Rensburg
Mnr. W. W. Kingsley
Mnr. W. V. Pullen
Mnr. N. H. Strydom

Prince Alfred Hamlet

Mnr. J. B. Z. Conradie
Dr. H. A. von Buddenbrock

Queenstown

Mnr. D. J. C. Bosch
Mnr. J. M. du Plessis
Mev. M. Henry

Randfontein

Rev. C. M. Bloch
Mnr. C. J. Joubert

Rawsonville

Mev. A. E. du Toit

Rehoboth

Mnr. R. Brauer

Riebeeck-Wes

Mnr. P. van der B. Smuts

Riviersonderend

Mnr. J. H. Neethling

Robertson

Mnr. J. L. Kriel

Rondebosch

Dr. L. H. de Villiers
Mnr. P. Freitag
Mnr. L. F. Gross

Roodepoort

Mnr. J. N. C. Barkhuizen
Mnr. H. J. G. Smook

Rosherville

Mnr. H. J. Anderson

Rouxville

Mnr. F. J. L. Snyman

Saldanha

Mev. H. C. Truter

Sandton

Dr. J. A. Lawrie

Sasolburg

Dr. L. J. Dry
Mnr. A. J. Kootstra

Simonstad

Mnr. P. H. J. Crathorne
Kmdr. J. R. Nortier

Smithfield

Mnr. J. H. Coetzee
Mnr. F. E. van Gend

Somerset-Oos

Dr. F. E. van Gend

Somerset-Wes

Mev. R. H. Bosman
Mev. A. J. Botha

Sonskyn

Mnr. G. D. Joubert

Springbok

Mnr. J. C. Hopley
Mnr. G. I. Stone
Mnr. P. J. van den Heever

Stellenbosch

Landdros J. L. Cilliers
Mev. B. G. D. de Waal
Mnr. D. W. R. Hertzog
Mnr. G. Merckel
Mnr. J. H. Swiegers
Mnr. A. van der Straaten
Mnr. P. F. van Wyk
Ds. H. N. von Delft

Steynsburg

Mnr. M. D. du Plessis

Strand

Mnr. W. M. Basson
Mnr. J. T. du Toit
Mnr. J. C. C. Melis
Mnr. D. Miller
Mnr. J. P. J. Schoeman
Mnr. L. Steenkamp

Sutherland

Mnr. D. A. Müller

Swakopmund

Mnr. A. Groenewald

Touwsrivier

Mnr. W. F. Marais

Tsumeb

Mnr. J. W. B. F. Lösch

Tulbagh

Mnr. F. P. Crowley
Mnr. P. L. Theron

Uitenhage

Mnr. A. L. Coetzee

Upington

Mnr. F. Jooste
Mnr. C. H. Marais

Vanderbijlpark

Mnr. F. W. Schütz

Vereeniging

Mnr. C. J. van der Westhuizen

Victoria-Wes

Mev. S. L. Badenhorst

Vishoek

Mev. M. A. Myburgh

Vrededorf

Mnr. J. H. de Jager

Vredendal

Mnr. T. G. Brand
Mnr. A. B. Knoesen
Dr. J. Nortje

Walvisbaai

Mnr. L. Crous
Mnr. S. W. Herzberg
Mnr. U. Jentsch

Warrenton

Mnr. H. S. Schlebusch

Welkom

Mnr. S. J. Mostert

Wellington

Mnr. D. J. le Roux

Westville

Mnr. W. R. Hackmann

Wilhelmstal

Mnr. O. Grub

Wilskoppies Tvl.

Mnr. E. A. Reichardt

Williston

Mev. M. C. Louw

Willowmore

Mnr. S. F. le Roux
Mnr. C. H. Maasdorp
Mnr. E. G. J. van Rensburg

Windhoek

Mnr. K. C. Baard
Mnr. J. C. Dixon
Mnr. A. E. R. Froese
Dr. J. Gildenhuys
Dr. A. Hitzeroth
Mnr. H. M. J. Ludwig
Mnr. J. W. S. Schimansky
Mnr. J. P. J. Swanepoel
Mnr. F. J. van Schoor
Mnr. M. van Niekerk

Wolseley

Ds. W. F. Loots

Worcester

Mnr. M. B. Brink
Mnr. L. Naudé
Mnr. S. N. Pool

Wynberg

Mnr. R. Louw
Mnr. en Mev. W. F. Muller

Zeerust

Mnr. A. J. de Waal

Bulawayo

Mev. M. Evinson

Idutywa

Mnr. A. Rayment

Rhodesië

Mev. E. M. Jackson

Wassenaar-Holland

Mnr. C. P. K. Winckel

Zoeloeland

Mev. A. de la R. Badenhorst

Die merkwaardige Toyota Mk II

Om te kan glo dis maar net 'n viersilinder.....maak hier vol!

Die nuwe Mk II. Grootmotorgerief met 'n vurige 2-literjin so sterk en stil, dis moeilik om te glo dis maar net 'n viersilinder.

Totdat u weer die petrolpomp besoek . . .
Leer ken dan die vreugde van 6,65 l/100 km (43 mpg).

En die waarde van tot 735 km op een vol tenk.
Geniet die trots wat die lieflike, netjiese stilering mens laat voel. En die veersagte sitplekke in 'n ruim kajuit smaakvol afgewerk in bypassende kleure. Die Toyota Mk II.
Tot dusver die Toyota-vakmanne se allerbeste.

Kies uit . . .

Toyota Mk II Handrat met komsitplekke, konsolle en vloerratwisseling.

Automaties met banksitplek en stuurkolomratwisseling.

Automaties met komsitplekke, konsolle en vloerratwisseling.

TOYOTA

Voorste met vakmanskap

Toyota S.A. Beperk is 'n Suid-Afrikaanse maatskappy wat volkome besit word deur Suid-Afrikaners. Elke Toyota word gerugsteun deur versiening en onderdele by meer as 240 handelaars oral in Suid-Afrika en Suidwes-Afrika.

TO865/a

Elke Sigaret 'n Meesterstuk

Die tegniese vaardigheid van die ou meesters en hul strewe na die beste, leef voort in die vervaardiging van Rembrandt van Rijn—die wêreld se eerste vollengte-sigaret met filtermondstuk—die Meesterstuk in Sigarette.

Room van die Oes